BIBLIOTECA NAZ.
110
A
19
NAPOLI

110
a
19.

83
N.
42 -

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE DI NAPOLI

Digitized by Google

Pet. Scataglia Sc.

Digitized by Google

PHÆDRI AUG. LIBERTI

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBRI V.

Ex recenſione

PETRI BURMANNI

Cum Notis Selectioribus

VENETIIS MDCCLXXXVII
Apud Thomam Bettinelli

Cum Facultate ac Privilegio.

B. R. NEAPOLIS

Digitized by Google

EDITORES
AD LECTOREM.

Nulla sane clarior, nulla tutior ad judicandum, quo tempore vetus aliquis floruerit Auctor, norma haberi potest ac ratio; quam si Scriptores æque veteres de eodem indicia fecerint; vel ab iis habita, qui deinde proximi exstitere, mentio fuerit; vel ipsa vetustas Codicum, & exesa saltem Antiquitatis monumenta nos doceant. Tamen intimus quidam veluti monitor emunctæ admodum naris hominibus, optimus ille scilicet mentis sensus inesse solet, quo duce, deficientibus etiam exterioribus illis argumentis, scripta quæ-

Digitized by Google

libet in ancipiti posita ad veram exigunt cujuslibet ætatis formam, quam ipsi penitus animo expressam tenent. Ac profecto si Phædri Fabulas, de quibus tot prodierunt acerrimæ controversiæ, nunc tantum in apricum proferret aliquis, easque virorum, qui Scriptores omnes ætatis aureæ & perspectos penitus habent, & procul, pene dixerim, odorantur, judicio sisteret; istorum equidem putaverim fore neminem, qui suffragio non ipse suo Auctorem hunc nostrum aureis illis annumeraret. Quemadmodum enim qui pictas tabulas eruditis oculis & exquisito ingenio contemplantur, certa in illis Auctorum lineamenta deprehendunt, certa temporis vestigia, quæ ceteros plane fugiunt; ita hasce Fabulas introspicienti se prodit illico nativus ille vocabulorum candor & insignis significatio, ingenua illa dicendi festivitas & ab ipsa natura petitus co-

lor, ille denique mentis sensus ad optimum veri exemplar prorsus exactæ: quæ omnia ætatis aureæ Scriptoribus intima sunt, ac penitus sua. Quod si, ut est a Viris eruditis animadversum, ex ipso Auctore sæpe de eodem probatissima argumenta petuntur, ut in Horatii vita sapienter præstitit Algarottus, quis umquam neget Augusti ætate Phædrum initio floruisse, Fabellasque suas partim eo vivente, partim post ejus obitum elucubrasse? Quæ quidem ab aliis satis enucleata consulto prætermittimus. Nec quidquam nos movet Senecæ de Phædro silentium. Scimus enim consuevisse tunc temporis homines ea tantum sollicite exscribere, & secum invicem communicare, quæ in populari celebritate, aut in veteris Reipublicæ Fastis famam habuissent: propterea que nil mirum ignotas fuisse Viro inter Principes degenti Phædri Fabel-

las, utpote quæ per manus veluti traditæ a privatis tantum Tyrannidem deplorantibus legerentur. Stet itaque Phædro suus honor, isque nitidus Typis nostris in utilitatem publicam prodeat. Probatiores in quibusdam Interpretes secuti Fabulas ejus illustrandas suscepimus, & ex appositis priores quinque, quas Phædro adjudicandas esse eadem arguit styli indoles & conformatio. Quid vero ad germanam Auctoris interpretationem opera nostra collatum sit, aliorum judicium esto.

Digitized by Google

VITA PHÆDRI
a Joh. Scheffero *Argentoratenſi compoſita.*

PHÆDRUS, cujus pauci meminerunt apud veteres, ſi non ante, ſub Auguſto ſaltem natus fuit. Virgilium profecto ac Ovidium eſt æmulatus, qui utrique ſub Auguſto floruere. Quinimo Auguſti mentionem facit ipſe, tanquam ejus ſub quo vixerit, cujuſque geſta quædam obſervarit. Nam cum lib. III, c. 10, præmiſiſſet: *narrabo tibi, memoria quod factum eſt mea*, ſubdit: *a Divo Auguſto tunc petiere judices*. Patriam habuit Thraciam, ut ipſe indicat præfat. lib. III, his verbis:

Cur ſomno inerti deſeram patriæ decus?
Threiſſa cum gens numeret auctores ſuos,
Linoque Apollo ſit parens, Muſa Orpheo.

Sed hoc alii; amplius obſervatione dignum,

quod in monte Pierio videatur editus, quem antiqui sedem atque domicilium Musarum credidere. Ita namque, dicto loco:

Ego, quem Pierio mater enixa est jugo,
In quo tonanti sancta Mnemosyne Jovi
Fecunda novies, artium peperit chorum.

Vides simul, in hoc monte Musas genitas putasse olim. Unde quoque nata est opinio, quod ibi commorentur. *Strabo* lib. X. *A cantilena & numeris, & instrumentis, & Thracica omnis Musica, & Asiatica fit magni. Quod ex eo liquet, quia ibi loca sunt, in quibus velut sedibus suis Musæ esse dicuntur. Nam Pieria, Pimpla, Libethrum olim Thraciæ fuere montes regionesque.* Sic hunc locum verto, quem obscurius nonnihil *Casaubonus* reddidisse videtur. Jam quia Musæ artium omnium ac literarum deæ, post superius allata verba Phædrus subjecit, *natum se in ipsa prope schola*. Parentes quos habuerit, haud constat. Saltem quoniam in Thracia editus, Thrax ipse fuit, minime servilis exstitisse conditionis credi possunt, ac sic casu potius, quam nascendi sorte, factus esse servus, neque cum *P. Pithœo*, *libertinum Augusti*, sed *libertum* appellari oportere. Ceterum quis ille casus fuerit,

nemini est promtum dicere. Nisi fors quis divinare velit ex *Suetonio*, quando de Octavii Augusti patre scribit cap. 3, *Bessos ac Thracas magno prœlio fudisse*. Potuit nimirum evenisse tum, ut cum aliis captivus Romam duceretur. Quod si quis admittit, primam Phædri se extendere ætatem etiam ad Julium necesse est, quando memoratum bellum gestum eo tempore, quo Cæsar solus gessit consulatum, atque Q. Cicero Asiam administravit. Nec fortasse multum obstat huic sententiæ, cum præsertim senectutis suæ passim Phædrus ipse mentionem faciat temporibus Sejani. Ingenium videtur habuisse probitatis atque honestatis amans, ostenduntque tot egregiæ sententiæ, quæ in hoc opusculo occurrunt. Quinimo & alios juxta secum ad virtutis cultum incitare studuit, ut palam in Præfat. lib. II ostendit. Pertinet huc quoque, quod eodem libro habet de ardelionum natione, multo labore nil agente:

Hanc emendare, si tamen possum, volo.

Nec interea morosus fuisse credi potest, sed jucundus, hilarisque, ut potissimum ex lib. IV, cap. 13, & 14, item cap. 16, liquet. Opes & pecunias alto generosoque animo contemsit sem-

per, ut de se testatur ipse lib. III, præf. ubi *curam habendi penitus corde erasisse* scribit. Maxime vero hoc egit, cum videret, quam multis exitiales essent suo tempore pecuniæ; Id quod innuit lib. 5, fab. 4, ubi ait, post allatam fabulam de Asino, detrectante hordei comedere reliquias, quo saginatus Porcus, Herculi deinde immolatus fuit:

Hujus respectu fabulæ deterritus
Periculosum semper vitavi lucrum.

Et profecto tunc opulentissimum quemque a Tiberio variis criminationibus circumveniri solitum, non ipse modo docet in sequentibus, sed & exemplis a *Suetonio* cap. 19, & *Tacito* VI An. c. 19, aliisque locis allatis comprobatur. Quemadmodum vero negligens fuit opum, ita ex adverso gloriam sectatus est, eam maxime, quæ est ex literis doctrinaque. Ideo & de obtenta ea tantum non triumphat, in præf. lib. III, ubi ait:

Ergo hinc abesto Livor, ne frustra gemas,
Quoniam mihi solennis debetur gloria.

Sic ab initio lib. V, *mihi parta laus est*. Quinimo tam præclare de se sentit, ut & aliis famam nominis ac immortalitatem dare posse scri-

ptis crediderit. Inde ad Particulonem lib. V:

Particulo, chartis nomen victurum meis.

Literas autem ipsas magno animi ardore est aggressus, & in illis eam partem maxime, quæ poesis appellatur. Liquet vel ex eo, quia puerum se etiam tractasse Ennium fatetur, & ex eo versum citat lib. IV, circa finem, ubi Ennium intelligit, cum ait:

Ego, quondam legi quam puer sententiam,
Palam mutire plebejo piaculum est,
Dum sanitas constabit, pulchre meminero.

Atque hinc fortasse factum, ut Æsopi fabulas versu potius, quam oratione prosa comprehenderet; de quibus amplius nunc aliquid dicendum. Scripsisse eas in ætate ultima ipse innuit non uno loco, pertinetque huc potissimum postrema, quæ in libro quinto est, fabella. Quin & tempus potest colligi quodammodo ex libri tertii proœmio, quo videlicet Sejanus pro arbitrio cuncta gessit sub Tiberio, suamque latissime potentiam exercuit. Ubi simul etiam caussa Scripti hujus aperitur. Calamitas nimirum certa & peculiaris, in quam odio & persecutione Sejani præcipitatus, fortunam, quia non licebat aperte, ob potentem adversarium, occulte sal-

Digitized by Google

tem, & sub involucris fabularum exponere, depingendoque mores ejus & flagitia, velut ultionem sumere de ipso, seque consolari sic suscepit. Ita enim est intelligendus locus totus qui occurrit in prædicto procemio.

- - - Servitus obnoxia,
Quia, quæ volebat, non audebat dicere,
Adfectus proprios in fabellas transtulit,
Calumniamque fictis elusit jocis.
Ego porro illius semitam feci viam,
Et cogitavi plura, quam reliquerat,
In calamitatem deligens quædam meam.

Secutus in plerisque est Æsopum, nisi quod interdum etiam historias admisceat, ut ex lib. III, cap. 10, & lib. V, c. 1, intelligitur. Sed & ex illis ipsis Æsopi, non omnino omnes, verum cum delectu, eas saltem scribere suscepit, quæ servirent instituto, id est, vel Sejanum tacite arguerent, vel calamitatem propriam declararent. Ita statim ab initio affert fabulam de Lupo & Agno, quorum ille Sejani, hic Phædri speciem exhibere debet. Igitur & sic concludit eam:

Hæc propter illos scripta est homines fabula,
Qui fictis caussis innocentes opprimunt.

Digitized by Google

Quibus verbis manifeste sortem suam deplorat, & Sejani crudelitatem significat. Nec fortassis aliud quid altera respexit fabula, quam ut Hydro ingenium Sejani, quodque ipse animabat veluti, Tiberii exprimeret, eique opponeret patientiam, humanitatem, bonitatem Augusti, sub quo primum vixerat. Sed & tertia quartaque manifestum continent augurium de futuro Sejani casu: quem haud secus ac Graculum omnes ob fastum intolerabilem olim essent deplumaturi. Quod si eveniet, similem vult futurum Cani, qui dum captat alia, ea etiam, quæ possidet, amittat. Nec fefellit Phædrum ista præsagitio, uti ex historia Sejani manifestum est. Verum istæc obiter, & tantum, ut ostendam caussas & occasiones harum fabularum. Quas intelliget etiam in ceteris, qui conferre ista tempora cum iis volet. Nam cohærent inter se pulcherrime, hocque fine sunt ab eo selectæ, sicut ipse lib. III, cap. 12, & IV, in procemio indigitat. Scripsit porro has fabellas stylo longe optimo ac Latinissimo, ut plerique docti tradiderunt, quod ex testimoniis ipsorum alibi propositis apparet. Nam quod *Scbioppius* in eo nescio quid barbari ac Thracici subodo-

ratur, id plane est ejusmodi, quale ejus, qui in *Tito Livio* deprehendit Patavinitatem. Itaque hucusque nemini ex doctioribus suam approbare potuit sententiam, nec credo umquam approbabit. Nos, qui & ipsi semel iterumque, ac cum cura Nostrum legimus, adeo nil invenimus istiusmodi, ut in plerisque *Virgilium*, in ceteris *Plautum*, *Terentium*, *Ovidium* imitatum esse opinemur, nec fallacibus argumentis exemplisque in *notis* nostris demonstremus. Denique ipse longe aliter, quam *Schioppius* de his ad Particulonem:

---- Chartis nomen victurum meis,
Latinis dum manebit pretium literis.

Quasi diceret, se ita scripsisse has fabellas, ut si modo ullum pretium manebit sermonis Latini, propter eum iu auctoritate ac existimatione sint futuræ. Nec ipsius solum fuit hoc judicium, sed Particulonis etiam, & aliorum, quippe qui & verba formulasque ejus ex libellis hisce ediscebant, scriptisque inserebant suis. Noster manifeste in præf. V:

Mihi parta laus est, quod tu, quod similes tui
Vestras in chartas verba transfertis mea,
Dignumque longa judicatis memoria.

Quanquam autem tanti fuerint æstimati hi libelli; vivo etiam adhuc auctore, tamen non magis ipsi, quam vulgo solent aliorum, evitare invidiam potuerunt. Alii habere quædam fatebantur bona, sed ea ex Æsopo mutuo accepta; cetera, ut excogitata sint a Phædro, ita mala esse ac inepta. Vide cap. 20, lib. IV. Alii, cum nil possent aliud, brevitatem & obscuritatem earum accusabant. Indicat id ipse lib. III, cap. 10, ubi ait:

Hæc exsecutus sum propterea pluribus,
Brevitate nimia quoniam quosdam offendimus.

Erant & qui argumenti vilitatem, & humilitatem styli ac orationis arguerunt, sicuti ex lib. III, cap. 6 toto intelligitur. Denique, qui nil horum audebant, vindicabant sibi, quod inventum erat a Phædro, invidia gloriæ alienæ. Hoc enim voluit toto cap. 13, lib. III, ut vel ex conclusione ejus liquet. Libellum primum, & secundum edidit sine dedicatione, cum nuda præfatione ad lectorem qualemcunque, eam secutus caussam, quam in præcedentibus prodidimus. Invenerunt statim amatores, interque alios Eutychum: cui propterea, & quoniam ad supplicium tractus fuit interim Sejanus, libellum

tertium, & quemadmodum conjicio, quartum: itemque Particulonem, cui libellum quintum dedicavit. Eutychus vero ille ac Particulo qui fuerint, haud facile est dicere. Facit ipse Noster alterum gravibus crebrisque negotiis occupatum, & potentem. Itaque & opem ejus contra æmulos ac inimicos, potissimum vero calamitatem, in quam innocens invidia Sejani venerat, implorat. Ac fortasse fuit quispiam ex libertis in Tiberiana aula, nam in talem convenit potissimum sermonis peregrini nomen. Fortuna Phædri reliqua quæ fuerit, nonnihil patet ex superioribus. Primum in ætate puerili captus, Romamque ex Thracia deportatus, ibique ab hero suo, quocunque denique, ad consuetudinem illorum temporum, literis imbutus fuisse videtur. In quibus cum non parum profecisset, accidit forte, ut in domum Augusti, vehementer doctos homines amantis, vocaretur. Ubi cum probasset suam fidem, elegantiam ingenii, morum probitatem, paulo post manumissus ac libertate donatus est. Id quod indicat vel titulus opusculi, in quo LIBERTUS CÆSAR. AUGUSTI nominatur. Quem qui de Tiberio accipiunt, ut fit a Demstero, & nonnul-

lis aliis, mihi equidem haud ſatisfaciunt. Et mecum ſentiunt ex eruditis plurimi, quos inter eſt Septimius Florens quoque. Mox, Auguſto defunĉto, & Tiberio imperium adminiſtrante, incidit in calamitatem magnam, nulla ſua culpa, ſicut aliquoties teſtatur, verum odio Sejani, qui eum fictis criminibus accuſaverat juxta, &, ut fuit potentiſſimus, damnari fecerat. Ita enim docent verba ejus, quæ leguntur in præfat. lib. III. Nec fortaſſis tam obſcuri tituli ſunt criminationi ejus, ut videntur, ſi bene reputamus, quod verſatus fuerit in domo Auguſti, ab ipſo clementer habitus, in libertatem reſtitutus. Id enim abſque dubio fuit cauſſa, cur Auguſtum primo, &, mox eo defunĉto, poſteros illius amaret coleretque. Quos inter cum exſtiterit primum Agrippa, & deinde Germanicus, non potuit profecto deeſſe ratio Sejano criminandi Noſtrum apud invidentem atque ſuſpicacem principem Tiberium. Tulit autem hanc calamitatem magno animo, & remedium adverſus eam petiit ex literis. Nec defuerunt amici, qui eum ſolarentur, & promitterent ſuam opem. Inter quos Eutychus præcipue, quem propterea ad ſolvenda promiſſa fine lib.

IV ſedulo adhortatur. Quando diem ſuum obierit, ignotum eſt. Saltem poſt Sejanum vixit; quod apparet ex iis, quæ de ipſo tradit. Nec enim veriſimile, fuiſſe ſcripturum vivo Sejano talia, cum & poſt obitum illius exſtiterint, qui hominem metuerent. Periit porro Sejanus anno Tiberii decimo octavo, a quo ad conſ. latum Julii ſolitarium, quo Romam veniſſe Noſter videtur, anni circiter ſunt ſeptuaginta, ut ſeptuageſimum ſuperaſſe annum ætate ſua ſit neceſſe, ac propterea nec videri poſſit mirum, totiens de ſenectute ſua conqueri.

DE
ÆTATE PHÆDRI,

Ex Gerar. Vossio de Poetis Latinis.

SUB *Tiberio vixit Phædrus Thrax, Augusti Cæsaris libertus, ut qui se Augustum dicat vidisse jus dicentem, & Bathyllum Cilnii Mæcenatis saltantem.* Reliquit *quinque libros fabularum Æsopicarum, jambicis conscriptos. Antiquissimus, qui earum meminit, est Avienus, præfatione in fabulas Æsopicas ad Theodosium Macrobium. Nec mirum adeo, non meminisse Senecam, ubi loquitur de fabularum Æsopicarum scriptoribus. Nam de* Romanis *loquitur: hic se Thracem prædicat.*

Voss. de Art. Grammat. 11, 16.

Non est Phædrus ille Augustæi ævi, ut multi arbitrantur; vel multa saltem sunt, a sequiori ætate

JUDICIA ET TESTIMONIA DE

PHÆDRO.

Phædrus ipſe de ſe lib. V, 6, 42.

----- chartis nomen victurum meis,
Latinis dum manebit pretium literis.

Particulo, aliique, de quibus Phædrus præf. V.

Veſtras in chartas verba transfertis mea.

Martialis III, Epig. 20, de Canio.

An æmulatur improbi jocos Phædri?

Avienus in præfat. fabularum suarum.

Phædrus etiam partem aliquam quinque in libellos reſolvit.

Septim. Florens Chriſtianus, in Carm. ad Phocitum de Phædro loquens.

----- de ſtylo atque tempore,
Par proximusve Laberio vel Publio.

Rittershusius in epist. dedicatoria Phædri.

Fabellas continet opusculum, expositas sermone Latino & puro atque genuino, in quo multas antiquæ elegantiæ notas impressas cernere est, multas legere sententias, ad quaslibet vitæ partes utilissimas.

Idem in Epist. ad Camerarium, ubi & de Camerarii Bongarsiique judicio, hoc modo.

De hoc libello idem ego tecum, & cum politissimo viro Jacobo Bongarsio, sentio, elegantem esse cumprimis, & florente etiam, ac pura lingua Latina scriptum, ac supparem esse judico hunc Phædrum Laberio ac Publio Syro Mimographo.

Lipsius ad Senec. Consol. Polyb. c. 27.

Phædrus, Tiberii Libertus, jam condiderat (logos Æsopi) & pulcherrimis versibus Latinos fecerat, qui exstant.

Rigaltius in dedic. ad Thuanum.

Hæc ratio fabulares liberti jocos, vernula urbanitate amabiles argutias, placere tibi posse persuasit.

Idem paulo post.

Habe igitur imperatorium libertum, quem inter rusticandum suaviter fabulantem, imo graviter, & quidem paucis philosophantem admireris.

Laur. Pignorius epist. 13.

Etiam ego venire possim in literarum plausum, velut loquitur elegantissimus fabulator *Phædrus.*

Barthius XXXV *Adver. c.* 21.

De *Phædri* fabulis ita judicant doctorum plerique, esse ingenuæ Latinitatis, neque mentiri ævum Tiberii. In quorum ego prorsus opinione sum, licet unam & alteram subdititiam & insititiam esse jam olim notarim.

Barthius de Latinæ linguæ scriptoribus p. 216.

In Phædri fabulis nativa indoles est Latini sermonis, egoque fere cum Catullo aut Lucretio ponam hunc scriptorem, neque inscius, esse doctos viros, quibus secus videatur: sed talia argumenta forte a nobis producentur, ut illi malint deinceps nobiscum sentire. Vide & Barth. advers. VII, 7, XVI, 14, XXI, 3, XXX, 22, XXXVI, 8, XLII, 10.

Schottus Observ. Humanar. II, c. 19.

Adjicio, pereruditos exstitisse libertos Tiberii, *Phædrum*, Æsopiarum fabularum lepidum scriptorem.

Schioppius in Paradox. liter.

Similiter apud *Phædrum*, cultissimum fabularum scriptorem, legimus.

Idem in Infamia Famiani p. 86.

Eum tamen scriptorem (*Phædrum*) velut domo barbarum, & sermone non parum sæpe plebejum, non nisi cum discrimine ac delectu imitandum intelligo.

Idem in Consultatione II.

Phædrum tamen & *Hyginum*, velut elegantiæ minus studiosos, plebeja plusculum usurpasse apparet.

Demsterus ad Rosinum.

Phædrus Thrax, Tiberii libertus, fabularum luculentus scriptor.

Tanaquillus Faber in Præf. ad Notas Phædr.

De dicendi genere si roges, quid sentiam, dicam equidem, & quasi me censor rogaret, ex animi sententia: Neminem arbitror a felici illa *Terentii*

Digitized by Google

simplicitate propius abesse: *&* *mox*: Nemo e veteribus ingenio fuisse videtur ad illam *Terentii* semper lenitatem magis facto, quam *Phædrus*, quod & necesse fuerat; ea enim est apologorum, atque adeo fabellarum omnium natura, ut sermone non debeant, nisi facili placidoque, tractari.

Rhodius ad Scribon. Larg. p. 5.

Eloquentiam post Ciceronem se retro dedisse, conqueritur Seneca controversiarum libr. 1, nec ullus paulo cultior, qui ejus generis plura in *Phædro* Augusti liberto non animadvertet.

Broukhusius ad Tibull. 1, *El.* V, *v.* 13.

Lepidissimus fabulator, quo amabiliorem alium numquam extulit tellus Thracia; ne Linum, ne Orphea quidem.

Adde *Morhovii cap.* XII, *de Patavinitate Livii*, ubi plura, quam ut huc transcribantur.

Multorum aliorum judicia collegit eruditissimus Axenius, *quæ videre apud ipsum potes. Adde unicum, nimis discrepans a ceteris, sed tamen dignum legi; ut liqueat, nil tam bene dici, ut non inveniat adversarium.*

Scriverius ad III Ep. Martial. 20, ubi poeta: An æmulatur improbi jocos Phædri?

Possuntne magis decoquere de judicio, ac magis ludere de otio suo viri docti, qui existimant, fabulatorem *Phædrum* a Cl. *Pithœo* editum, & cujus *Avienus* quidam in præfationibus fabularum suarum Æsopiarum ad Theodosium meminit, hunc eumdem esse, de quo loquitur *Martialis?* Volunt nos credere scilicet, *Libertum* illum *Augusti Cæsaris* fuisse, stylo atque tempore parem proximumve *Laberio* vel *Publio Mimo*, & quidem, quantum conjiciunt, sub *Tiberio* vixisse, atque adeo post *Sejanum* damnatum. Nugæ. Certe, nisi vehementer fallor, ævo illo dignus censeri minime potest scriptor iste, cuicui tandem ille alapas & libertatem debeat. Parco argumenta sigillatim apponere, quæ me monent, & cogunt seorsum sentire, fœtumque alienissimum pronunciare impellunt a jocis *Phædri*, cujus hic *Martialis* meminit. Ostendam fortasse alias plene, ubi otium erit, & animus istæc frivola pertractandi. Interim considera mihi, quæ olim *Perottus*, *Pontifex Sipontinus*, in Commentariis suis ad librum I *Martialis* consignavit ad hunc locum: *Quid possunt hederæ Bacchi dare*, &c. Allusit, inquit, ad fabulam, quam nos ex *Avieno* in Fabellas nostras adolescentes jambico carmine transtulimus,

Olim quas vellent eſſe in tutela ſua:
& quæ ſequuntur ibi totis duodecim verſibus, & finiunt,

Niſi utile eſt, quod facimus, ſtulta eſt gloria:
quæ ipſiſſima *Phædri* illius ſunt a *Pithœo* primum, & poſt a *Rittershuſio*, *Rigaltio*, atque *aliis* editi, notiſque & ſcholiis illuſtrati. Exſtant lib. III, fab. 18.

Digitized by Google

PHÆDRI FABULARUM

INSCRIPTIONES.

Prior numerus Librum, alter Fabulam notat.

A

Æsopus ad Garrulum 3, 19
Æsopus ludens 3, 14
Æsopus & Petulans 3, 5
Æsopus & Rusticus 3, 3
Anus ad Amphoram 3, 1
Anus diligens Virum ætatis mediæ, item Puella 2, 2
Apes & Fuci, Vespa judice 3, 13
Aquila, Cornix & Testudo 2, 6
Aquila, Felis & Aper 2, 4
Aquila & Miluus App. 34
Arbores in Deorum tutela 3, 17
Asellus, Bos & Volucres App. 14
Asinus ad senem Pastorem 1, 15
Asinus & Galli 3, 20
Asinus & Leo venantes 1, 11
Asinus irridens Aprum 1, 29
Asinus Domino blandiens App. 10
Aves & Hirundo App. 12

C

Cæsar ad Atrienſem	2, 5
Calvus & Muſca	5, 3
Canes famelici	1, 20
Canis & Corcodilus	1, 25
Canis ad Agnum	3, 15
Canis & Lupus	3, 7
Canis fidelis	1, 23
Canis per fluvium carnem ferens	1, 4
Canis parturiens	1, 19
Canis, & theſaurus & Vulturius	1, 27
Canum legati ad Jovem	4, 17
Capellæ & Hirci	4, 15
Cervus ad fontem	1, 12
Cervus & Ovis	1, 16
Cervus & Boves	2, 8
Cicada & Noctua	3, 16
Ciconia, Anſer & Accipiter	App. 26
Cochlea & Simius	App. 8
Culex & Taurus	App. 16

D

Demetrius & Menander	5, 1
Duo calvi	5, 6

Digitized by Google

E

Equus & Aper	4, 3
Equus & Aſinus	App. 17, 29
Eunuchus ad improbum	3, 11
Ex Sutore Medicus	1, 14

F

Formica & Cicada	App. 28
Formica & Muſca	4, 23
Frater & Soror	3, 8
Fur aram compilans	4, 10

G

Galli duo & Accipiter	App. 7
Graculus ſuperbus & Pavo	1, 3
Grus, Cornix & Dominus	App. 11
Gubernator & Nautæ	4, 16

H

Hœdus & Lupus	App. 32
Homines duo, fallax, verax, & Simii	App. 24
Homo & Arbores	App. 5
Homo & Aſinus	5, 4
Homo & Canis	2, 3
Homo & Colubra	4, 18
Homo & Leo	App. 25

Digitized by Google

J

Juvencus, Leo & Prædator 2, 1

L

Leo regnans 4, 12
Leo senex, Aper, Taurus & Asinus 1, 21
Leo senex & Vulpis App. 30
Leo & Mus App. 4
Leo & Pastor App. 15
Lepores vitæ pertæsi App. 2
Lupus & Agnus 1, 1
Lupus & Gruis 1, 8
Lupus, Pastor & Venator App. 23
Lupus, Vulpis & Pastor App. 20
Lupus & Vulpis, judice Simio 1, 10
Luscinia, Accipiter & Auceps App. 19

M

Malas esse divitias 4, 11
Miluus & Columbæ 1, 31
- - - - - ægrotans App. 1
Mons parturiens 4, 22
Muli & Latrones 2, 7
Mulier parturiens 1, 18
Mus & Rana App. 6
Mus Urbanus & Rusticus App. 9

Musca & Mula 3, 6
Mustela & Homo 1, 22
De Mustela & Muribus 4, 1

N

Naufragium Simonidis 4, 21

O

Occasio depicta 5, 8
Oves & Lupi App. 21
Ovis, Canis & Lupus 1, 17
Ovis & Cornix App. 27

P

Panthera & Pastores 3, 2
Passer & Lepus 1, 9
Pavo ad Junonem 3, 18
Pauper & Serpens App. 33
Perdix & Vulpis App. 13
Phædrus 4, 20
Poeta 4, 4. 4, 6. 4, 25
Poeta de credere & non credere 3, 10
Princeps tibicen 5, 7
Prometheus 4, 14
Pugna Murium & Mustelarum 4, 5
Pulex & Camelus App. 31
Pullus ad margaritam 3, 12

Digitized by Google

R

Rana rupta & Bos	1, 24
Ranæ ad solem	1, 6
Ranæ metuentes taurorum prœlia	1, 30
Ranæ regem petentes	1, 2

S

Scurra & Rusticus	5, 5
Simia & Vulpis	App. 22
Simii caput	3, 4
Simonides a Diis servatus	4, 24
Socrates ad amicos	3, 9

T

Taurus & Vitulus	5, 9

V

Vacca & Capella, Ovis & Leo	1, 5
Venator & Canis	5, 10
Viatores & Latro	5, 2
Vipera & Lima	4, 7
de Vitiis Hominum	4, 9
Volucres, Quadrupedes & Vespertilio	App. 18
Vulpis & Aquila	1, 28
Vulpis & Ciconia	1, 26
Vulpis & Corvus	1, 13

Digitized by Google

Vulpis & Draco	4, 19
Vulpis & Hircus	4, 8
Vulpis & Jupiter	App. 3
Vulpis & Uva	4, 2
Vulpis ad perſonam tragicam	1, 7

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed Approvazione del P. F. *Gio: Tommaſo Maſcheroni* Inquiſitor Generale del Santo Offizio di *Venezia* nel Libro intitolato *Collectio Auctorum Claſſicorum &c. ſtampato*, non vi eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, e buoni Coſtumi, concediamo Licenza a *Nicolò Bettinelli* Stampator di *Venezia*, che poſſa eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Data li 5 Settembre 1781.

(Andrea Querini Rif.
(Alviſe Vallareſſo Rif.
(Girolamo Aſcanio Giuſtinian K^{r}. Rif.

Regiſtrato in Libro a Carte 19, al Num. 186.

Davidde Marcheſini Seg.

Addì 24 Settembre 1782.
Regiſtrato in Libro de' Privilegj dell' Univerſità de' Librari e Stampatori.

Marc' Antonio Manfrè.

PHÆDRI
AUGUSTI LIBERTI
FABULARUM
ÆSOPIARUM
LIBER PRIMUS.

PROLOGUS.

ÆSOPUS auctor quam materiam reperit,
Hanc ego polivi versibus senariis (1).
Duplex libelli dos (2) est: quod risum movet,
Et quod prudenti vitam consilio monet (3).
Calumniari si quis autem voluerit,
Quod arbores loquantur, non tantum feræ;
Fictis jocari nos meminerit Fabulis.

Digitized by Google

FABULA I.

Lupus & Agnus.

AD rivum eumdem Lupus & Agnus venerant
Siti compulsi: superior stabat Lupus,
Longeque inferior Agnus: tunc fauce improba (4)
Latro incitatus, jurgii caussam intulit (5).
Cur, inquit, turbulentam feciſti mihi
Iſtam (6) bibenti? Laniger contra timens,
Quî possum, quæso, facere, quod quereris, Lupe?
A te decurrit ad meos hauſtus liquor.
Repulsus ille veritatis viribus,
Ante hos sex menses male, ait, dixiſti mihi.
Respondit Agnus: Equidem natus non eram.
Pater (7), hercule, tuus, inquit, maledixit mihi.
Atque ita correptum lacerat: injuſta nece (8).

Hæc propter illos scripta eſt homines fabula,
Qui fictis caussis innocentes opprimunt (9).

FABULA II.

Ranæ Regem petentes.

Athenæ cum florerent æquis legibus (10),
Procax libertas civitatem miscuit,
Frenumque solvit pristinum licentia.
Hinc conspiratis (11) factionum partibus,
Arcem (12) tyrannus occupat Pisistratus.
Cum tristem servitutem flerent Attici,
Non quia crudelis ille; sed quoniam grave
Omne insuetis onus, & cœpissent queri;
Æsopus talem tum fabellam retulit.

Ranæ, vagantes liberis (13) paludibus,
Clamore magno regem petiere a Jove,
Qui dissolutos mores vi (14) compesceret.
Pater Deorum risit, atque illis dedit
Parvum tigillum; missum (15) quod subito vadi
Motu sonoque terruit pavidum genus.
Hoc mersum limo cum jaceret diutius,
Forte una tacite profert e stagno caput,
Et explorato rege cunctas evocat.
Illæ, timore posito, certatim adnatant,
Lignumque (16) supra turba petulans insilit:
Quod cum inquinassent omni contumelia,

Digitized by Google

Alium rogantes regem misere ad Jovem,
Inutilis quoniam esset, qui fuerat datus.
Tum misit illis hydrum, qui dente aspero
Corripere cœpit singulas; frustra necem
Fugitant inertes; vocem præcludit metus.
Furtim igitur dant Mercurio mandata ad Jovem,
Adflictis ut succurrat. Tunc contra Deus:
Quia noluistis vestrum ferre, inquit, bonum;
Malum perferte (17). Vos quoque, o cives, ait,
Hoc sustinete, majus ne veniat malum.

FABULA III.

Graculus superbus & Pavo.

NE gloriari libeat alienis bonis,
Suoque potius habitu vitam degere,
Æsopus nobis hoc exemplum prodidit.

Tumens inani Graculus superbia,
Pennas, Pavoni quæ deciderant, sustulit,
Seque exornavit: deinde contemnens suos
Formoso se pavonum immiscuit gregi.
Illi impudenti pennas eripiunt avi,
Fugantque rostris. Male mulcatus Graculus
Redire mœrens cœpit ad proprium genus:
A quo repulsus (18) tristem sustinuit notam.

Digitized by Google

Tum quidam ex illis, quos prius despexerat:
Contentus nostris si fuisses sedibus,
Et, quod natura dederat, voluisses pati (19),
Nec illam expertus esses contumeliam,
Nec hanc repulsam tua sentiret calamitas.

FABULA IV.

Canis per fluvium carnem ferens.

AMittit merito proprium, qui alienum adpetit.

Canis per flumen, carnem dum ferret, natans,
Lympharum in speculo (20) vidit simulacrum suum:
Aliamque prædam (21) ab alio ferri putans,
Eripere voluit: verum decepta aviditas
Et, quem tenebat ore, dimisit cibum,
Nec, quem petebat, adeo (22) potuit adtingere.

FABULA V.

Vacca & Capella, Ovis & Leo.

NUmquam est fidelis cum potente societas:
Testatur hæc fabella propositum meum.

Vacca & Capella, & patiens Ovis injuriæ,
Socii fuere cum Leone in saltibus.

Hi cum cepiſſent cervum vaſti corporis,
Sic eſt locutus, partibus factis, Leo:
Ego primam tollo, nominor quia (23) Leo;
Secundam, quia ſum fortis, tribuetis mihi;
Tum quia plus valeo (24), me ſequetur tertia:
Malo adficietur (25), ſi quis quartam tetigerit.
Sic totam prædam ſola improbitas abſtulit.

FABULA VI.

Ranæ ad Solem.

VIcini Furis celebres vidit nuptias
Æſopus, & continuo narrare incipit.

Uxorem quondam Solem velle (26) ducere,
Clamorem Ranæ ſuſtulere ad ſidera.
Convicio (27) permotus quærit Jupiter
Cauſſam querelæ: quædam tum ſtagni incola,
Nunc, inquit, omnes unus exurit lacus,
Cogitque miſeras arida ſede emori;
Quidnam futurum eſt, ſi crearit liberos?

FABULA VII.

Vulpis ad Personam tragicam.

PErsonam tragicam (28) forte Vulpis viderat:
O quanta species, inquit, cerebrum non habet (29)!

Hoc illis dictum est, quibus honorem & gloriam
Fortuna tribuit, sensum communem abstulit.

FABULA VIII.

Lupus & Gruis.

QUI pretium meriti ab improbis desiderat,
Bis peccat (30); primum quoniam indignos adjuvat;
Impune abire deinde quia jam non potest.

Os devoratum fauce cum hæreret Lupi,
Magno dolore victus, cœpit singulos
Inlicere pretio, ut illud extraherent malum.
Tandem (31) persuasa est jurejurando Gruis,
Gulæque credens colli longitudinem,
Periculosam fecit medicinam Lupo.
Pro quo cum pactum flagitaret præmium:
Ingrata es, inquit, ore quæ (32) nostro caput
Incolume abstuleris, & mercedem postulas.

FABULA IX.

Passer & Lepus.

SIBI non cavere (33), & aliis consilium dare,
Stultum esse, paucis ostendamus versibus.

Oppressum ab Aquila, fletus edentem graves,
Leporem objurgabat Passer: Ubi pernicitas
Nota, inquit, illa est? quid ita cessarunt pedes?
Dum loquitur, ipsum Accipiter nec opinum rapit,
Questuque vano clamitantem interficit.
Lepus semianimus mortis in solatio (34);
Qui modo securus nostra inridebas mala,
Simili querela fata deploras tua.

FABULA X.

Lupus & Vulpis judice Simio.

QUicumque turpi fraude semel innotuit,
Etiamsi verum dicit, amittit fidem.
Hoc attestatur brevis Æsopi fabula.

Lupus arguebat Vulpem furti crimine:
Negabat illa, se esse culpæ proximam (35):

Digitized by Google

Tunc judex inter illos sedit Simius:
Uterque caussam cum perorassent suam,
Dixisse fertur Simius sententiam:
Tu non videris (36) perdidisse, quod petis;
Te credo surripuisse, quod pulchre (37) negas.

FABULA XI.

Asinus & Leo venantes.

VIrtutis (38) expers, verbis jactans gloriam,
Ignotos (39) fallit, notis est derisui.

Venari Asello comite cum vellet Leo,
Contexit illum frutice, & admonuit simul,
Ut insueta voce terreret feras,
Fugientes ipse exciperet (40). Hic auritulus (41)
Clamorem subito totis tollit viribus,
Novoque turbat bestias miraculo.
Quæ dum paventes exitus notos (42) petunt,
Leonis adfliguntur horrendo impetu.
Qui, postquam cæde fessus est, Asinum evocat,
Jubetque vocem premere: tunc ille insolens,
Qualis videtur opera tibi vocis meæ?
Insignis, inquit, sic, ut nisi nossem tuum
Animum genusque, simili fugissem metu.

Digitized by Google

FABULA XII.

Cervus ad fontem.

LAudatis utiliora, quæ contemseris,
Sæpe inveniri, hæc exserit narratio.

Ad fontem Cervus, cum bibisset, restitit,
Et in liquore vidit effigiem suam.
Ibi dum ramosa (43) mirans laudat cornua,
Crurumque nimiam tenuitatem vituperat,
Venantum subito vocibus conterritus,
Per campum fugere cœpit, & cursu levi
Canes elusit (44). Silva tum excepit ferum,
In qua retentis impeditus cornibus,
Lacerari cœpit morsibus sævis canum.
Tunc moriens vocem hanc edidisse dicitur:
O me infelicem, qui nunc demum intelligo,
Ut illa mihi profuerint, quæ despexeram,
Et, quæ laudaram, quantum luctus habuerint.

Digitized by Google

FABULA XIII.

Vulpis & Corvus.

QUI se laudari gaudent verbis subdolis,
Seræ dant pœnas turpes (45) pœnitentiæ.

Cum de fenestra Corvus raptum caseum
Comesse vellet, celsa residens arbore;
Hunc vidit Vulpis, dehinc sic occepit loqui:
O qui tuarum, Corve, pennarum est nitor!
Quantum decoris corpore & vultu geris!
Si vocem haberes, nulla prior (46) ales foret.
At ille stultus, dum vult vocem ostendere,
Emisit ore caseum, quem celeriter
Dolosa Vulpis avidis rapuit dentibus.
Tum demum ingemuit Corvi deceptus stupor.
Hac re (47) probatur, quantum ingenium valet,
Virtute (48) & semper prævalet sapientia.

FABULA XIV.

Ex Sutore Medicus.

MAlus (49) cum Sutor, inopiâ deperditus,
Medicinam ignoto facere cœpisset loco,

Et venditaret falso antidotum nomine,
Verbosis adquisivit sibi famam strophis (50).
Hic cum jaceret morbo confectus gravi,
Rex urbis, ejus experiendi gratia,
Scyphum poposcit: fusa dein simulans aqua
Antidoto miscere illius se toxicum,
Hoc bibere jussit ipsum, posito præmio.
Timore mortis (51) ille tum confessus est,
Non artis ulla medicæ se prudentia,
Verum stupore vulgi factum nobilem.
Rex advocata concione hæc edidit:
Quantæ putatis esse vos dementiæ,
Qui capita vestra non dubitatis credere,
Cui calceandos nemo commisit pedes?

Hoc pertinere vere ad illos dixerim,
Quorum stultitiâ (52) quæstus impudentiæ est.

FABULA XV.

Asinus ad Senem pastorem.

IN principatu commutando civium (53),
Nil præter domini nomen mutant pauperes (54).
Id esse verum, parva hæc fabella indicat.

Asellum in prato timidus pascebat Senex.
Is, hostium clamore subito territus,
Suadebat Asino fugere, ne possent capi.
At ille lentus: Quæso, num binas mihi
Clitellas impositurum victorem putas?
Senex negavit. Ergo, quid refert mea,
Cui serviam? clitellas (55) dum portem meas.

FABULA XVI.

Cervus & Ovis.

FRaudator nomen cum locat (56) sponsu improbo,
Non rem expedire (57), sed mala videre expetit.

Ovem rogabat Cervus modium tritici
Lupo sponsore: at illa, præmetuens doli:
Rapere atque abire semper adsuevit Lupus,
Tu de conspectu fugere veloci impetu:
Ubi vos requiram, cum dies (58) advenerit?

Digitized by Google

FABULA XVII.

Ovis, Canis & Lupus.

SOlent mendaces luere pœnas maleficî.

Calumniator ab Ove cum peteret Canis,
Quem commodasse panem se contenderet;
Lupus citatus testis, non unum modo
Deberi dixit, verum adfirmavit decem.
Ovis, damnata falso testimonio,
Quod non debebat, solvit: post paucos dies
Bidens jacentem in fovea (59) prospexit Lupum:
Hæc, inquit, merces fraudis a Superis datur.

FABULA XVIII.

Mulier parturiens.

NEMO libenter recolit, qui læsit, locum.

Instante partu, Mulier, actis mensibus,
Humi jacebat, flebiles gemitus ciens.
Vir est hortatus, corpus lecto reciperet,
Onus naturæ (60) melius quo deponeret.
Minime, inquit, illo posse confido loco
Malum finiri, quo conceptum (61) est initio.

Digitized by Google

FABULA XIX.

Canis parturiens.

HAbent insidias hominis blanditiæ mali.
Quas ut vitemus, versus subjecti monent.

Canis parturiens cum rogasset alteram,
Ut fœtum in ejus tugurio deponeret (62),
Facile impetravit: dein reposcenti locum
Preces admovit: tempus exorans (63) breve,
Dum firmiores posset catulos ducere.
Hoc quoque consumto, flagitare validius
Cubile cœpit. Si mihi & turbæ meæ
Par, inquit, esse potueris, cedam loco.

FABULA XX.

Canes famelici.

STultum consilium non modo effectu caret,
Sed ad perniciem quoque mortales devocat.

Corium depressum in fluvio viderunt Canes:
Id ut comesse extractum possent facilius,
Aquam cœpere bibere: sed rupti (64) prius
Periere, quam, quod petierant, contingerent.

Digitized by Google

FABULA XXI.

Leo senex, Aper, Taurus & Asinus.

QUicumque amisit dignitatem pristinam,
Ignavis etiam jocus est in casu gravi.

Defectus annis (65) & desertus viribus
Leo cum jaceret, spiritum extremum trahens,
Aper fulmineis ad eum venit (66) dentibus;
Et vindicavit ictu (67) veterem injuriam.
Infestis Taurus mox confodit cornibus
Hostile corpus. Asinus, ut vidit ferum
Impune lædi, calcibus frontem exterit.
At ille exspirans: Fortes indigne tuli (68)
Mihi insultare: te, naturæ dedecus,
Quod ferre certe cogor (69), bis videor mori.

FABULA XXII.

Mustela & Homo.

MUstela ab Homine prensa, cum instantem necem
Effugere vellet: Quæso, inquit, parcas mihi,
Quæ tibi (70) molestis muribus purgo domum.
Respondit ille: Faceres si caussa mea,

Gratum

Digitized by Google

Gratum esset, & dedissem veniam supplici:
Nunc quia laboras, ut fruaris reliquiis,
Quas sunt rosuri, simul & ipsos devores,
Noli imputare (71) vanum beneficium mihi.
Atque ita locutus improbam leto dedit.

Hoc in se dictum debent illi agnoscere,
Quorum privata servit utilitas sibi,
Et meritum inane jactant imprudentibus (72).

FABULA XXIII.

Canis fidelis.

REpente liberalis, stultis gratus est;
Verum peritis inritos tendit dolos.

Nocturnus cum fur panem misisset Cani,
Objecto, tentans, an cibo possit capi (73):
Heus, si, inquit, linguam vis meam præcludere,
Ne latrem pro re domini (74), multum falleris.
Namque ista subita me jubet benignitas
Vigilare, facias ne mea culpa lucrum.

Digitized by Google

FABULA XXIV.

Rana rupta & Bos.

INops, potentem dum vult imitari, perit.

In prato quodam (75) Rana conspexit Bovem,
Et, tacta invidia tantæ magnitudinis,
Rugosam inflavit pellem: tum natos suos
Interrogavit, an Bove esset latior.
Illi negarunt. Rursus intendit cutem
Majore nisu; & simili quæsivit modo,
Quis major esset. Illi dixerunt Bovem.
Novissime indignata, dum vult validius
Inflare sese, rupto jacuit corpore.

FABULA XXV.

Canis & Corcodilus.

COnsilia qui dant prava cautis hominibus,
Et perdunt operam, & deridentur turpiter.

Canes currentes bibere in Nilo flumine,
A Corcodilis ne rapiantur, traditum est.
Igitur cum currens bibere cœpisset Canis,

Digitized by Google

Sic Corcodilus: Quamlibet lambe otio (76),
Accede, pota leniter (77), & noli dolos
Inquit, vereri. At ille: Facerem mehercule,
Nisi esse scirem carnis te cupidum meæ.

FABULA XXVI.

Vulpis & Ciconia.

Nulli nocendum; si quis vero læserit,
Multandum simili jure fabella admonet.

Vulpes ad cœnam dicitur Ciconiam
Prior invitasse, & illi in patena liquidam (78)
Posuisse sorbitionem, quam nullo (79) modo
Gustare esuriens potuerit Ciconia:
Quæ Vulpem cum revocasset (80), intrito cibo
Plenam lagonam (81) posuit: huic rostrum inserens
Satiatur ipsa, torquet convivam fame.
Quæ cum lagonæ frustra collum lamberet,
Peregrinam sic locutam volucrem accepimus:
Sua quisque (82) exempla debet æquo animo pati.

Digitized by Google

FABULA XXVII.

Canis & Thesaurus & Vulturius.

HÆC res avaris esse conveniens potest,
Et qui humiles nati dici locupletes student.

Humana effodiens ossa, Thesaurum Canis
Invenit, & violarat quia Manes Deos (83),
Injecta est illi divitiarum cupiditas,
Pœnas ut sanctæ Religioni penderet.
Itaque aurum dum custodit, oblitus cibi
Fame est consumtus; quem stans Vulturius super (84)
Fertur locutus: O Canis, merito jaces,
Qui concupisti subito regales opes,
Trivio conceptus, & educatus stercore.

FABULA XXVIII.

Vulpis & Aquila.

QUamvis sublimes debent humiles metuere,
Vindicta docili (85) quia patet solertiæ.

Vulpinos catulos Aquila quondam sustulit,
Nidoque posuit pullis, escam ut carperent.

Digitized by Google

Hanc persecuta mater, orare incipit,
Ne tantum miseræ luctum importaret sibi.
Contemsit illa, tuta quippe ipso loco.
Vulpes ab ara rapuit ardentem facem,
Totamque flammis arborem circumdedit,
Hosti dolorem (86) damno miscens sanguinis.
Aquila, ut periclo mortis eriperet suos,
Incolumes natos supplex Vulpi tradidit.

FABULA XXIX.

Asinus irridens Aprum.

PLerumque stulti risum dum captant levem,
Gravi destringunt (87) alios contumelia,
Et sibi nocivum concitant periculum.

Asellus Apro cum fuisset obvius,
Salve, inquit, frater. Ille indignans repudiat
Officium, & quærit, cur sic mentiri velit?
Asinus demisso pene: Si similem negas
Tibi me esse, certe simile est hoc rostro (88) tuo.
Aper cum vellet facere generosum impetum,
Repressit iram: &, Facilis vindicta est mihi:
Sed inquinari nolo ignavo sanguine.

Digitized by Google

FABULA XXX.

Ranæ metuentes Taurorum prœlia.

HUmiles laborant (89), ubi potentes dissident.

Rana, in palude pugnam Taurorum intuens,
Heu, quanta nobis instat pernicies! ait.
Interrogata ab alia, cur hoc diceret,
De principatu (90) cum decertarent gregis,
Longeque ab illis degerent vitam boves:
Est statio (91) separata, ac diversum genus,
Sed pulsus regno nemoris qui profugerit,
Paludis in secreta veniet latibula,
Et proculcatas obteret duro pede.
Caput ita ad nostrum furor illorum pertinet (92).

FABULA XXXI.

Miluus & Columba.

QUI se committit homini tutandum improbo,
Auxilia dum requirit, exitium invenit.

Columbæ sæpe cum fugissent Miluum,
Et celeritate pennæ vitassent necem,

Digitized by Google

Consilium (93) raptor vertit ad fallaciam,
Et genus inerme tali decepit dolo:
Quare sollicitum potius ævum ducitis,
Quam regem me creatis icto fœdere,
Qui vos ab omni tutas præstem injuria?
Illæ credentes, tradunt sese Miluo:
Qui, regnum adeptus, cœpit vesci singulas (94),
Et exercere imperium sævis unguibus.
De reliquis (95) tunc una: Merito plectimur.

EXPLICIT (96) *LIBER I.*

Digitized by Google

PHÆDRI
AUGUSTI LIBERTI
FABULARUM
ÆSOPIARUM
LIBER SECUNDUS.

AUCTOR.

Exemplis continetur Æsopi genus (1),
Nec aliud quidquam per fabellas quæritur,
Quam corrigatur error ut mortalium,
Acuatque sese diligens industria.
Quicumque fuerit ergo narranti jocus,
Dum capiat aurem, & servet propositum suum,
Re commendatur (2), non auctoris nomine.
Equidem (3) omni cura morem servabo senis:
Sed si libuerit aliquid interponere,
Dictorum sensus ut delectet varietas,

Digitized by Google

Bonas in partes, Lector, accipias velim.
Ita sic (4) rependet illi brevitas gratiam,
Cujus verbosa nescit commendatio.

FABULA I.

Juvencus, Leo & Prædator.

ATtende, cur negare cupidis debeas:
Modestis etiam offerre, quod non petierint.
Super Juvencum stabat dejectum (5) Leo.
Prædator intervenit, partem postulans:
Darem, inquit, nisi soleres per te sumere;
Et improbum rejecit (6). Forte innoxius
Viator est deductus in eumdem locum,
Feroque viso retulit retro pedem.
Cui placidus ille: Non est quod timeas, ait,
Et, quæ debetur pars tuæ modestiæ,
Audacter tolle. tunc diviso tergore,
Silvas petivit, homini ut accessum daret.

Exemplum egregium prorsus & laudabile.
Verum est (7) aviditas dives, & pauper pudor.

Digitized by Google

FABULA II.

Anus diligens virum ætatis mediæ, item Puella.

A Feminis utcumque (8) spoliari viros,
Ament, amentur, nempe (9) exemplis discimus.

Ætatis mediæ quemdam mulier non rudis
Tenebat (10), annos celans elegantia (11):
Animosque ejusdem pulchra juvenis ceperat.
Ambæ videri dum volunt illi pares,
Capillos homini (12) legere cœpere invicem.
Cum se putaret fingi (13) cura mulierum,
Calvus repente factus est: nam funditus
Canos Puella, nigros Anus evellerat.

FABULA III.

Homo & Canis.

LAceratus quidam morsu vehementis Canis
Tinctum cruore panem misit malefico,
Audierat esse quod remedium vulneris.
Tunc sic Æsopus: Noli coram pluribus
Hoc facere canibus, ne nos vivos devorent,
Cum scierint esse tale culpæ præmium.

Successus (14) improborum plures adlicit.

Digitized by Google

FABULA IV.

Aquila, Feles & Aper.

AQuila in sublimi quercu nidum fecerat:
Feles cavernam (15) nacta, in media pepererat:
Sus nemoricultrix fœtum ad imam posuerat.
Tum fortuitum (16) Feles contubernium
Fraude & scelesta sic evertit malitia.
Ad nidum scandit volucris: Pernicies, ait,
Tibi paratur, forsan & miseræ mihi:
Nam fodere terram quod vides quotidie
Aprum insidiosum (17), quercum vult evertere,
Ut nostram in plano facile progeniem opprimat.
Terrore offuso & perturbatis sensibus,
Derepit ad cubile setosæ Suis;
Magno, inquit, in periclo sunt nati tui:
Nam simul exieris pastum cum tenero grege,
Aquila est parata rapere porcellos (18) tibi.
Hunc quoque timore postquam complevit locum,
Dolosa tuto condidit sese cavo:
Inde evagata noctu, suspenso pede (19),
Ubi esca se replevit & prolem suam,
Pavorem simulans prospicit (20) toto die.
Ruinam metuens Aquila ramis desidet:
Aper rapinam vitans non prodit foras.

Quid multa? inedia sunt consumti cum suis,
Felisque catulis largam præbuerunt dapem.

Quantum homo bilinguis sæpe concinnet (21) mali,
Documentum habere stulta credulitas potest.

FABULA V.

Cæsar ad Atriensem.

EST ardelionum (22) quædam Romæ natio,
Trepide concursans, occupata in otio,
Gratis (23) anhelans, multa agendo nihil agens,
Sibi molesta, & aliis odiosissima:
Hanc emendare, si tamen possum, volo
Vera ſabella; pretium est operæ attendere.

Cæsar Tiberius cum, petens Neapolim,
In Misenensem villam venisset suam,
Quæ monte (24) summo, posita Luculli manu,
Prospectat (25) Siculum & prospicit Tuscum mare;
Ex alticinctis (26) unus atriensibus,
Cui tunica ab humeris linteo Pelusio (27)
Erat destricta, cirris (28) dependentibus,
Perambulante læta Domino viridia,
Alveolo cœpit ligneo conspergere
Humum æstuantem, come officium jactitans:

Digitized by Google

Sed deridetur. Inde notis flexibus (29)
Præcurrit alium in xystum (30), sedans pulverem.
Agnoscit hominem Cæsar, remque intelligit.
Id ut putavit (31) esse nescio quid boni,
Heus, inquit Dominus; ille enimvero adsilit,
Donationis alacer certæ gaudio.
Tum sic jocata est tanti majestas Ducis:
Non multum egisti, & opera nequidquam perît;
Multo majoris (32) alapæ mecum veneunt.

FABULA VI.

Aquila, Cornix & Testudo.

Contra potentes nemo est munitus satis;
Si vero accessit consiliator maleficus,
Vis & nequitia quidquid oppugnant, ruit.

Aquila in sublime sustulit Testudinem:
Quæ cum abdidisset cornea corpus domo,
Nec ullo pacto lædi posset condita,
Venit per auras Cornix; & propter volans,
Opimam sane prædam rapuisti unguibus;
Sed, nisi monstraro quid sit faciendum tibi,
Gravi nequidquam te lassabis pondere.
Promissa parte, suadet, ut scopulum super
Altis ab astris duram inlidat corticem,

Digitized by Google

Qua comminuta (33) facile vescatur cibo.
Inducta verbis Aquila, monitis paruit,
Simul & magistræ large divisit dapem.
Sic, tuta quæ naturæ fuerat munere,
Impar duabus occidit tristi nece.

FABULA VII.

Muli & Latrones.

MULI gravati sarcinis ibant duo;
Unus ferebat fiscos (34) cum pecunia,
Alter tumentes multo saccos hordeo.
Ille onere dives, celsa cervice eminens,
Clarumque collo jactans tintinnabulum:
Comes quieto sequitur & placido gradu.
Subito Latrones ex insidiis advolant,
Interque cædem (35) ferro Mulum trusitant (36).
Diripiunt nummos, negligunt vile hordeum.
Spoliatus igitur casus cum fleret suos,
Equidem, inquit alter, me contemtum gaudeo:
Nam nihil amisi, nec sum læsus vulnere.

Hoc argumento tuta est hominum tenuitas.
Magnæ periclo sunt opes obnoxiæ.

Digitized by Google

FABULA VIII.

Cervus & Boves.

CErvus nemorosis excitatus latibulis,
Ut venatorum (37) fugeret instantem necem,
Cæco timore proximam villam petit,
Et opportuno se bubili condidit.
Hic Bos latenti: Quidnam voluisti tibi,
Infelix, ultro qui ad necem cucurreris,
Hominumque tecto spiritum commiseris?
At ille supplex: Vos modo, inquit, parcite (38),
Occasione rursus erumpam data.
Spatium diei noctis excipiunt vices.
Frondem bubulcus adfert, nec ideo videt.
Eunt subinde & redeunt omnes rustici,
Nemo animadvertit: transit etiam villicus (39);
Nec ille quidquam sentit. Tum gaudens ferus
Bobus quietis (40) agere cœpit gratias,
Hospitium adverso quod præstiterint tempore.
Respondit unus: Salvum te cupimus quidem,
Sed ille, qui oculos (41) centum habet, si venerit,
Magno in periclo vita vertetur tua.
Hæc inter ipse dominus a cœna redit:
Et quia corruptos (42) viderat nuper Boves,

Digitized by Google

Accedit ad præsepe: Cur frondis parum est?
Stramenta desunt. Tollere hæc aranea (43)
Quantum est laboris? dum scrutatur singula,
Cervi quoque alta est conspicatus cornua.
Quem convocata jubet occidi familia,
Prædamque tollit. Hæc significat fabula,
Dominum videre plurimum in rebus suis.

EPILOGUS.

ÆSopo ingentem statuam posuere Attici,
Servumque (44) collocarunt æterna in basi,
Patere honoris scirent ut cunctis viam,
Nec generi tribui, sed virtuti, gloriam.
Quoniam occuparat alter, ne primus forem,
Ne solus esset, studui, quod (45) superfuit.
Nec hæc invidia, verum est æmulatio.
Quod si labori faverit Latium meo,
Plures habebit, quos opponat Græciæ.
Si livor obtrectare curam voluerit,
Non tamen eripiet laudis conscientiam.
Si nostrum (46) studium ad aures pervenit tuas,
Et arte fictas animus sentit fabulas,
Omnem querelam submovet felicitas.
Sin autem: ac illis doctus occurret labor,

Si-

Sinistra quos in lucem natura extulit,
Nec quidquam possunt, nisi meliores carpere,
Fatale exitium corde durato feram,
Donec fortunam criminis pudeat sui.

EXPLICIT LIBER II.

PHÆDRI
AUGUSTI LIBERTI
FABULARUM
ÆSOPIARUM
LIBER TERTIUS.

PHÆDRUS AD EUTYCHUM.

PHædri libellos legere si desideras,
Vaces oportet, Eutyche, a negotiis (1),
Ut liber animus sentiat vim carminis.
Verum, inquit, tanti non est ingenium tuum,
Momentum ut horæ pereat officii mei.
Non ergo caussa est (2) manibus id tangi tuis,
Quod occupatis auribus non convenit.
Fortasse dices: Aliquæ venient feriæ,

Digitized by Google

Quæ me soluto pectore ad studium vocent.
Legesne, quæso, potius viles nænias (3),
Impendas curam quam rei domesticæ,
Reddas amicis tempora, uxori vaces,
Animum relaxes, otium des corpori,
Ut adsuetam fortius præstes vicem (4)?
Mutandum tibi propositum est & vitæ genus,
Intrare si Musarum limen cogitas.
Ego, quem Pierio mater enixa est jugo,
In quo tonanti sancta Mnemosyne (5) Jovi,
Fecunda novies Artium peperit chorum,
Quamvis in ipsa natus sim pene schola,
Curamque habendi penitus corde eraserim (6),
Et laude invita (7) in hanc vitam incubuverim,
Fastidiose tamen in cœtum recipior.
Quid credis illi accidere, qui magnas opes
Exaggerare quærit omni vigilia,
Docto labori dulce præponens lucrum?
Sed jam, quodcumque fuerit (ut dixit Sinon,
Ad Regem cum Dardaniæ perductus foret)
Librum exarabo tertium Æsopi stylo,
Honori & meritis dedicans illum tuis.
Quem si leges, lætabor; sin autem minus,
Habebunt certe, quo se oblectent posteri.

Nunc, fabularum cur sit inventum genus,
Brevi docebo. Servitus (8) obnoxia,

Digitized by Google

Quia, quæ volebat, non audebat dicere,
Adfectus proprios in fabellas transtulit,
Calumniamque fictis elusit (9) jocis.
Ego porro illius semitam feci viam (10),
Et cogitavi plura, quam reliquerat,
In calamitatem (11) deligens quædam meam.
Quod si accusator alius Sejano foret,
Si testis alius, judex alius denique,
Dignum faterer esse me tantis malis,
Nec his dolorem delenirem remediis.
Suspicione (12) si quis errabit sua,
Et rapiet ad se, quod erit commune omnium,
Stulte nudabit animi conscientiam:
Huic excusatum me velim nihilominus.
Neque enim notare singulos mens est mihi,
Verum ipsam vitam & mores hominum ostendere.
Rem me professum dicet fors aliquis gravem.
Si Phryx Æsopus potuit, si Anacharsis (13) Scytha
Æternam famam condere ingenio suo:
Ego, literatæ qui sum propior Græciæ,
Cur somno inerti deseram patriæ (14) decus?
Threissa cum gens numeret auctores suos,
Linoque Apollo sit parens, Musa (15) Orpheo,
Qui saxa cantu movit, & domuit feras,
Hebrique tenuit impetus dulci mora.
Ergo hinc abesto, Livor, ne frustra gemas,
Quoniam mihi solemnis debetur gloria.

Digitized by Google

Induxi te ad legendum; sincerum mihi
Candore noto (16) reddas judicium peto.

FABULA I.

Anus ad Amphoram.

ANUS jacere vidit epotam Amphoram,
Adhuc, Falerna fece (17), e testa nobili,
Odorem quæ jucundum late spargeret.
Hunc postquam totis avida traxit naribus:
O suavis anima (18), quale in te dicam bonum
Antehac fuisse, tales cum sint reliquiæ?

Hoc quo pertineat, dicet, qui me noverit (19).

FABULA II.

Panthera & Pastores.

SOlet a despectis par referri gratia.

Panthera imprudens olim in foveam decidit;
Videre Agrestes; alii fustes congerunt,
Alii onerant saxis: quidam contra miseriti,
Perituræ quippe, quamvis nemo læderet,
Misere panem, ut sustineret spiritum.

Digitized by Google

Nox insecuta est, abeunt securi domum,
Quasi inventuri mortuam postridie.
At illa vires ut refecit languidas,
Veloci saltu fovea sese liberat,
Et in cubile concito properat gradu.
Paucis diebus interpositis, provolat (20),
Pecus trucidat, ipsos Pastores necat,
Et, cuncta vastans, sævit irato impetu.
Tum sibi timentes, qui feræ pepercerant,
Damnum haud recusant, tantum pro vita rogant.
At illa: Memini, qui me saxo petierint,
Qui panem dederint: vos timere absistite.
Illis revertor hostis, qui me læserant.

FABULA III.

Æsopus & Rusticus.

USU peritus (21) hariolo velocior
Vulgo esse fertur: caussa (22) sed non dicitur:
Notescet quæ nunc primum fabella mea.

Habenti cuidam pecora pepererunt oves
Agnos humano capite. Monstro exterritus,
Ad consulendos currit mœrens hariolos.
Hic pertinere ad domini respondet caput (23),
Et avertendum victima periculum.

Ille autem adfirmat conjugem esse adulteram,
Et insitivos (24) significari liberos:
Sed expiari posse majori hostia (25).
Quid multa? variis dissident sententiis;
Hominisque curam cura majore adgravant.
Æsopus ibi stans, naris emunctæ (26) senex,
Natura numquam verba cui potuit dare (27):
Si procurare (28) vis ostentum, Rustice,
Uxores (29), inquit, da tuis pastoribus.

FABULA IV.

Simii caput.

PEndere ad Lanium (30) quidam vidit Simium
Inter reliquas merces atque obsonia:
Quæsivit, quidnam saperet? tum Lanius jocans:
Quale, inquit (31), caput est, talis præstatur sapor.

Ridicule magis hoc dictum, quam vere, æstimo,
Quando & formosos sæpe inveni pessimos,
Et turpi (32) facie multos cognovi optimos.

Digitized by Google

FABULA V.

Æsopus & Petulans.

SUccessus ad perniciem multos devocat.

Æsopo quidam Petulans lapidem impegerat.
Tanto, inquit, melior (33). Assem deinde illi dedit,
Sic prosecutus: Plus non habeo mehercule,
Sed, unde accipere possis, monstrabo tibi.
Venit ecce dives & potens: huic similiter
Impinge lapidem, & dignum accipies præmium.
Persuasus ille, fecit, quod monitus fuit.
Sed spes fefellit impudentem audaciam,
Comprehensus namque pœnas persolvit cruce.

FABULA VI.

Musca & Mula.

MUsca in temone sedit, & Mulam increpans:
Quam tarda es, inquit, non vis citius progredi?
Vide (34), ne dolone (35) collum compungam tibi.
Respondit illa: Verbis non moveor tuis;
Sed istum timeo, sella qui prima (36) sedens,
Jugum flagello temperat lento (37) meum,

Digitized by Google

Et ora frenis continet spumantibus.
Quapropter aufer frivolam insolentiam;
Namque, ubi strigandum (38) est, & ubi currendum, scio.

Hac derideri fabula merito potest,
Qui sine virtute vanas exercet minas.

FABULA VII.

Canis & Lupus.

QUAM dulcis sit libertas, breviter proloquar.

Cani perpasto macie confectus Lupus
Forte occurrit. Salutantes dein invicem
Ut restiterunt: Unde sic, quæso, nites?
Aut quo cibo fecisti tantum corporis?
Ego, qui sum longe fortior, pereo fame.
Canis simpliciter: Eadem est conditio tibi,
Præstare domino si par officium potes.
Quod? inquit ille. Custos ut sis liminis,
A furibus tuearis & noctu domum.
Ego vero sum paratus; nunc patior nives
Imbresque, in silvis asperam vitam trahens.
Quanto est facilius mihi, sub tecto vivere,
Et otiosum largo satiari cibo!
Veni ergo mecum. Dum procedunt, adspicit

Digitized by Google

Lupus a catena collum detritum Canis.
Unde hoc, amice? Nihil est (39). Dic, quæso, tamen.
Quia videor acer, adligant me interdiu,
Luce ut quiescam, & vigilem, nox cum venerit;
Crepusculo solutus, qua visum est, vagor.
Adfertur ultro panis; de mensa sua
Dat ossa dominus; frusta jactat familia,
Et, quod fastidit quisque, pulmentarium (40).
Sic sine labore venter impletur meus.
Age, si quo abire est animus, est licentia?
Non plane est, inquit. Fruere, quæ laudas, Canis.
Regnare nolo, liber ut non sim (41) mihi.

FABULA VIII.

Frater & Soror.

PRæcepto monitus, sæpe te considera.

Habebat quidam filiam turpissimam (42),
Itidemque insigni & pulchra facie filium.
Hi, speculum in cathedra matris ut positum fuit,
Pueriliter ludentes, forte inspexerant.
Hic se formosum jactat: illa irascitur,
Nec gloriantis sustinet Fratris jocos,
Accipiens (quid enim? (43)) cuncta in contumeliam.
Ergo ad patrem decurrit, læsura invicem,

Digitized by Google

Magnaque invidia criminatur filium,
Vir natus quod rem feminarum tetigerit.
Amplexus utrumque ille, & carpens oscula,
Dulcemque in ambos caritatem partiens:
Quotidie, inquit, speculo vos uti volo;
Tu formam ne corrumpas nequitiæ malis;
Tu faciem ut istam moribus vincas (44) bonis.

FABULA IX.

Socrates ad Amicos.

VUlgare amici nomen, sed rara est fides.

Cum parvas ædes sibi fundasset Socrates;
(Cujus (45) non fugio mortem, si famam adsequar,
Et cedo invidiæ, dum modo absolvat cinis.)
E populo sic, nescio quis, ut fieri solet:
Quæso, tam angustam, talis vir, ponis domum?
Utinam, inquit, veris hanc amicis impleam!

Digitized by Google

FABULA X.

Poeta de Credere & non Credere.

PEriculosum est Credere, & non Credere.
Utriusque exemplum breviter exponam rei.
Hippolitus obiit, quia novercæ (46) creditum est.
Cassandræ quia non creditum, ruit Ilium.
Ergo exploranda est veritas multum, prius
Quam stulte prave judicet sententia.
Sed fabulosa (47) ne vetustate elevem,
Narrabo tibi, memoria quod factum est mea.

Maritus quidam cum diligeret conjugem,
Togamque puram (48) jam pararet filio,
Seductus in secretum a liberto suo,
Sperante heredem suffici se proximum (49).
Qui, cum de puero multa mentitus foret,
Et plura de flagitiis castæ mulieris,
Adjecit id, quod sentiebat maxime
Doliturum amanti, ventitare adulterum,
Stuproque turpi pollui famam domûs.
Incensus ille falso uxoris crimine,
Simulavit iter ad villam, clamque in oppido
Subsedit, deinde noctu subito januam
Intravit, recta cubiculum uxoris petens;

Digitized by Google

In quo dormire mater natum jusserat,
Ætatem adultam servans diligentius.
Dum quærunt lumen, dum concursant familia,
Iræ furentis impetum non sustinens,
Ad lectum accedit, tentat in tenebris caput.
Ut sentit tonsum (50), gladio pectus transigit,
Nihil respiciens, dum dolorem vindicet.
Lucerna adlata, simul adspexit filium,
Sanctamque uxorem dormientem cubiculo,
Sopita primo quæ nil somno senserat,
Repræsentavit (51) in se pœnam facinoris,
Et ferro incubuit, quod credulitas strinxerat.
Accusatores postularunt mulierem,
Romamque pertraxerunt ad Centumviros.
Maligna insontem deprimit suspicio,
Quod bona possideat; stant patroni, fortiter
Caussam tuentes innocentis feminæ.
A Divo Augusto tunc petiere judices,
Ut adjuvaret (52) jurisjurandi fidem,
Quod ipsos error implicuisset criminis.
Qui postquam tenebras dispulit calumniæ,
Certumque fontem veritatis reperit,
Luat, inquit, pœnas caussa libertus mali.
Namque orbam nato simul, & privatam viro,
Miserandam potius, quam damnandam, existimo.
Quod si damnanda perscrutatus crimina
Paterfamilias esset, si mendacium

Digitized by Google

Subtiliter limasset, a radicibus
Non evertisset scelere funesto domum.

Nil spernat auris, nec tamen credat statim,
Quandoquidem & illi peccant, quos minime putes,
Et qui non peccant, impugnantur fraudibus.

Hoc admonere simplices etiam potest,
Opinione alterius ne quid ponderent.
Ambitio namque dissidens mortalium
Aut gratiæ (53) subscribit, aut odio suo.
Erit ille notus, quem per te cognoveris.

Hæc exsecutus sum propterea pluribus,
Brevitate nimia quoniam quosdam offendimus.

FABULA XI.

Eunuchus ad Improbum.

EUnuchus litigabat cum quodam Improbo,
Qui, super (54) obscœna dicta & petulans jurgium,
Damnum (55) insectatus est amissi corporis.
En, ait (56), hoc unum est, cur laborem validius,
Integritatis testes quia desunt mihi.
Sed quid fortunæ stulte delictum arguis?
Id demum est homini turpe, quod meruit pati.

Digitized by Google

FABULA XII.

Pullus ad Margaritam.

IN sterculinio (57) Pullus gallinaceus
Dum quærit escam, Margaritam reperit.
Jaces indigno, quanta (58) res, inquit, loco!
Hoc si quis (59) pretii cupidus vidisset tui,
Olim redisses (60) ad splendorem maximum.
Ego qui te inveni? potior cui multo est cibus?
Nec tibi prodesse (61), nec mihi quidquam potes.

Hoc illis narro, qui me non intelligunt.

FABULA XIII.

Apes & Fuci, Vespa judice.

APES in alta quercu fecerant favos.
Hos Fuci inertes (62) esse dicebant suos.
Lis ad forum deducta est, Vespa judice.
Quæ genus utrumque nosset cum pulcherrime,
Legem duabus hanc proposuit partibus:
Non inconveniens corpus, & par est color,
In dubium plane res ut merito venerit.
Sed, ne religio (63) peccet imprudens mea,

Digitized by Google

Alvos accipite, & ceris opus (64) infundite,
Ut ex sapore mellis, & forma favi,
De quîs nunc agitur, auctor horum adpareat.
Fuci recusant: Apibus conditio placet.
Tunc illa talem sustulit sententiam:
Apertum est, quis non possit (65), aut quis fecerit.
Quapropter Apibus fructùm restituo suum.

Hanc præteriissem fabulam silentio,
Si pactam Fuci (66) non recusassent fidem.

FABULA XIV.

Æsopus ludens.

PUerorum in turba quidam ludentem Atticus
Æsopum nucibus cum vidisset, restitit,
Et quasi delirum risit. Quod sentit simul
Derisor (67) potius, quam deridendus senex,
Arcum retensum posuit in media via:
Heus, inquit, sapiens, expedi, quid (68) fecerim.
Concurrit populus. Ille se torquet (69) diu,
Nec quæstionis positæ caussam intelligit:
Novissime succumbit. Tum victor sophus:
Cito rumpes arcum, semper si tensum habueris:
At si laxaris, cum voles, erit utilis.

Sic

Sic ludus animo debet aliquando dari,
Ad cogitandum melior (70) ut redeat tibi.

FABULA XV.

Canis ad Agnum.

INter capellas Agno balanti (71) Canis,
Stulte, inquit, erras, non est hic mater tua:
Ovesque segregatas ostendit procul.
Non illam quæro, quæ, cum libitum est, concipit,
Dein portat onus ignotum certis mensibus,
Novissime prolapsam (72) effundit sarcinam;
Verum illam, quæ me nutrit admoto ubere,
Fraudatque natos lacte, ne desit mihi.
Tamen illa est potior, quæ te peperit. Non ita est.
Unde illa scivit, niger, an albus (73) nascerer?
Age porro, scisset: cum crearer masculus,
Beneficium (74) magnum sane natali dedit,
Ut exspectarem lanium in horas singulas.
Cujus (75) potestas nulla in gignendo fuit,
Cur hac sit potior, quæ jacentis miserita est,
Dulcemque sponte præstat benevolentiam?
Facit parentes bonitas, non necessitas.

His demonstrare voluit Auctor versibus,
Obsistere homines legibus, meritis (76) capi.

Digitized by Google

FABULA XVI.

Cicada & Noctua.

HUmanitati qui se non accommodat,
Plerumque pœnas oppetit (77) superbiæ.

Cicada acerbum Noctuæ convicium
Faciebat, solitæ victum in tenebris quærere,
Cavoque ramo (78) capere somnum interdiu.
Rogata est, ut taceret. Multo validius
Clamare cœpit. Rursus admota prece,
Accensa magis est. Noctua, ut vidit sibi
Nullum esse (79) auxilium, & verba contemni sua,
Hac est adgressa garrulam fallacia:
Dormire quia me non sinunt cantus tui,
Sonare cithara (80) quos putes Apollinis,
Potare est animus nectar, quod Pallas (81) mihi
Nuper donavit; si non fastidis, veni;
Una bibamus. Illa, quæ ardebat siti,
Simul cognovit vocem laudari suam,
Cupide advolavit. Noctua egressa e cavo,
Trepidantem consectata est, & leto dedit.
Sic, viva quod negarat, tribuit mortua.

Digitized by Google

FABULA XVII.

Arbores in Deorum tutela.

OLIM, quas vellent esse in tutela sua,
Divi legerunt Arbores. Quercus Jovi,
Et myrtus Veneri placuit, Phœbo laurea,
Pinus Cybelæ (82), populus celsa Herculi.
Minerva admirans, quare steriles sumerent?
Interrogavit. Caussam dixit Jupiter:
Honore (83) fructum ne videamur vendere.
At mehercule (84) narrabit, quod quis voluerit,
Oliva nobis propter fructum est gratior.
Tunc sic Deorum genitor, atque hominum sator:
O nata, merito sapiens dicere (85) omnibus:
Nisi utile est, quod facimus, stulta est gloria.

Nihil agere, quod non prosit, fabella admonet.

FABULA XVIII.

Pavo ad Junonem.

PAVO ad Junonem venit, indigne ferens,
Cantus luscinii (86) quod sibi non tribuerit:
Illum esse cunctis auribus admirabilem,

Digitized by Google

Se derideri, simul ac vocem miserit.
Tunc consolandi gratia dixit Dea:
Sed forma vincis, vincis magnitudine;
Nitor Smaragdi collo præfulget tuo;
Pictisque plumis gemmeam caudam explicas.
Quo mî (87), inquit, mutam speciem, si vincor sono?
Fatorum arbitrio partes (88) sunt vobis datæ:
Tibi forma, vires aquilæ, luscinio melos,
Augurium corvo, læva (89) cornici omina,
Omnes quæ propriis sunt contentæ vocibus.

Noli adfectare (90), quod tibi non est datum,
Delusa ne spes ad querelam recidat (91).

FABULA XIX.

Æsopus ad Garrulum.

ÆSopus domino solus cum esset familia (92),
Parare cœnam jussus est maturius.
Ignem ergo quærens, aliquot lustravit domos;
Tandemque invenit, ubi lucernam accenderet.
Tum circueunti fuerat quod iter longius,
Effecit brevius: namque recta per forum
Cœpit redire. Et quidam e turba Garrulus:
Æsope, medio sole (93), quid cum lumine?
Hominem, inquit, quæro (94); & abiit festinans domum.

Digitized by Google

Hoc si molestus ille ad animum retulit (95),
Sensit profecto, se hominem non visum seni,
Intempestive qui occupato adluserit.

FABULA XX.

Asinus & Galli.

QUI natus (96) est infelix, non vitam modo
Tristem decurrit; verum post obitum quoque
Persequitur illum dura fati miseria.

Galli Cybebes (97) circum quæstus (98) ducere
Asinum solebant, bajulantem sarcinas.
Is cum labore & plagis esset mortuus,
Detracta pelle, sibi fecerunt tympana (99).
Rogati mox a quodam, delicio suo (100)
Quidnam fecissent? hoc locuti sunt modo:
Putabat se post mortem securum fore,
Ecce aliæ plagæ congeruntur mortuo.

EXPLICIT LIBER III.

PHÆDRI
AUGUSTI LIBERTI
FABULARUM
ÆSOPIARUM
LIBER QUARTUS.

FABULA I.

Mustela & Mures.

JOculare tibi videtur: & sane levi,
Dum nihil habemus majus, calamo ludimus.
Sed diligenter intuere has nænias (1);
Quantam sub illis utilitatem reperies?
Non semper (2) ea sunt, quæ videntur; decipit
Frons prima multos, rara mens (3) intelligit,
Quod interiore condidit cura angulo.

Digitized by Google

Hoc ne locutus (4) sine mercede existimer,
Fabellam adjiciam de Mustela & Muribus.

Mustela, cum, annis & senecta debilis,
Mures veloces non valeret adsequi,
Involvit se farina, & obscuro loco
Abjecit negligenter. Mus, escam putans,
Adsiluit, & compressus occubuit neci.
Alter similiter, deinde periit tertius.
Aliquot secutis, venit & retorridus (5),
Qui sæpe laqueos, & muscipula effugerat;
Proculque insidias cernens hostis callidi:
Sic valeas (6), inquit, ut farina es, quæ jaces.

FABULA II.

Vulpis & Uva.

FAME coacta Vulpis alta in vinea
Uvam adpetebat, summis saliens viribus:
Quam tangere ut non potuit, discedens ait:
Nondum matura est, nolo acerbam sumere.

Qui, facere quæ non possunt, verbis elevant (7),
Adscribere hoc debebunt exemplum sibi.

FABULA III.

Equus & Aper.

EQuus sedare solitus quo fuerat sitim,
Dum sese Aper volutat, turbavit vadum.
Hinc orta lis est. Sonipes, iratus fero,
Auxilium petiit hominis (8); quem dorso levans,
Rediit ad hostem. Jactis hunc telis eques
Postquam interfecit, sic locutus traditur:
Lætor, tulisse auxilium me precibus tuis;
Nam prædam cepi, & didici, quam sis utilis.
Atque ita coegit frenos invitum pati.
Tum mœstus ille: Parvæ vindictam (9) rei
Dum quæro demens, servitutem reperi.

Hæc iracundos admonebit fabula,
Impune potius (10) lædi, quam dedi alteri.

FABULA IV.

Poeta.

PLUS esse in uno sæpe, quam in turba, boni,
Narratione posteris tradam brevi.

Quidam decedens tres reliquit filias;
Unam formosam, & oculis (11) venantem viros;

Digitized by Google

At alteram lanificam, frugi & rusticam;
Devotam vino tertiam, & turpissimam (12).
Harum autem matrem fecit heredem senex,
Sub conditione, totam ut fortunam tribus
Æqualiter distribuat, sed tali modo:
Ne data possideant (13) aut fruantur; tum, simul
Habere res desierint, quas acceperint,
Centena matri conferant sestertia.
Athenas rumor implet. Mater sedula
Juris peritos consulit; nemo expedit,
Quo pacto non possideant, quod fuerat datum,
Fructumve capiant; deinde quæ tulerint nihil (14),
Quanam ratione conferant pecuniam.
Postquam consumta est temporis longi mora,
Nec testamenti potuit sensus colligi,
Fidem advocavit (15), jure neglecto, parens.
Seponit mœchæ vestem, mundum muliebrem (16),
Lavationem argenteam, eunuchos, glabros (17).
Lanificæ agellos, pecora, villam, operarios,
Boves, jumenta, & instrumentum rusticum.
Potrici plenam antiquis apothecam (18) cadis,
Domum politam, & delicatos hortulos.
Sic destinata dare cum vellet singulis,
Et adprobaret populus, qui illas noverat,
Æsopus media subito in turba constitit:
O si maneret condito sensus patri,
Quam graviter ferret, quod voluntatem suam

Digitized by Google

Interpretari non potuissent Attici!
Rogatus deinde, solvit errorem omnium.
Domum & ornamenta, cum venustis hortulis,
Et vina vetera date lanificæ rusticæ.
Vestem, uniones, pedisequos, & cetera
Illi adsignate, vitam quæ luxu (19) trahit.
Agros, vites, & pecora cum pastoribus
Donate mœchæ. Nulla poterit perpeti,
Ut moribus quid teneat alienum suis.
Deformis cultum vendet, ut vinum paret (20).
Agros abjiciet (21) mœcha, ut ornatum paret.
At illa gaudens pecore, & lanæ dedita,
Quacumque summa tradet luxuriæ domum.
Sic nulla possidebit, quod fuerit datum,
Et dictam matri conferent pecuniam,
Ex pretio rerum, quas vendiderint singulæ.

Ita, quod multorum fugit imprudentiam,
Unius hominis reperit solertia.

FABULA V.

Pugna Murium & Mustelarum.

CUM victi Mures Mustelarum exercitu,
(Historia quorum in tabernis pingitur)
Fugerent, & artos circum trepidarent (22) cavos,

Digitized by Google

Ægre recepti, tamen evaserunt necem.
Duces eorum, qui capitibus cornua
Suis ligarant, ut conspicuum in prœlio
Haberent signum (23), quod sequerentur, milites,
Hæsere in portis, suntque capti ab hostibus:
Quos (24) immolatos victor avidis dentibus
Capacis alvi mersit tartareo specu.

Quemcumque populum tristis eventus premit,
Periclitatur (25) magnitudo principum,
Minuta plebes facili præsidio latet.

FABULA VI.

Poeta.

TU, qui, nasute (26), scripta destringis mea,
Et hoc jocorum legere fastidis genus,
Parva libellum sustine patientia,
Severitatem frontis dum placo tuæ,
Et in cothurnis prodit Æsopus novis (27).

Utinam (28) nec umquam Pelii nemoris jugo
Pinus bipenni concidisset Thessala;
Nec ad professæ mortis (29) audacem viam
Fabricasset Argus opere Palladio ratem,
Inhospitalis prima quæ Ponti sinus

Digitized by Google

Patefecit, in perniciem Grajûm & Barbarûm.
Namque & superbi luget Æetæ domus,
Et regna Peliæ scelere Medeæ jacent;
Quæ, sævum ingenium variis involvens modis,
Illic per artus fratris explicuit fugam;
Hic cæde patris Peliadum infecit manus.

Quid tibi videtur? Hoc quoque insulsum est, ais,
Falsoque dictum; longe quia vetustior (30)
Ægea Minos classe perdomuit freta,
Justoque (31) vindicavit exemplo impetum.
Quid ergo possum facere tibi, lector Cato (32),
Si nec fabellæ (33) te juvant, nec fabulæ?
Noli molestus esse omnino literis,
Majorem exhibeant ne tibi molestiam.

Hoc illis dictum est, si qui stulti nauseant,
Et, ut putentur sapere, cœlum (34) vituperant.

FABULA VII.

Vipera & Lima.

MOrdaciorem qui improbo dente (35) adpetit,
Hoc argumento se describi sentiat.

In officinam fabri venit Vipera;
Hæc cum tentaret, si qua res esset cibi (36),

Digitized by Google

Limam momordit. Illa contra contumax:
Quid me, inquit, stulta, dente captas lædere,
Omne adsuevi ferrum quæ corrodere?

FABULA VIII.

Vulpis & Hircus.

HOMO, simul ac venit in magnum periculum,
Effugium reperire alterius quærit malo.

Cum decidisset Vulpis in puteum inscia (37),
Et altiore clauderetur margine;
Devenit Hircus sitiens in eumdem locum,
Simul rogavit, esset an dulcis liquor,
Et copiosus? Illa fraudem moliens:
Descende, amice; tanta bonitas est aquæ,
Voluptas ut satiari non possit mea.
Immisit se barbatus (38). Tum vulpecula
Evasit puteo, nixa celsis cornibus,
Hircumque clauso liquit hærentem (39) vado.

Digitized by Google

FABULA IX.

De Vitiis Hominum.

PEras imposuit Jupiter nobis duas:
Propriis (40) repletam vitiis post tergum dedit,
Alienis ante pectus suspendit gravem.

Hac re videre nostra mala non possumus:
Alii simul delinquunt, censores sumus.

FABULA X.

Fur aram compilans.

LUcernam Fur accendit ex ara Jovis,
Ipsumque (41) compilavit ad lumen suum.
Onustus qui sacrilegio cum discederet,
Repente vocem sancta misit religio:
Malorum quamvis (42) ista fuerint munera,
Mihique invisa, ut non offendar subripi;
Tamen, sceleste, spiritu culpam lues,
Olim cum adscriptus (43) venerit pœnæ dies.
Sed ne ignis noster facinori præluceat,
Per quem verendos excolit pietas Deos,
Veto esse tale luminis commercium.

Digitized by Google

Ita hodie nec lucernam de flamma Deûm,
Nec de lucerna (44) fas est accendi sacrum.

Quot res contineat hoc argumentum utiles,
Non explicabit alius, quam qui reperit (45).
Significat primo, sæpe, quos ipse alueris (46),
Tibi inveniri maxime contrarios.
Secundo ostendit, scelera (47) non ira Deûm,
Fatorum dicto sed puniri tempore.
Novissime interdicit, ne cum malefico
Usum bonus consociet ullius rei.

FABULA XI.

Malas esse Divitias.

OPES (48) invisæ merito sunt forti viro,
Quia dives arca veram laudem intercipit.

Cœlo receptus propter virtutem Hercules,
Cum gratulantes persalutasset Deos;
Veniente Pluto, qui Fortunæ est filius,
Avertit oculos. Caussam quæsivit Pater (49).
Odi, inquit, illum, quia malis amicus est,
Simulque (50) objecto cuncta corrumpit lucro.

Digitized by Google

FABULA XII.

Leo regnans.

UTilius homini nihil est, quam recte (51) loqui;
Probanda cunctis est quidem sententia,
Sed ad perniciem solet agi sinceritas.

Cum se ferarum Regem fecisset Leo,
Et æquitatis vellet famam consequi,
A pristina deflexit consuetudine,
Atque inter illas tenui contentus cibo,
Sancta incorruptâ jura reddebat fide:
Postquam (52) labare cœpit pœnitentia.

* * * * * * * * *

* * * * * *

FABULA XIII.

* * * * * * * *

Adfictione veretri linguam mulieris,
Adfinitatem traxit inde obscœnitas.

FA-

FABULA XIV.

Prometheus.

ROgavit (53) alter, tribadas, & molles mares
Quæ ratio procreasset? Exposuit senex.

Idem Prometheus, auctor vulgi fictilis,
Qui, simul (54) offendit ad fortunam, frangitur,
Naturæ partes, veste quas celat pudor,
Cum separatim toto finxisset die,
Aptare mox ut posset corporibus suis,
Ad cœnam est invitatus subito a Libero.
Ubi irrigatus multo venas nectare,
Sero domum est reversus titubanti pede;
Tum semisomno corde, & errore ebrio,
Adplicuit virginale generi masculo,
Et masculina membra adplicuit feminis.
Ita nunc libido pravo fruitur gaudio.

FABULA XV.

Capellæ & Hirci.

BArbam Capellæ cum impetrassent ab Jove,
Hirci mœrentes indignari cœperant,
Quod dignitatem feminæ æquassent suam.

Sinite, inquit, illas gloria vana frui,
Et usurpare vestri ornatum muneris,
Pares dum non sint vestræ fortitudinis (55).

Hoc argumentum monet, ut sustineas tibi
Habitu esse similes, qui sunt virtute impares.

FABULA XVI.

Gubernator & Nautæ.

CUM de fortunis quidam quereretur suis,
Æsopus finxit consolandi gratia.

Vexata sævis navi tempestatibus,
Inter vectorum lacrimas, & mortis metum,
Faciem ad serenam subito mutatur dies.
Ferri secundis tuta cœpit flatibus,
Nimiaque nautas hilaritate extollere (56).
Factus periclo tum Gubernator sophus;
Parce (57) gaudere oportet, & sensim queri,
Totam quia vitam miscet dolor & gaudium.

Digitized by Google

FABULA XVII.

Canum Legati ad Jovem.

CAnes Legatos olim misere ad Jovem,
Melioris vitæ tempus oratum suæ,
Ut sese abriperet hominum contumeliis,
Furfuribus sibi conspersum (58) quod panem darent,
Fimoque turpi maximam explerent famem.
Profecti sunt Legati non celeri pede,
Dum naribus scrutantur escam in stercore.
Citati non respondent. Vix tandem invenit
Eos Mercurius, & turbatos (59) attrahit.
Tum vero vultum magni ut viderunt Jovis,
Totam timentes concacarunt regiam.
Propulsi vero fustibus, vadunt foras:
Vetat dimitti magnus illos Jupiter.
Mirati, sibi Legatos non revertier,
Turpe æstimantes aliquid commissum a suis,
Post aliquod tempus alios adscribi (60) jubent.
Rumor Legatos superiores prodidit.
Timentes rursus aliquid ne simile accidat,
Odore (61) canibus anum, sed multo, replent.
Mandata dant, Legati mittuntur, statim
Adeunt (62). Rogantes aditum, continuo impetrant.
Consedit genitor tum Deorum maximus,

Quassatque fulmen: tremere cœpere omnia.
Canes confusi, subito quod fuerat fragor,
Repente odorem mixtum cum merdis cacant.
Reclamant (63) omnes, vindicandam injuriam.
Sic est locutus ante pœnam Jupiter:
Non est Legatos (64) regis non dimittere,
Nec est difficile, pœnas culpæ imponere:
Sed hoc feretis (65) pro judicio præmium:
Non veto dimitti, verum cruciari fame,
Ne ventrem continere non possint suum.
Illi autem, qui miserunt vos tam futiles (66),
Numquam carebunt hominis contumelia.
Ita nunc Legatos exspectant & posteri;
Novumque venire qui videt, culum olfacit.

FABULA XVIII.

Homo & Colubra.

QUI fert malis auxilium, post tempus (67) dolet.

Gelu rigentem quidam Colubram sustulit,
Sinuque fovit, contra se ipse misericors.
Namque ut refecta est, necuit Hominem protinus.
Hanc alia cum rogaret caussam facinoris,
Respondit: Ne quis (68) discat prodesse improbis.

FABULA XIX.

Vulpis & Draco.

VUlpis cubile fodiens, dum terram eruit,
Agitque plures altius cuniculos,
Pervenit ad Draconis (69) speluncam ultimam;
Custodiebat qui thesauros abditos.
Hunc simul adspexit: Oro, ut imprudentiæ
Des primum veniam; deinde, si pulchre vides,
Quam non conveniens aurum sit vitæ meæ (70),
Respondeas clementer, quem fructum capis
Hoc ex labore, quodve tantum est præmium,
Ut careas (71) somno, & ævum in tenebris exigas?
Nullum, inquit ille: verum hoc a summo mihi
Jove attributum est. Ergo nec sumis tibi,
Nec ulli donas quidquam? Sic fatis placet.
Nolo irascaris, libere si dixero:
Diis est iratis natus, qui est similis tibi.

Abiturus (72) illuc, quo priores abierunt,
Quid mente cæca miserum torques spiritum?
Tibi dico (73), avare, gaudium heredis tui,
Qui ture Superos, ipsum te fraudas cibo,
Qui tristis (74) audis musicum citharæ sonum,
Quem tibiarum macerat jocunditas,

Opsoniorum pretia cui gemitum exprimunt:
Qui, dum (75) quadrantes adgeras patrimonio,
Cœlum fatigas sordido perjurio.
Qui circumcidis (76) omnem impensam funeris,
Libitina ne quid de tuo faciat lucrum.

FABULA XX.

Phædrus.

QUID judicare cogitet Livor modo,
Licet dissimulet, pulchre tamen intelligo.

Quidquid putabit esse dignum memoriæ,
Æsopi dicet; si quid minus adriserit,
A me contendet (77) fictum quovis pignore.
Quem volo refelli jam nunc responso meo;
Sive hoc ineptum, sive laudandum est opus,
Invenit ille, nostra perfecit manus.
Sed exsequamur cœptum propositi ordinem.

Digitized by Google

FABULA XXI.

Naufragium Simonidis.

HOMO doctus in se semper divitias habet.

Simonides, qui scripsit egregium melos,
Quo paupertatem sustineret facilius,
Circumire (78) cœpit urbes Asiæ nobiles,
Mercede (79) accepta laudem victorum canens.
Hoc genere quæstus postquam locuples factus est,
Venire in patriam voluit cursu pelagio (80).
(Erat autem natus, ut ajunt, in Cea insula)
Adscendit navem, quam tempestas horrida
Simul & vetustas medio dissolvit mari.
Hi zonas (81), illi res pretiosas colligunt,
Subsidium vitæ. Quidam curiosior (82):
Simonide, tu ex opibus nil sumis tuis?
Mecum(83), inquit, mea sunt cuncta. Tunc pauci enatant,
Quia plures onere degravati perierunt.
Prædones adsunt, rapiunt, quod quisque extulit (84),
Nudos relinquunt. Forte Clazomenæ prope
Antiqua fuit urbs, quam petierunt naufragi.
Hic literarum quidam studio deditus,
Simonidis qui sæpe versus legerat,
Eratque absentis admirator maximus,

Digitized by Google

Sermone ab ipso (85) cognitum cupidissime
Ad se recepit; veste, nummis, familia
Hominem exornavit: ceteri tabulam (86) suam
Portant, rogantes victum. Quos casu obvius
Simonides ut vidit: Dixi, inquit, mea
Mecum esse cuncta? Vos quod rapuistis, perît.

FABULA XXII.

Mons parturiens.

MONS parturibat, gemitus immanes ciens;
Eratque in terris maxima exspectatio.
At ille murem peperit. Hoc scriptum est tibi,
Qui, magna cum (87) minaris, extricas nihil.

FABULA XXIII.

Formica & Musca.

FOrmica & Musca contendebant acriter,
Quæ pluris esset. Musca sic cœpit prior:
Conferre nostris tu potes te laudibus?
Ubi immolatur, exta prægusto Deûm,
Moror inter aras, templa (88), perlustro omnia.
In capite Regis sedeo, cum visum est mihi,
Et matronarum casta delibo (89) oscula.

Digitized by Google

Laboro nihil, atque optimis rebus fruor.
Quid horum simile tibi contingit, rustica (90)?
Est gloriosus sane convictus Deûm,
Sed illi, qui invitatur, non qui invisus est.
Reges commemoras, & matronarum oscula;
Ego granum in hiemem cum studiose congero,
Te circa murum video pasci stercore.
Aras frequentas; nempe abigeris, quo venis (91):
Nihil laboras; ideo, cum opus est, nil habes.
Superba (92) jactas, tegere quod debet pudor.
Æstate me lacessis; cum bruma est, siles.
Mori contractam (93) cum te cogunt frigora,
Me copiosa (94) recipit incolumem domus.
Satis profecto retudi superbiam.

Fabella talis hominum discernit notas
Eorum, qui se falsis ornant laudibus,
Et quorum virtus exhibet solidum decus.

FABULA XXIV.

Simonides a Diis servatus.

Quantum valerent inter homines literæ,
Dixi superius: quantus nunc illis honos
A Superis sit tributus, tradam memoriæ.

Digitized by Google

Simonides idem ille, de quo retuli,
Victoris (95) laudem cuidam pyctæ ut scriberet,
Certo condixit (96) pretio: secretum petît.
Exigua (97) cum frenaret materia impetum,
Usus poetæ, ut moris est, licentia,
Atque interposuit gemina Ledæ sidera,
Auctoritatem similis referens gloriæ.
Opus (98) adprobavit; sed mercedis tertiam
Accepit partem. Cum reliquum posceret:
Illi, inquit, reddent, quorum (99) sunt laudis duæ.
Verum, ut ne irate dimissum te sentiam,
Ad cœnam (100) mihi promitte, cognatos volo
Hodie invitare, quorum es in numero mihi.
Fraudatus quamvis, & dolens injuria,
Ne male (101) dimissus gratiam corrumperet,
Promisit. Rediit horâ dictâ, recubuit.
Splendebat hilare poculis convivium;
Magno adparatu læta resonabat domus;
Repente duo cum juvenes, sparsi pulvere,
Sudore multo diffluentes (102) corpora,
Humanam supra formam, cuidam servulo
Mandant, ut ad se provocet Simonidem,
Illius interesse ne faciat moram.
Homo perturbatus excitat Simonidem.
Unum promôrat vix pedem triclinio,
Ruina camaræ subito oppressit ceteros,
Nec ulli juvenes sunt reperti ad januam.

Digitized by Google

Ut est vulgatus (103) ordo narratæ rei,
Omnes scierunt Numinum præsentiam
Vati dedisse vitam, mercedis loco.

FABULA XXV.

Poeta.

SUpersunt mihi quæ scribam, sed parco (104) sciens;
Primum, esse ne tibi videar molestior,
Distringit quem multarum rerum varietas;
Dein, si quis eadem forte conari velit,
Habere ut possit aliquid operis residui.
Quamvis materiæ tanta abundet copia,
Labori faber ut desit, non fabro labor.
Brevitati nostræ præmium ut reddas, peto,
Quod es pollicitus: exhibe (105) vocis fidem,
Nam vita morti propior est quotidie.
Et hoc minus perveniet ad me muneris,
Quo plus consumet temporis dilatio:
Si cito rem perages, usus fiet longior.
Fruar diutius, si celerius cœpero.
Languentis ævi dum sunt aliquæ reliquiæ,
Auxilio locus est: olim senio debilem
Frustra adjuvare bonitas nitetur tua,
Cum jam desierit esse beneficium utile,
Et mors vicina flagitabit (106) debitum.

Digitized by Google

Stultum (107) admovere tibi preces existima,
Proclivis ultro cum sit misericordia.
Sæpe impetravit veniam confessus reus,
Quanto innocenti justius debet dari?
Tuæ prius (108) sunt partes; aliorum dein;
Similique gyro venient aliorum vices.
Decerne quod religio, quod patitur fides,
Et gratulari (109) me fac judicio tuo.
Excedit animus, quem proposuit, terminum,
Sed difficulter continetur (110) spiritus,
Integritatis qui sinceræ conscius,
A noxiorum premitur insolentiis.
Qui sint, requires: adparebunt tempore.
Ego, quondam legi quam puer sententiam,
Palam (111) *mutire plebejo piaculum est*:
Dum sanitas (112) constabit, pulchre meminero.

EXPLICIT LIBER IV.

Digitized by Google

PHÆDRI
AUGUSTI LIBERTI
FABULARUM
ÆSOPIARUM
LIBER QUINTUS.

POETA.

CUM destinassem operis habere terminum
In hoc (1), ut aliis esset materiæ satis,
Consilium tacito corde damnavi meum.
Nam si quis (2) talis etiam est tituli artifex,
Quo pacto (3) divinabit, quidnam omiserim,
Ut illud ipsum cupiat ſamæ tradere:
Sua cuique cum sit animi cogitatio,
Colorque (4) proprius? Ergo non (5) levitas mihi,
Sed certa ratio, caussam scribendi dedit.

Quare (6), Particulo, quoniam caperis fabulis,
Quas Æsopeas, non Æsopi nomino,
Quasi paucas ostenderit, ego plures dissero,
Usus vetusto genere, sed rebus novis;
Quarum libellum dum vacive (7) perleges,
Hunc obtrectare si volet malignitas,
Imitari dum non possit, obtrectet licet.
Mihi parta laus est, quod tu, quod similes tui,
Vestras in chartas verba transfertis mea,
Dignumque longa judicatis memoria.
Inliteratum (8) plausum nec desidero.

Idem Poeta.

ÆSopi nomen sicubi interposuero,
Cui reddidi jam pridem, quidquid (9) debui,
Auctoritatis esse scito gratia:
Ut quidam artifices nostro faciunt seculo,
Qui pretium operibus majus inveniunt, novo
Si marmori adscripserunt Praxitelen (10) suo,
Trito Myronem argento. Fabulæ (11) exaudiant
Adeo fugatæ. Plus vetustis nam favet
Invidia mordax, quam bonis præsentibus.
Sed jam ad fabellam talis (12) exempli feror.

Digitized by Google

FABULA I.

Demetrius & Menander.

DEmetrius, qui dictus est Phalereus,
Athenas occupavit imperio improbo.
Ut mos est vulgi, passim & certatim ruunt:
Feliciter (13) subclamant. Ipsi principes
Illam osculantur, qua sunt oppressi, manum,
Tacite gementes tristem fortunæ vicem.
Quin etiam resides & sequentes otium,
Ne defuisse (14) noceat, repunt ultimi:
In quîs Menander, nobilis comœdiis,
Quas, ipsum ignorans, legerat Demetrius,
Et admiratus fuerat ingenium viri;
Unguento (15) delibutus, vestitu adfluens,
Veniebat gressu delicato & languido.
Hunc ubi tyrannus vidit extremo agmine:
Quinam (16) cinædus ille in conspectu meo
Audet venire? Responderunt proximi (17):
Hic est Menander scriptor. Mutatus statim
* * * * * * * * *

Digitized by Google

FABULA II.

Viatores & Latro.

* * * * * * *

ET vindicavit sese forti dextera.
Latrone occiso, timidus (18) adcurrit comes
Stringitque gladium, dein, rejecta penula,
Cedo, inquit, illum; jam curabo sentiat,
Quos adtentarit. Tunc qui depugnaverat:
Vellem istis verbis saltem adjuvisses modo,
Constantior (19) fuissem, vera existimans:
Nunc conde ferrum, & linguam pariter futilem,
Ut possis alios ignorantes fallere.
Ego, qui sum expertus, quantis (20) fugias viribus,
Scio, quod virtuti non sit credendum tuæ.

Illi adsignari debet hæc narratio,
Qui re secunda fortis est, dubia fugax.

FABULA III.

Calvus & Musca.

CAlvi momordit Musca nudatum caput,
Quam opprimere captans, alapam sibi duxit gravem.
Tunc illa irridens: Punctum volucris parvulæ

Vo-

Voluisti morte ulcisci: quid facies (21) tibi,
Injuriæ qui addideris contumeliam?
Respondit: Mecum (22) facile redeo in gratiam,
Quia non fuisse mentem lædendi scio.
Sed te, contemti generis animal improbum,
Quæ delectaris bibere humanum sanguinem,
Optem necare vel majore incommodo.

Hoc argumentum (23) veniam mage dari docet,
Qui casu peccat, quam qui consilio est nocens.
Illum esse quavis pœna dignum judico.

FABULA IV.

Homo & Asinus.

Quidam immolasset verrem cum sancto (24) Herculi,
Cui pro salute votum debebat sua,
Asello jussit reliquias poni (25) hordei.
Quas adspernatus ille, sic locutus est:
Tuum libenter prorsus adpeterem cibum,
Nisi, qui nutritus illo est, jugulatus foret.

Hujus (26) respectu fabulæ deterritus,
Periculosum semper vitavi lucrum.
Sed dicis: Qui rapuere divitias, habent.
Numeremus, agedum, qui deprensi (27) perierint:

Digitized by Google

Majorem turbam punitorum reperies.
Paucis temeritas est bono, multis malo.

FABULA V.

Scurra & Rusticus.

PRavo favore (28) labi mortales solent,
Et, pro judicio dum stant erroris sui,
Ad pœnitendum rebus manifestis agi.

Facturus ludos quidam dives nobiles,
Proposito cunctos invitavit præmio,
Quam quisque (29) posset, ut novitatem ostenderet.
Venere artifices laudis ad certamina.
Quos inter Scurra, notus urbano sale,
Habere dixit se genus spectaculi,
Quod in theatro numquam prolatum foret.
Dispersus rumor civitatem concitat:
Paullo ante vacua turbam deficiunt loca.
In scena vero postquam solus constitit,
Sine adparatu, nullis (30) adjutoribus,
Silentium ipsa fecit exspectatio.
Ille in sinum repente demisit caput,
Et sic porcelli vocem est imitatus sua,
Verum ut subesse pallio contenderent,
Et excuti (31) juberent. Quo facto, simul

Nihil est repertum, multis onerant laudibus,
Hominemque plausu prosequuntur maximo.
Hoc vidit fieri Rusticus. Non mehercule
Me vincet, inquit: & statim professus est,
Idem facturum melius se postridie.
Fit turba major. Jam favor mentes (32) tenet,
Et derisuri, non spectaturi, sedent.
Uterque prodit. Scurra degrunnit prior,
Movetque plausus, & clamores suscitat.
Tunc simulans sese vestimentis Rusticus
Porcellum obtegere, quod faciebat scilicet,
Sed, in priore quia nil compererant, latens (33),
Pervellit aurem vero, quem celaverat,
Et cum dolore vocem naturæ exprimit.
Adclamat populus, Scurram multo similius
Imitatum, & cogit Rusticum trudi foras.
At ille profert ipsum porcellum e sinu,
Turpemque aperto (34) pignore errorem probans:
En, hic declarat, quales sitis judices.

Poeta.

ADhuc supersunt multa, quæ possim loqui,
Et copiosa abundat rerum varietas;
Sed temperatæ suaves sunt argutiæ,
Immodicæ offendunt. Quare, vir sanctissime,
Particulo, chartis nomen (35) victurum meis,

Digitized by Google

Latinis dum manebit pretium literis,
Si non ingenium, certe brevitatem adproba,
Quæ commendari tanto debet justius,
Quanto Poetæ (36) sunt molesti validius.

FABULA VI.

Duo Calvi .

INvenit Calvus forte in trivio pectinem,
Accessit alter, æque defectus pilis:
Eia, inquit, in commune, quodcumque est lucri.
Ostendit ille prædam, & adjecit simul:
Superûm (37) voluntas favit; sed, fato invido,
Carbonem (38), ut ajunt, pro thesauro invenimus.

Quem spes delusit, huic querela convenit.

FABULA VII.

Princeps Tibicen .

UBI vanus animus, aura (39) captus frivola,
Arripuit insolentem sibi fiduciam,
Facile ad derisum stulta levitas ducitur.

Princeps (40) Tibicen notior paullo fuit,
Operam Bathyllo solitus in scena dare.

Is forte ludis (non satis memini quibus)
Dum pegma (41) rapitur, concidit casu gravi
Nec opinans, & sinistram fregit tibiam,
Duas cum (42) dextras maluisset perdere.
Inter manus sublatus, & multum gemens
Domum refertur. Aliquot menses transeunt,
Ad sanitatem dum venit curatio.
Ut spectatorum mos est, & lepidum (43) genus,
Desiderari cœpit, cujus flatibus (44)
Solebat excitari saltantis vigor.
Erat facturus ludos quidam nobiles;
Et incipiebat (45) Princeps ingredier. Eum
Adducit pretio, precibus, ut tantummodo
Ipso ludorum ostenderet sese die.
Qui simul advenit, rumor de Tibicine
Fremit in theatro: quidam adfirmant mortuum,
Quidam in conspectum proditurum sine mora.
Aulæo (46) misso, devolutis tonitrubus,
Dii sunt locuti more (47) translatitio.
Chorus (48) reducto tunc, & notum canticum
Imposuit, cujus hæc fuit sententia:
Lætare (49) incolumis, Roma, salvo Principe.
In plausus (50) consurrectum est. Jactant basia.
Tibicen gratulari fautores putat;
Equester ordo stultum errorem intelligit,
Magnoque risu canticum repeti jubet.
Iteratur illud. Homo meus (51) se in pulpito

Totum prosternit: plaudit inludens eques;
Rogare populus hunc coronam (52) existimat.
Ut vero cuneis notuit res omnibus,
Princeps ligato (53) crure nivea fascia,
Niveisque tunicis, niveis etiam calceis,
Superbiens (54) honore divinæ domûs,
Ab universis capite est protrusus foras.

FABULA VIII.

Occasio depicta.

CUrsu volucri pendens (55) in novacula,
Calvus, comosa (56) fronte, nudo corpore,
Quem si (57) occuparis, teneas: elapsum semel
Non ipse possit Jupiter reprehendere (58);
Occasionem rerum significat brevem.

Effectus impediret ne segnis mora,
Finxere antiqui talem effigiem Temporis.

Digitized by Google

FABULA IX.

Taurus & Vitulus.

ANgusto in aditu Taurus luctans cornibus,
Cum vix intrare posset ad præsepia,
Monstrabat Vitulus, quo se pacto (59) plecteret.
Tace, inquit, ante hoc novi, quam tu natus es.

Qui doctiorem emendat, sibi dici putet.

FABULA X.

Venator & Canis.

ADversus omnes fortis veloces feras
Canis cum domino semper fecisset satis,
Languere cœpit annis ingravantibus.
Aliquando (60) objectus hispidi pugnæ Suis,
Adripuit aurem: sed cariosis dentibus
Prædam dimisit. Hic tum Venator dolens,
Canem objurgabat. Cui latrans contra Senex:
Non te destituit (61) animus, sed vires meæ.
Quod fuimus laudas, jam damnas, quod non sumus.

Hoc cur, Philete (62), scripserim, pulchre vides.

Digitized by Google

APPENDIX
FABULARUM
ÆSOPIARUM
EX MS. DIVIONENSI, RIMICIO, ROMULO ET ALIIS.

Digitized by Google

LECTORI.

QUinque primæ, quæ subjiciuntur, fabulæ a Gudio ex Manuscripto Divionensi descriptæ, & numeris suis redditæ sunt. Crediderim eum plures ex eodem Codice descripsisse, nam ejus autographum, ex quo nos eas exhibemus, ut omnibus fere partibus, ita maxime in fine, lacerum & mutilum erat; & plura folia, quibus fabulas adhuc quasdam perscripserat, (ut ipsius manus in capite primæ hujus fabulæ testabatur, quæ si bene memini, triginta novas & numquam editas in has chartas ab ipso conjectas indicabat) desiderabantur, & abscissa esse videbantur. Forte & hæ aliquando claustra, quibus continentur, perrumpent. Reliquæ, præter quinque prio-

res a nobis ex Rimicio, Anonymo & Romulo Nielantii in metrum ſuum redactæ ſunt; quas, ſi non omnes, maximam tamen partem, olim a Phædro fuiſſe verſibus ſenariis conſcriptas credimus. Paucas Nielantius etiam tentavit verſibus exprimere, in uno, mea ſententia, peccans, quod ſexto pede ſpondæum poſuerit; quod nec Phædrum, nec alium Poetam, in ſenariis feciſſe, mihi perſuaſiſſimum eſt.

FABULARUM APPENDIX.

FABULA I.

Miluus Ægrotans.

MUltos cum menses ægrotasset Miluus,
Nec jam videret esse vitæ spem suæ;
Matrem rogabat, sancta (1) circumiret loca,
Et pro salute vota faceret maxima.
Faciam, inquit, fili; sed, opem ne non impetrem,
Vehementer vereor; sed qui (2) delubra omnia
Vastando, cuncta polluisti altaria,
Sacrificiis nullis parcens, nunc quid vis rogem?

Digitized by Google

FABULA II.

Lepores vitæ pertæsi.

QUI sustinere non potest suum malum,
Alios (3) inspiciat, & discat tolerantiam.

Aliquando in silvis strepitu magno conciti
Lepores clamant, se propter assiduos metus
Finire velle vitam. Sic quemdam ad lacum
Venerunt, miseri quo se præcipites darent.
Adventu quorum postquam ranæ territæ
Virides in algas misere fugientes ruunt:
Heu, inquit unus, sunt & alii, quos timor
Vexat malorum. Ferte vitam, ut ceteri.

FABULA III.

Vulpis & Jupiter.

NAturam turpem nulla fortuna obtegit.

Humanam in speciem cum vertisset Jupiter
Vulpem, regali pellex (4) ut sedit throno,
Scarabeum vidit prorepentem ex angulo,
Notamque ad prædam celeri prosiluit gradu.

Digitized by Google

Superi risere, magnus erubuit Pater,
Repudiatam turpemque pellicem expulit,
His prosecutus: Vive, quo digna es, modo,
Quæ nostris (5) uti meritis digne non potes.

FABULA IV.

Leo & Mus.

NE quis minores lædat, fabula hæc monet.

Leone in silva dormiente, rustici
Luxuriantes (6) mures, & unus ex iis
Super cubantem casu quodam transiit.
Expergefactus miserum Leo celeri impetu
Arripuit; ille veniam sibi dari rogat,
Crimen fatetur (7), peccatum imprudentiæ.
Hoc Rex ulcisci gloriosum non putans,
Ignovit & dimisit. Post paucos dies
Leo, dum vagatur noctu, in foveam (8) decidit.
Captum ut se agnovit laqueis, voce maxima
Rugire cœpit; cujus immanem ad sonum
Mus subito accurrens: Non est, quod timeas, ait,
Beneficio magno gratiam reddam parem.
Mox omnes (9) artus, artuum & ligamina
Lustrare cœpit, cognitosque dentibus
Nervos rodendo laxat ingenia artuum.
Sic captum Mus Leonem silvis reddidit.

Digitized by Google

FABULA V.

Homo & Arbores.

PEreunt, suis auxilium qui dant hostibus.

Facta bipenni quidam ab Arboribus petit,
Manubrium ut darent e ligno, quod foret
Firmum: jusserunt omnes Oleastrum dare.
Accepit munus, aptans & manubrium,
Cœpit securi magna excidere robora.
Dumque eligebat, quæ vellet, sic Fraxino
Dixisse (10) fertur Quercus: Merito cædimur.

FABULA VI.

Mus & Rana.

MUS, quo transire posset flumen facilius,
Auxilium Ranæ petit. Hæc Muris adligat
Lino priorem crus ad posterius pedem.
Amnem natantes vix medium devenerant,
Cum Rana, subito fundum fluminis petens,
Se mergit, Muri ut vitam eriperet perfide.
Qui dum, ne mergeretur, tendit validius,
Prædam conspexit Miluus propter volans,

Mu-

Digitized by Google

Muremque fluctuantem rapuit unguibus,
Simulque Ranam colligatam sustulit.

Sic sæpe intereunt, aliis meditantes necem.

FABULA VII.

Galli duo & Accipiter.

GAllus cum Gallo sæpe pugnam conserens,
Accipitrem victus judicem litis petit.
Hic, ambo si venirent, mente concipit
Spem devorandi, qui exhiberet se prior.
Mox cum venisse, caussam ut orarent suam,
Vidit, prehendit illum, qui primus forum
Deduxit ad suum litem. Ille clamitans,
Ne plectar ego, sed ille, qui fugam petit.
Cui ales: Hodie ne te credas unguibus
Posse eripi meis; quos alteri dolos
Tendebas, æquum te nunc est ipsum pati.

Qui sæpe tractat aliorum secum necem,
Ignorat, triste quid sibi fatum paret.

Digitized by Google

FABULA VIII.

Cochlea & Simius.

AMore tacta speculi inventi Cochlea
Fulgentis orbem scandens, cœpit lingere,
Nil illi melius contulisse se putans,
Quam si splendorem commacularet sordibus.
Ut inquinatum vidit speculum Simius,
Qui se calcari talibus permiserit,
Meretur, inquit, tale dedecus pati.

Hæc illis est fabella scripta feminis,
Ineptis quæ se jungunt & stultis viris.

FABULA IX.

Mus urbanus & rusticus.

HOspitio quondam Mus urbanus rustici
Exceptus, vili glande cœnat in cavo.
Induxit precibus post, ut urbem rusticus
Cellamque intraret plenam rebus optimis.
In qua dum variis perfruuntur reliquiis,
Impulso venit ostio Cellarius.
Quo Mures diffugiunt strepitu perterriti,

Et notis facile urbanus se condit cavis;
At miser, ignota trepidans rusticus domo,
Timensque mortem, per parietes cursitat.
Ut, quæ volebat, sustulit Cellarius,
Clausitque limen, iterum urbanus rusticum
Hortatur; ille perturbatis sensibus,
Vix, inquit, possum capere præ metu cibum.
Putasne, veniet ille? Quid tantum times,
Urbanus inquit? age, fruamur ferculis,
Quæ frustra rure quæras. Contra rusticus:
Tu, qui timere nescis, fruere his omnibus;
At me securum pascat glans & liberum.

In paupertate tutum præstat vivere,
Quam divitiarum carpi solicitudine.

FABULA X.

Asinus Domino blandiens.

Blandiri Domino Asellus ut vidit suo
Canem, & de mensa saturari quotidie,
Et frusta largiter jactari a familia,
Sic est locutus: Si canem immundissimum
In tantum Dominus & familia diligit,
Quid me futurum, si par illi fecero
Officium, multo qui sum melior hoc cane,

Digitized by Google

Rebusque pluribus utilis & laudabilis?
Alor qui sanctæ fontibus puris aquæ,
Ciboque numquam soleo pasci sordido.
Sum sane catulo dignior vita frui.
Beatiore, honorem & summum consequi.
Asellus hæc dum secum, stabulum conspicit
Intrare Dominum: quare accurrens ocyus,
Rudensque prosilit, & humeris ambos pedes
Imponit, osque lingua cœpit lingere,
Vestemque fœdis scindens unglis, gravi
Herum fatigat, stulte blandus, pondere.
Clamore Domini concitatur familia;
Fustesque & saxa passim arripiens obvia,
Rudentem mulcat; & mox membris debilem
Fractisque coxis, Domini lapsum a corpore,
Semianimum tandem dejicit ad præsepia.

Fabella, ineptus ne se invitis ingerat,
Melioris aut adfectet officium, docet.

FABULA XI.

Grus, Cornix & Dominus.

FŒdus juratæ Grus & Cornix junxerant,
Cornicem Grus ab avibus ut defenderet;
Cornix futura, ut Grus caveret, diceret.

Digitized by Google

Hinc cum frequenter ad cujusdam Rustici
Agrum volarent, atque evellerent sata
Radicitus; agri Dominus vidit, & dolens,
Saxum da, clamat, quo feriam Gruem, puer.
Cornix ut audit, illico monet Gruem,
Sibi quæ cavit. Alia dein die audiens
Cornix petentem saxum, rursus commonet
Gruem, ut vitaret sedulo periculum.
Avem divinam suspicatus Rusticus
Audire jussa: puero, Si, inquit, dixero
Offam da, tu mihi clam lapidem porrige.
Grus venit; ille puerum offam jubet dare;
At ille lapidem, quo ferit Gruem, dedit;
Et crura fregit. Vulneratus Grus ait:
Divina Cornix, ubi nunc auspicia tua?
Cur non monere socium, ut juraveras,
Properasti, tale ne mihi veniret malum?
Respondit illa: Non meretur ars mea
Culpari, sed dolosa sunt bilinguium
Consilia, qui aliud dicunt, atque aliud agunt.

Promissis ducunt qui imperitos subdolis,
Mox fictis caussis haud desistunt ludere.

Digitized by Google

FABULA XII.

Aves & Hirundo.

AVES in unum cum devenissent locum,
Viderunt hominem seminantem linum agro.
Quod ut pro nihilo habere Hirundo intelligit,
Sic convocatas adlocuta traditur.
Hinc nobis instat omnibus periculum,
Si semen ad maturitatem venerit.
Aves risere. Germinavit ut vero seges,
Hirundo rursus: Instat pernicies, ait;
Adeste, germen eruamus noxium,
Ne, si mox crescat, inde fiant retia,
Et nos possimus artibus humanis capi.
Ridere pergunt verba Aves Hirundinis,
Consilium & spernunt stulte prudentissimum.
At illa cauta, ad hominem se mox contulit,
Ut tuta tignis nidum suspendat suum.
Sed, quæ salubre monitum Aves despexerant,
De lino factis captæ pereunt retibus.

Digitized by Google

FABULA XIII.

Perdix & Vulpis.

RESEDIT alta quondam Perdix arbore,
Advenit Vulpis. Deinde sic cœpit loqui:
O quanta vultus species est, Perdix, tui!
Coralla rostrum, crura vincunt purpuræ
Fulgorem. At si dormires, quanto pulchrior
Esses. Ut stulta clausit oculos, illico
Rapit credentem Vulpis. Illa fletibus
Hæc mixta gravibus verba supplex edidit:
Per o tuarum, Vulpis, artium decus,
Ut ante, quæso, nomen proferas meum,
Sic devorabis. Vulpis, ubi voluit loqui,
Aperuit os; at Perdix evasit necem.
Decepta Vulpis: Quid opus erat loqui mihi?
Respondet Perdix: Et dormire quid mihi
Erat necesse, somnus cui non venerat?

Hoc illis, qui loquuntur, ubi nil est opus,
Et qui, vigilare cum necesse, dormiunt.

Digitized by Google

FABULA XIV.

Asellus, Bos & Volucres.

ASellus & Bos uno sociati jugo,
Plaustrum trahebant. Bos, dum tendit validius,
Confregit cornu. Asellus nil levaminis
Sentire jurat se a consorte debili.
Laborem intendens, cornu rumpit alterum,
Terræque tandem Bos procumbit mortuus.
Asinum bubulcus carne mox onerat Bovis,
Qui plagas inter mille ruptus concidit,
Et exspiravit, media collapsus via.
Ad prædam Volucres convolantes inquiunt:
Si te precanti mitem exhibuisses Bovi,
Non immaturo pasceres nos funere.

FABULA XV.

Leo & Pastor.

ERrans in silva spinam calcavit Leo,
Mox ad Pastorem cauda venit blandiens:
Ne perturberis, imploro supplex opem,
Non prædam quæro. Ponit in gremio pedem
Homo sublatum, &, eximens spinam, gravi

Digitized by Google

Levat dolore. Redit hinc in silvas Leo.
Falso post tempus accusatus crimine
Pastor damnatur, atque ludis proximis
Jejunis projici jubetur bestiis.
Emissæ dum discursitant passim feræ,
Agnovit hominem, qui medicinam fecerat,
Leo, & sublatum rursus in gremio pedem
Pastori ponit. Rex ut cognovit, statim
Silvis Leonem, & Pastorem reddit suis.

FABULA XVI.

Culex & Taurus.

CUlex cum Taurum provocasset viribus,
Cuncti venerunt populi, ut pugnam cernerent.
Culex tum: Satis est, quod venisti cominus:
Nam parvus mihi, judicio sum magnus tuo.
Hinc se per auras penna sustulit levi,
Lusitque turbam, & Tauri destituit minas.
Quod si fuisset validæ cervicis memor,
Et Taurus hostem contemsisset sordidum,
Fuisset vana inertis gloriatio.

Amittit famam, qui se indignis comparat.

Digitized by Google

FABULA XVII.

Equus & Asinus.

ASello Sonipes phaleris occurrit tumens,
Et lassus, multo tardius quod pondere
Viam dedisset transeunti: Vix, ait,
Me teneo, quin te sævis calcibus exteram.
Tacuit Asellus, gemitu testatus Deos:
Equus, currendo ruptus parvo in tempore,
Ad villam mittitur. Hunc onustum stercore
Ut vidit Asinus, tali derisit joco:
Quo, gloriose, phaleras has quondam tibi,
Modo ad despectam qui redisti miseriam?

Felix ne spernat, dubiæ sortis immemor,
Humilem, cum, quid futurus ipse, nesciat.

FABULA XVIII.

Volucres, Quadrupedes & Vespertilio.

BEllum gerebant Volucres cum Quadrupedibus,
Et vincebantur versa victores vice.
At Vespertilio, dubios eventus timens,
Ad illos semper, quos superasse viderat,

Digitized by Google

Se conferebat. In pacem cum pristinam
Redissent, fraus utrique generi adparuit.
Damnatus ergo tam pudendo crimine,
Lucem refugiens, atris posthac condidit
Se tenebris, solus noctibus semper volans.

Qui se duabus venditabit partibus,
Utrisque ingratus vitam deget turpiter.

FABULA XIX.

Luscinia, Accipiter & Auceps.

ACcipiter in Luscinii nido dum sedet,
Aurito insidians, illic pullos invenit;
Mater, periclo mota prolis, advolat,
Supplexque, pullis ut parcat suis, rogat.
Accipiter, Quod vis, inquit, faciam, si bona
Cantabis voce carmen modulatum mihi.
At illa, quamvis excideret animus, tamen
Metu parebat, & coacta cantitat
Luctuque plena. Prædam qui captaverat
Accipiter, inquit: Non tu cantasti bene,
Et unam ex pullis adprehendit unguibus;
Cœpitque devorare. Ex diverso venit
Auceps, & calamo clam crescente, perfidam
Visco contingit, atque in terram detrahit.

Quicumque fraudes alii tendit subdolas,
Timere debet, ne ipse capiatur dolo.

FABULA XX.

Lupus, Vulpis & Pastor.

LUpus per tempus maximam congesserat
Prædam in cubile, haberet ut cibaria,
Queis plures posset menses otio frui.
Vulpes ut novit, ad cubile abit Lupi,
Et voce tremula, An recte frater omnia?
Quod te non vidi silvis venantem tuis,
Tristem per omnes exegi vitam dies.
Lupus, livorem postquam agnovit æmulæ,
Non tu sollicita huc caussa venisti mea,
Sed partem ut captes. Fraude quid petas, scio.
Irata Vulpis ad ovium Pastorem adit:
Ages ne, Pastor, inquit, gratias mihi,
Inimicum si tradidero hodie gregis tui,
Ut numquam sis sollicitus? Pastor: Serviam
Tibi, inquit, tribuam &, quidquid volueris, lubens.
Cubile monstrat illa Pastori Lupi;
Qui clausum protinus peremit lancea,
Et gaudens de alieno saturavit æmulam.
Ut vero Vulpis in venantes incidit

Digitized by Google

Deprensa, canibus & laniata, sic ait:
Dedi vix alteri malum, & jam punior.

Timere debet, quisquis alii sustinet
Nocere, pejus ipsi ne eveniat malum.

FABULA XXI.

Oves & Lupi.

OVES Lupique cum certassent prœlio,
Illæ vicerunt, tutæ præsidio Canum.
Lupi legatos mittunt, & fictam petunt
Hac lege pacem, ut dederent Oves Canes,
Et obsides Luporum catulos reciperent.
Oves, æternam sic sperantes gratiam
Iniri, faciunt quod poposcerunt Lupi.
Post paullo cum cœpissent ululare catuli,
Lupi, necari caussantes natos suos,
Pacemque ruptam ab Ovibus, undique impetu
Invadunt facto nudas defensoribus;
Fidem quæ stultæ quod habuerant hostibus,
Consilium sera damnant pœnitentia.

Præsidium, quo quis olim tutus vixerat,
Si prodat aliis, frustra post desiderat.

FABULA XXII.

Simius & Vulpis.

ROgabat Vulpem Simius, caudæ suæ
De magnitudine aliquid ut sibi daret,
Nates velare quo posset turpissimas.
Quid enim, inquit, cauda tantæ longitudinis
Prodest? quo tantum pondus per terram trahis?
Cui Vulpis: Esset quamvis illa longior,
Majorque multo, mallem per terram & lutum,
Spinasque trahere, quam partem tibi dare,
Meo ne tegmine videaris pulchrior.

Avare, te fabella hæc, & locuples, monet:
Qui, quamvis superest, nil tamen das pauperi.

FABULA XXIII.

Lupus, Pastor & Venator.

CUM Venatorem fugeret instantem Lupus,
Et a Pastore visus, qua parte fugeret,
Et quo se conderet loco, plenus metu:
Omnes per, oro te, Bubulce, spes tuas,
Ne prodas innocentem, cui nihil mali

Fecisse me, per magnos adjuro Deos.
Noli timere, Pastor inquit, alteram
Monstrabo partem. Mox Venator advolat:
Non huc venire, Pastor, vidisti Lupum?
Qua parte fugit? Cui Pastor: Venit quidem,
Sed læva fugit, voce dixit maxima;
At oculis clam designat partem dexteram.
Non intellexit ille, & festinans abit.
Lupo tunc Pastor: Quas habebis gratias
Quod te celarim? Maximas linguæ tuæ,
Lupus, ago, dixit; at oculis fallacibus
Æternæ cæcitatem noctis imprecor.

Qui verbis blandus, fraudem celat pectore,
Hoc argumento se describi intelligat.

FABULA XXIV.

Homines duo, Fallax, Verax, & Simii.

AGentes Mendax, & simul Verax iter,
In Simiorum forte terram venerant:
E turba ut vidit unus, qui se fecerat
Regem, teneri jussit illos, sciret ut
De se quid homines dicerent: simul jubet
Omnes adstare Simios longo ordine
Dextra lævaque; sed sibi poni thronum,

Digitized by Google

Ut hominum reges quondam facere viderat.
Mox jussos homines in medium adduci rogat:
Qualisnam vobis esse videor, hospites?
Respondit Mendax: Rex videris maximus.
Quid hi, quos adparere nunc vides mihi?
Hi comites, hi legati, & militum duces.
Mendacio laudatus cum turba sua
Adulatori munus imperat dari.
Hic secum Verax: Tanta si mendacio
Sit merces, quanto non ego, dixit, munere
Donabor, verum si pro more dixero?
Hinc ad Veracem Simius: Et qualis tibi
Videor, & illi, quos stare ante me vides?
Respondit ille: Verus es tu Simius,
Et Simii omnes illi, qui similes tui.
Iratus illum dentibus Rex imperat
Lacerari & unguibus, quod vera dixerat.

Blandum laudatur a malis mendacium;
Bonis honesta fert exitium veritas.

FABULA XXV.

Homo & Leo.

HOMO certabat cum Leone, fortior
Quis esset, litisque hujus testimonium
Dum quærunt, ad sepulcrum tandem venerunt;
Elisis

Elisis in quo ab homine pictum faucibus
Leonem ostendit, argumentum virium.
Leo respondit: Humana hoc pictum manu.
Videres Hominem dejectum, si pingere
Leones scirent: sed ego testimonium
Dabo virtutis certius. Ad spectaculum
Induxit Hominem, monstrans ubi bona fide
Enectos a leonibus homines, ait:
Non est colorum testimoniis opus,
Hic exhibetur vera virtus actibus.

Colore frustra mendaces uti docet
Fabella, certa cum datur probatio.

FABULA XXVI.

Ciconia, Anser & Accipiter.

Venisset notum ad stagnum cum Ciconia,
Mergentem invenit se frequenter Anserem
Sub undis: quærit cur hoc faceret. Ille ait:
Hæc nobis consuetudo est, & in luto
Reperimus escam, & Accipitris simul impetum
Venientis ad nos tuti sic evadimus.
Sum multo Accipitre fortior, Ciconia
Inquit; amicitiam si vis mecum jungere,
Illi insultare victor poteris credulus.

Et protinus auxilium petens Anser, simul
In agrum prodit; illico supervenit
Accipiter, & comprensum sævis unguibus
Fugiente devorat Anserem Ciconiâ.
Cui Anser: Qui patrono se tam debili
Credit, pejore finiri debet nece.

FABULA XXVII.

Ovis & Cornix.

In tergo Cornix otiosa considens
Ovis, tundebat illud rostro: cum diu
Fecisset, inquit patiens Ovis injuriæ:
Hanc si fecisses contumeliam cani,
Ejus latratum haud ferres. At Cornix Ovi:
Collo tam forti numquam sedeo; nam scio
Quos debeam lacessere, annis callida;
Acribus amica, at importuna inermibus.
Sic me creatam Dî voluerunt vivere.

His, qui lacessunt innocentes infimi,
Vexare fortes metuunt, scripta est fabula.

Digitized by Google

FABULA XXVIII.

Formica & Cicada.

HIemis Formica grana tempore e cavo
Trahens siccabat, quæ prudens collegerat
Æstate. Esuriens hanc, ut aliquid sibi daret,
Rogat Cicada. Cui Formica: Æstate quid
Agebas? inquit. Illa: Non erat otium,
Ut de futuro cogitarem tempore,
Errabam cantans per sepes & pascua.
Ridens Formica, & grana referens, sic ait:
Æstate quæ cantasti, age, salta frigore.

Piger laboret certo semper tempore,
Ne, cum nil habeat, poscens accipiat nihil.

FABULA XXIX.

Equus & Asinus.

EQuum rogabat Asinus paullulum hordei.
Libenter, ait; &, si superesset, largiter
Pro dignitate nostra tribuerem tibi:
Simul sed nostra vespere ad præsepia
Venero, mox plenum farre sacculum dabo.

Asellus inquit: Nunc qui rem parvam negas,
Quid in majore te facturum existimem?

Qui, magna cum promittunt, parva denegant,
In dando se tenaciores indicant.

FABULA XXX.

Leo senex & Vulpis.

DEfectus annis, languorem finxit Leo,
Ægrotum ad regem visitandum bestiæ
Plures venerunt, devorat quas protinus.
Sed cauta Vulpis ante speluncam procul
Stabat salutans regem. Quam rogat Leo,
Cur non intraret: Video quod vestigia
Intrantium multa, at nulla exeuntium.

Prodesse cautis pericula aliorum solent.

FABULA XXXI.

Pulex & Camelus.

PUlex Cameli dorso forte considens,
Gravatus multis qui incedebat sarcinis,
Sibi placebat, longe visus altior.

Digitized by Google

Iter cum longum facerent, vespera simul
Ad stabulum venerunt. Pulex leviter statim
Ad terram saliens, Ecce, dixit, ocyus
Descendo, attritum ne gravem diutius.
At ille: Gratum est, inquit; sed nec pondere,
Te imposito, me gravari sentire potui,
Nec, te dejecto, habere quid levaminis.

Qui se sublimi, nullo cum sit ordine,
Jactat, notatus in despectum devenit.

FABULA XXXII.

Hœdus & Lupus.

CApella, fœtum ut custodiret, exiens
Pastum, imprudentem monuit Hœdum, ne ostium
Aperiret, multas quod sciret stabula feras
Circuire pecorum. Ut abiit, advenit Lupus,
Adsimulans vocem matris, & jubet fores
Sibi reserari. Ut Hœdus audivit, Lupo,
Per rimam spectans, inquit: Audio sonum
Matris, sed fallax atque inimicus es mihi;
Sub voce matris nostrum quæris sanguinem
Potare, & nostra carne satiari. Vale.

Laus magna natis, obsequi parentibus.

Digitized by Google

FABULA XXXIII.

Pauper & Serpens.

SErpens in ædibus cujusdam Pauperis
Venire semper ad mensam consueverat,
Et inde micis pascebatur largiter.
Dives post paullo factus, irasci incipit
Serpenti, & vulnerat secure; tempore
Ad pristinam interposito egestatem redit.
Pro sorte varia Serpentis postquam videt
Fortunam mutari suam, blande petit
Ignoscat ut peccanti; cui Serpens ait:
Te pœnitebit sceleris, usque dum mea
Cicatrix clausa fuerit; at tamen optima
Fide me posthac noli amicum credere.
Redire tamen hac lege in gratiam volo,
Securis numquam perfidæ si meminerim.

Suspectus esse debet, qui læsit semel,
Et caute semper integranda gratia.

Digitized by Google

FABULA XXXIV.

Aquila & Miluus.

IN ramo tristis sederat cum Miluo
Aquila. Quid vultu te tam mœsto Miluus
Conspicio? Quæro, dixit illa, conjugem
Parem, nec invenire possum. Me accipe,
Te multo qui sum fortior. Quid? An potes
Ex rapto victum quærere? Unguibus meis
Struthiocamelum rapui prensum sæpius.
Inducta verbis Aquila conjugem capit.
Parvo post nuptias transacto tempore
Aquila, Abi, & prædam promissam mihi rape.
Volans in altum soricem immundissimum,
Et longo Miluus adfert putridum situ.
Hæc ne est polliciti, Aquila dixit, fides tui?
Cui Miluus: Ego, ut pervenirem nuptias
Ad regias, nihil non posse me fidem
Dedissem, quamvis me nequire noverim.

Qui se majores cupidi quærunt conjuges,
Dolent decepti se post junctos vilibus.

FINIS.

Digitized by Google

IN PHÆDRI FABULAS NOTÆ.

IN LIBRUM PRIMUM.

(1) *Verſibus ſenariis*. Quos Phædrus ſenarios ſcripſit, ii medio quodam temperamento ſunt inter accuratam veterum Græcorum, & ſolutam comicorum Latinorum negligentiam. Phædrus noſter Plauto, Terentio, aliiſque caſtigatior eſt & adſtrictior; ſed ita tamen, ut honeſta quadam interdum libertate utatur. Quod a nobis ea gratia dicitur, ne quis omnia ejus carmina ad moleſtam illam purioris Jambici diligentiam poſtulet revocari.

(2) *Duplex libelli dos*. Ex variis lectionibus videtur hæc potior, quæ in *Codice Remenſi* reperitur. Quin enim *dos* quoque dicatur in ſingulari pro utilitate, fructu, ornamento, nemo dubitabit, qui apud *Ovidium* V Met. v. 562, legerit *dotem oris*, pro eloquentia.

(3) *Monet*. Ut degat quiſque ex præſcripto honeſti: id enim eſt *monere*, fitque proprie conſilio.

(4) *Fauce improba*. Ideſt, famis rabie, & devorandi ſtudio juxta illud *Virgilii lib.* 2 Æneid. v. 356.

... Quos improba ventris
Exegit cæcos rabies, catulique relicti
Faucibus exſpectant ſiccis.

(5) *Jurgii cauſſam intulit*. Criminatus eſt Agnum, perinde ac injuriam ſibi faceret.

(6) *Iſtam*. Aquam indicat: elegans ſane dicendi ratio.

(7) *Pater*. Ita ſolent ficta parentum crimina a Tyrannis innocentibus filiis imputari.

(8) *Injuſta nece*. Ita hæc diſtinguenda a præcedentibus: non enim *lacerare nece* recte dixeris. Senſus eſt: ita lacerat, ut injuſte necetur.

(9) *Opprimunt*. Satyrica hæc ſunt, & Tiberium reſpiciunt, de quo ex *Suetonio* & *Seneca* notum, eum fictis criminibus ſub nomine juſtitiæ, quos vellet, peremiſſe. Hujuſmodi vero Lupos paſſim occurrere, & obtinere neminem latet.

(10) *Æquis legibus*. Et quoad juſtitiam ibi maxime florentem, & quoad cives, qui omnes erant æquales, & æquali jure continebantur.

(11) *Conſpiratis*. Active, pro *conſpirantibus*; nec jam inter ſe conſpirabant, ſed adverſus ſe mutuo, per factiones.

(12) *Arcem &c. Arcem occupare*, pro Rempublicam invadere, metonymice dicitur, quod Rempublicam invadentes tyranni arcem ante omnia occuparent.

(13) *Liberis*. Scite dictum: ut liberæ civitates dicuntur, quæ ſunt ab imperio regio immunes.

(14) *Vi*. *Vis* pro poteſtate, & auctoritate recte ponitur. Ita *vis imperii ſummi* apud *Cicer*. perinde eſt, ac auctoritas.

(15) *Miſſum*. Miſſum ab Jove ad Ranas.

(16) *Lignumque*. Legendum *Tignumque* juxta *Gudium*: at noſtra lectio elegantior videtur, cum, viliori voce adhibita, contemtus major oſtendatur.

(17) *Ferre, inquit, bonum; Malum perferte*. Hæc neutraliter ponuntur & abſolute: τὸ *ferre* autem ad bona etiam & læta pertinere, auctor eſt *Curtius* 3, c. 12. *Orientem fortunam moderate & prudenter tulit*, præter *Ciceronem*, *Plautum*, & alios. *Perferre* aliquid amplius ſignificat: quaſi diceretur: Non potuiſtis voſmet ipſas componere ad bona & ſecunda; diſcite nunc æquabiliter & conſtanter pati mala.

(18) *Repulſus*. Melius *repulſæ*, & ſignificantius: quod confirmatur etiam verſu ultimo, ubi vox eadem.

(19) *Pati*. Ideſt patienter ferre, contentus eſſe.

(20) *Lympharum in ſpeculo*. Hujuſmodi vocem ad undas transferri apud probatiſſimos Auctores frequentiſſime reperias.

(21) *Prædam*. M hic haud eliditur, ut nec in aliis apud Phædrum locis: idque ſemel monuiſſe ſufficiat.

(22) *Nec . . . adeo*. Elegans omnino eſt vis hujus particulæ, & cum particula *nec* perinde ſignificat, ac *multo minus*.

(23) *Quia*. Ultima producitur, more Græcorum, ob ſequentem liquidam.

(24) *Sum fortis . . . Plus valeo*. Illa ad magnanimitatem, hæc ad vires corporis pertinere nonnulli volunt. Tres autem

illæ caussæ *quia sum Leo*, *quia sum fortis*, *quia plus valeo* unum & idem significant, ac ratione quidem eleganti ad ostendendam potentiorum insolentiam; quod etiam ex sequenti versu colligitur.

(25) *Malo adficietur*. Rejicienda prorsus hujusmodi lectio, quidquid nonnulli garriant, qui nativæ poeseos gustum non habent; & admittenda *Gudii* lectio Leonis feritati maxime consona, *Malo adfligetur*, idest terræ adlidetur, prosternetur omnino; ut etiam Fabula XI, *Leonis adfliguntur horrendo impetu*.

(26) *Solem velle*. Vitiosa lectio, & cum Phædri simplici nitore repugnans: legendum igitur *Sol cum vellet*.

(27) *Convicio*. *Convicium* hic non jam pro contumelia accipitur, sed pro inordinato Ranarum strepitu (a *voce*, quasi *convocium*). Ita & *Ovidius* ipse de Ranis lib. VI Met. 378.

Dilatant patulos convicia rictus.

(28) *Personam tragicam*. Histrionem scilicet personatum, regis alicujus heroisve partes in scenis exhibentem; seu potius larvam, scilicet operimentum totius oris, & capitis, ut est apud Gellium: quam larvam, seu personam instar humani oris affabre factam & pictam Actores Tragœdiarum induebant.

(29) *Cerebrum non habet*. Caret sapientia, seu vacua est.

(30) *Bis peccat; &c.* Duplicem sibi emit pœnitentiam; primum quod malos adjuvat, deinde quod absque damni periculo incolumis abire nequit.

(31) *Tandem &c.* Animadvertas velim vim & elegantiam adverbii *tandem*, quod hoc loco significat Gruem non aliter persuaderi potuisse, quam jurejurando.

(32) *Ore quæ &c.* Satis ampla tibi merces, Lupus inquit, ore nostro incolume caput abstulisse. Tale latronum beneficium, iis se vitam dedisse, quibus non ademerint. *M. Tul.*

(33) *Cavere*. Proprium verbum de eo, qui consilio instruit: sicut jurisconsulti clientes suos. *Ovidius* I Art. 84.

Quique aliis cavit, non cavet ipse sibi.

(34) *Mortis in solatio*. Interpretes fere omnes legendum putant *mortis in solatium*; quæ lectio probatur nobis etiam, utpote nativæ Latinitati magis consona.

(35) *Culpæ proximam*. Idest affinem, ream culpæ: usitatissima est hæc dicendi ratio, quam sæpius invenias apud Ciceronem, ut contra *a culpa remotum esse* apud eumdem, pro Mur. c. 35, & *abesse a culpa* pro Rosc. Am. c. 20.

(36) *Non videris*. *Videri*, vel *non videri*, erat formula in

Digitized by Google

sententiis judicum; quia sæpe etiam judices falli possunt; & in rebus humanis incerta plurima esse solent. Similiter respondet Diogenes apud Laertium; qui cum duos audivisset legis peritos, ambos damnavit, dicens alterum quidem furatum esse, alterum vero non perdidisse.

(37) *Pulchre*. Speciose, callide, scite.

(38) *Virtutis*. Virium scilicet, roboris, fortitudinis.

(39) *Ignotos*. Idest, quibus est ignotus.

(40) *Exciperet*. Verbum proprium venatorum, quod significat insidiis intercipere, nec opinantem capere, incautum opprimere.

(41) *Auritulus*. Idest Asinus, ironice & quasi per jocum; neque enim parvæ Asinorum aures, sed longissimæ.

(42) *Exitus notos*. Notas elabendi vias, seu diverticula.

(43) *Ramosa*. Virgilius quoque cervorum cornua *arborea* vocat. Ramos autem dici eos cornuum aculeos vulgare est. *Plinius* VIII, c. 32. *Indicia ætatis in illis* (cornibus) *gerunt, singulis annis adjicientibus ramos*.

(44) *Elusit*. Elegantissime, de illis flexibus, circuitibusque implicitis & in se redeuntibus, quales faciunt in fuga, & sic insequentes canes fallunt. *Virgilius* eodem modo lib. XI, Æn. de Camilla:

Orsilochum fugiens, magnumque agitata per orbem
Eludit gyro interior, sequiturque sequentem.

(45) *Turpes*. Quia turpe est decipi, & aliorum simul risui obnoxium fieri.

(46) *Prior*. Idest melior, pulchrior, præstantior.

(47) *Hac re &c.* Hi duo versus spurii videntur Heinsio; quia Phædrus, quo fabulæ suæ pertineant, sæpe ante ipsam narrationem, raro post narratam prodit fabulam, non vero utroque simul loco. Qui vero ut legitimos admittendos censent, dicunt esse elegans artificium Phædri, si quid amplius præter ἐπιμύθιον lectorem e fabula monere vult, id plerumque ad finem fabulæ animalibus disserendum committere. Deceptus itaque Corvus, & ingemiscens protulit sententiam.

(48) *Virtute &c.* Idest robore corporis melior est sapientia. *Ingenium* vero, & *sapientia* hoc loco perinde sonant, ac astutia seu calliditas.

(49) *Malus*. Idest artis suæ imperitus. Hoc sensu dicitur etiam *Poeta malus*, *malus Medicus*, & sic de cæteris.

(50) *Strophis*. Idest subdolis verborum fallaciis. Proprie *strophæ* significant laqueos.

(51) *Timore mortis*. Imminentis ex haustu poculi infecti toxico, sicut falso credebat ipse.

(52) *Quorum ſtultitiâ*. Ideſt ex quorum ſtulta ſimplicitate quæſtus eſt impudentibus.
(53) *Civium*. Legunt alii *ſæpius:* non recte. *Principes* vero *civium* erant primores civitatis.
(54) *Pauperes*. Intelligit eos, qui quacumque ex cauſſa aliis ſubeſſe coguntur.
(55) *Clitellas*. Inſtrumenta lignea, in quibus colligatæ ſarcinæ imponuntur aſinis, vel equis, *Feſto* teſte.
(56) *Nomen cum locat*. *Nomen locare* eſt pecuniam accipere, & ad ſolvendum ſe obligare.
(57) *Rem expedire*. Perinde eſt, ac rem ſolvere, reddere mutuum, vel mercis, quod convenerat, pretium.
(58) *Dies*. Solutioni videlicet præſtituta.
(59) *In fovea*. Fiebant de induſtria foveæ, ad quas juxta *Silium Italicum* ovis ligari ſolebat, ut lupi ſpe prædæ decepti in inſidias ſibi ſtructas inciderent.
(60) *Onus naturæ*. Maturum ſcilicet fœtum.
(61) *Conceptum*. Ideſt acceptum; ſed eleganter hic *conceptum* dicitur, ratione habita concepti fœtus, de quo agitur.
(62) *Fœtum . . . deponeret*. *Fœtum deponere* perinde eſt, ac fœtum in lucem edere, ſive parere.
(63) *Exorans*. Ideſt, efficaciſſimis precibus inſtans, ſive orando impetrans; quod mihi quidem magis arridet.
(64) *Rupti*. Nimio ſcilicet aquæ potu.
(65) *Defectus annis*. Ideſt ſenio confectus, debilitatus, languens.
(66) *Ad eum venit*. *Venire contra*, vel *adverſum aliquem* tum Ciceroni, tum aliis uſitatiſſimum. Significat autem irruere, impetum facere, vel quid ſimile.
(67) *Ictu*. Proprie, de morſu aprorum. *Ovid.* lib. VIII Met. v. 344.

Obliquo latrantes diſſipat ictu.

(68) *Indigne tuli*. Cum indignatione, ſeu ægre & moleſte.
(69) *Certe cogor*. Ideſt, ita cogor, ut nullo modo poſſim te repellere.
(70) *Tibi*. Ideſt in gratiam tui, ſive commodum.
(71) *Imputare*. Perinde eſt, ac beneficii collati loco ponere, objicere, vel jactare tamquam beneficium.
(72) *Imprudentibus*. Ideſt, ſimplicibus, quibus volunt imponere pompa verborum.
(73) *Capi*. Ideſt, decipi, & ad ſilendum allici.
(74) *Pro re domini*. Cuſtodienda ſcilicet, & conſervanda.
(75) *In prato quodam*. Heinſius mallet *quondam*, cum paſ-

sim Phædrus narratiunculas suas a particulis indefiniti temporis incipiat. Hanc vero Fabulam parum immutatam apud Horatium etiam invenias Sat. lib. II, Sat. 3.

(76) *Quamlibet lambe otio*. Quantum libet lambe otiose, lente.

(77) *Leniter*. Absque festinatione.

(78) *In patena liquidam*. Corripe secundam in voce *patena*: in voce vero *liquidam* produc primam, tamquam a *liquor*, non a *liqueo*, cujus prima corripitur. Utrumque simul fecit *Lucret*. lib. IV, v. 1252.

Crassaque conveniant liquidis, & liquida crassis.

(79) *Quam nullo &c.* Quia Ciconia rostro est compresso & curvato.

(80) *Revocasset*. Mutuo, vicissim invitasset.

(81) *Lagonam*. Pro *lagenam*, a Græca voce λάγυνος; υ enim in o Latine mutatur.

(82) *Sua quisque*. Quæ quis statuit in alios.

(83) *Manes Deos*. Sepulcrorum custodes, & vindices.

(84) *Stans... super*. Stans super Canis cadaver, laniaturus illud.

(85) *Docili*. Ingeniosæ, vel quæ facile reperit, & dixit vindictæ modum.

(86) *Hosti dolorem &c.* Hæc vel ita possunt accipi, ut significent Vulpem sumet ipsius etiam sanguinis, idest catulorum, damno dolorem miscere Aquilæ, sive afferre; vel ea verba *damno . . . sanguinis* ad pullos Aquilæ sunt referenda. Prior interpretatio naturæ magis consentanea videtur; ita enim comparatus est homo, ut vel in damnum sui vindictam sæpe velit.

(87) *Destringunt*. Acribus verbis lædunt, & contumeliosis.

(88) *Rostro*. Idest, rictui.

(89) *Laborant*. Idest, periculis obnoxii sunt. Sic *Horatius* lib. 1, ep. 2, v. 14:

Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.

(90) *De principatu*. Uter scilicet dux gregis futurus esset, & dominus.

(91) *Est statio*. Subaudi particulam *quidem*, cui statim respondet, *Sed pulsus*.

(92) *Pertinet*. Idest, in perniciem nostri redundat.

(93) *Consilium &c.* Vim ingenii ad fallaciam dirigit.

(94) *Vesci singulas*. Unam post alteram dilaniare.

(95) *De reliquis*. Prima producitur, quin sit necesse geminari liquidam. Vox etiam quadrisyllaba fieri potest per diæresim: quod invenies & apud *Plautum*, & apud *Lucretium* & alias in Nostro.

Digitized by Google

(96) *Explicit*. Idest desinit; completus est. Frequens est vox in fine librorum, præsertim manu scriptorum. Videtur autem esse ab *explico*, quod significat etiam ad finem adducere, complere; vel potius a forma librorum apud Veteres in volumen complicatorum, quos adeo, ut legi possent, evolvere, atque explicare necesse erat. Ægid. Forcellinus.

IN LIBRUM SECUNDUM.

(1) *Continetur Æsopi genus*. Hæc admodum torquent Eruditos. Gronovii autem interpretatio hæc est: *Æsopi genus alii Æsopum, alii fabulas ejus interpretantur. Ego vero* genus *accipio positum pro hominibus*. Hic ergo sensus est, *Genus* Mortalium *Exemplis Æsopi*, idest Æsopicis fabellis contineri in officio & corrigi. At cum genus apud Latinos sæpe idem sit, ac ratio, perspicuum nobis est, genus Æsopi idem esse, ac rationem in scribendo.

(2) *Re commendatur*, &c. Idest jocus iste gravitate præceptorum & sententiarum commendatur, non Auctoris celebritate, Æsopi videlicet.

(3) *Equidem* &c. Sensus est, velle se quidem fabulas persequi (*Æsopi*) senis, at aliquando tamen etiam inserere, quas ipse invenerit.

(4) *Ita sic* &c. Locum hunc corruptum esse cordatiores autumant. Horum sententiæ subscribimus, quod in Phædro poetarum nitidissimo obscura loca semper suspecta sint. Si quæ tamen minus absona a veritate sententia videri potest, eorum est, qui pro *cujus* legunt *cui*, pro *commendatio* vero *commentatio*. Hoc pacto sensus Auctoris esset: Sic brevitas mea rependet gratiam illi, cui nescit rependere commentatio verbosa; quod perinde esset, ac dicere: Stilus brevis & concisus, quo utor, compensabit meritum inventionis in Æsopo, quod nullo pacto præstare posset descriptio longa & verbosa Æsopicarum Fabularum, quas Latine reddo.

(5) *Dejectum*. Devictum, & prostratum.

(6) *Rejecit*. Cum contemtu & aspernatione repulit.

(7) *Verum est* &c. Quæ de temporibus suis Phædrus innuit, nostris etiam quam apte conveniunt!

(8) *Utcumque*. Quovis modo, prout potest fieri.

(9) *Nempe*. Elegans particula, & vim exprimens affirmationis.

(10) *Tenebat*. Scilicet amore captum, & irretitum.

(11) *Elegantia*. Fallaci nimirum & fucata. Detrahe fucum; quot putidæ Veneres! quot anus!

(12) *Homini*. Ironice, bono scilicet, & ad bonam simplicitatem composito.

(13) *Fingi*. Ornari, poliri, expoliri.

(14) *Successus &c.* Liv. XXII, 12. *Quæ pessima ars nimis prosperis multorum successibus crevit*.

(15) *Cavernam*. Idest cavum, rimam, foramen.

(16) *Fortuitum*. Penult. longa, ut *Horat.* 2 carm. 15.
Nec fortuitum spernere cespitem &c.
Sic *gratuitus*.

(17) *Aprum insidiosum*. Dicitur *Aper* non de mare solum, sed etiam de femina: neque tamen ideo feminino genere effertur, licet de femina sermo sit.

(18) *Porcellos*. Tecum scilicet egressos cubili.

(19) *Suspenso pede*. Leni, tacito; ne ambulans posset exaudiri.

(20) *Prospicit*. Velut & ipsa non auderet egredi metu Suis.

(21) *Concinnet*. *Concinnare aliquid* hoc etiam sensu dicitur, ut significet pulchre comminisci, & arte, dolo, fallaciis aliquid conficere.

(22) *Ardelionum*. Hi sunt inquieti homines, qui huc atque illuc cursitant, omnibus negotiis sese immiscent, nullum autem bene perficiunt: ab *ardendo* dicti, quod pro *festinando* usurparunt veteres, Auctore *Nonio*.

(23) *Gratis*. Perinde est ac *frustra*, vel nullo cum fructu.

(24) *Monte &c.* Miseno promontorio, quod a tubicine Æneæ nomen accepisse fertur.

(25) *Prospectat &c. Prospecto*, & *prospicio* idem plerumque denotant. Hic autem τὸ *prospectat* perinde est ac eminus spectat; τὸ vero *prospicit* prope vel desuper spectare significat.

(26) *Alticinctis &c.* Servos negotiosos intelligit; tales enim alte cingunt vestimenta, ut in opere expeditiores sint. *Atriensis* dicitur, cui atrii, seu potius totius domus custodia demandata est.

(27) *Pelusio*. Ægyptiaco, ex oppido Pelusio, ubi linteæ fiebant vestes, ante alias pretiosæ.

(28) *Cirris*. Proprie *cirri* dicuntur capilli natura crispi, seu contorti. *Cirri* sunt etiam fimbriæ tenues in extremitatibus quarumdam vestium dependentes. Alii ad ipsam Atriensis comam referunt, ad ejus tunicam alii.

(29) *Flexibus*. Compendiis viarum.

Digitized by Google

(30) *Xyſtum*. Locum deambulationibus faciendis adornatum, conſitis utrinque platanis, vel aliis ad pompam arboribus.

(31) *Putavit*. Ad Atrienſem referri videtur, ut ſit ſenſus: Dum putat neſcio quid boni a Cæſare exſpectandum ſibi, ex. gr. libertatem.

(32) *Multo majoris &c.* Senſus eſt: Apud me non ita vili pretio venduntur *alapæ*, ideſt ſervorum libertates. Mos enim erat veteribus, quando manumittebant, alapa percuſſos circumagere, & liberos confirmare. Jocus eſt autem in utroque, & *alapæ* & *venire*; hæc enim ambiguitas ſalem habet.

(33) *Qua comminuta &c.* Res hujuſmodi mortem attulit Æſchylo poetæ, ut prodidit *Valerius Maximus* lib. IX, c. 12: *Super quem Aquila, teſtudinem ferens, eluſa ſplendore capitis, (erat enim capillis vacuum) perinde atque lapidi eam illiſit, ut fracta carne veſceretur*.

(34) *Fiſcos*. Proprie *fiſcus* idem ſignificat ac *corbis*, *ciſta*. Sed cum mos eſſet majoris ſummæ pecuniam in fiſcos condi, ſæpe *fiſcus* accipitur pro loculo, arca, ſacello, vel folle pecuniæ.

(35) *Cædem*. Eorum, qui mulos poſſidebant, vel agebant.

(36) *Truſitant*. Ideſt verberibus afficiunt, & vulnerant.

(37) *Venatorum*. Ideſt a venatoribus.

(38) *Parcite*. Vitam mihi ſervate, ne me prodite.

(39) *Villicus*. Non jam dominus, ſed qui totius villæ habet curam, caput ruſticæ Familiæ.

(40) *Quietis*. Tacentibus, & qui haud illum prodiderant.

(41) *Qui oculos &c.* Eleganter omnino herus ipſe ſignificatur, ejuſdemque cura & perſpicacia.

(42) *Corruptos*. Ideſt macilentos. Sic *Cæſar* lib. 3 *B. Civ.* Corruptos macie equos appellat.

(43) *Aranea*. Telas aranearum intelligit.

(44) *Servumque &c.* Servus erat: nihilo tamen ſecius, cum Athenienſes ſeptem Sapientibus Græciæ ſingulis ſuas poſuiſſent, ejuſdem ſtatuam ordine primam eſſe voluerunt. Tanti erat Athenienſibus Æſopus.

(45) *Studui*, *quod &c.* Quoniam me prævenit alter, ne primus forem, *ſtudui* & operam dedi, ne ſolus eſſet ille, quod unum mihi ſupererat.

(46) *Si noſtrum &c.* Totius loci ſenſus eſt: Si meus tibi, Lector, arriſerit labor, & ſenſeris has fabulas arte ſingulari fictas eſſe, felix ero. Sin vero minus, & ab invidis ac malevolis hominibus carpar, obfirmato animo feram.

IN LIBRUM TERTIUM.

(1) *A negotiis*. A curis videlicet publici officii, quod in aula Tiberii sustinebat, audiens sollicitantium preces, & ad Principem deferens.

(2) *Non ergo caussa est*. Idest, non igitur expedit &c.

(3) *Nænias*. Nænia, carmen, quo mulcentur aures puerorum.

(4) *Vicem*. Officium: vox autem hæc proprie significat hoc loco regressum ab otio ad munus.

(5) *Mnemosyne*. Mater Musarum; sic appellata, quia μνημοσύνη memoria est, cujus beneficio scientiæ & literæ acquiruntur & conservantur.

(6) *Eraserim*. Eleganter, ad indicandum studium summum ejiciendæ ejusmodi cupiditatis, ut Philosophorum schola, in qua altus fuerat, gloriabatur.

(7) *Et laude invita &c.* Versiculus hic valde torquet Interpretes. Opinio est *Schefferi* eam laudem significari, quæ alio Phædrum traheret: at obscurior, ut nobis quidem videtur, interpretatio. Eruditissimo *Gronovio* placuit, *Et laude nuda*, idest ob solam laudem, non ob aliud præmium. *Heinsius* legit, *Nec laude invita &c.*, vel . . . *haud incubuerim*. *Gudius* autem scribit, *Et laude multa;* cum enim, ait ille, *invita* & *multa* uno eodemque fere modo in vetustis membranis scribantur, *m* pro *in* & *l* pro *i* Librarius potuit accipere. Utere judicio tuo, Lector; dummodo eam interpretationem eligas, quæ cum sequentibus opportune congruat. Ego vero illud putaverim Phædrum significare, se, quamvis poesi sua laudem ab aliis invitam extorserit, fastidiose tamen in cœtum recipi.

(8) *Servitus*. Æsopum intelligit, qui fuit conditione servus.

(9) *Calumniamque . . . elusit*. Callide nempe vitavit, & a malignis accusationum delatoribus se tutum reddidit.

(10) *Semitam feci viam*. Latior igitur *via*, angustior *semita*. Sensus autem est, Phædrum Æsopi studium, angustis terminis & paucis fabulis circumscriptum, auxisse, excogitando plura, quam ille reliquerat.

(11) *In calamitatem &c.* Quæ calamitatem nempe meam si non aperte, sub involucris fabularum saltem exponerent. Quæ fuerit calamitas ista, non constat; at constat calami-

tatis ejus auctorem fuisse aulicum Tiberii, Sejanum nomine, hominem ingenio malo pravoque, potentem, invidum, & innocentes fictis criminibus opprimentem.

(12) *Suspicione*. Secunda producta. Legunt alii *suspectione*.

(13) *Anacharsis*. Summa usus est in hominibus carpendis libertate.

(14) *Patriæ*. Nempe Thraciæ, quæ Phædri patria.

(15) *Musa*. Calliope.

(16) *Candore noto*. Idest mihi ob candorem noto sincerum & candidum judicium tu quoque reddas.

(17) *Falerna fece*. Abl. caussæ, ob vini nempe Falerni fecem, quod notæ excellentis erat.

(18) *O suavis anima*. Non jam odorem alloquitur, sed Amphoram, quam Anus illa vinolenta, suas veluti delicias faciens, blande suavem animam appellat.

(19) *Qui me noverit*. Vult ex hoc ultimæ senectutis, quæ est quasi vitæ fex, opusculo fabularum posse colligi, qualis fuerit integra adhuc ætate.

(20) *Provolat*. Cubili scilicet: eximie vero ira, furor, impetus exprimitur.

(21) *Usu peritus &c.* Proverbium istud significat prudentiam usu & experientia acquisitam certiorem esse divinatione. *Velocior* autem idem est ac *promtior*, *sollertior*; *velox* enim de ingenii acumine & celeritate Latinissime dicitur.

(22) *Caussa*. Hujusce nempe proverbii.

(23) *Caput*. Vitam, salutem: quia nempe præcesserat *humano capite*, ideo sic loquitur.

(24) *Insitivos*. Idest adultera matre natos, sive nothos.

(25) *Majori hostia*. *Majores hostiæ* fere intelliguntur, quæ sunt bovilli generis. Alii vero eas *majores hostias* dici volunt, quæ opponuntur lactentibus. *Cicero* de L. L. 11. *Quibus hostiis immolandum cuique Deo, cui majoribus, cui lactentibus*.

(26) *Naris emunctæ*. Idest, emungendo purgatæ. Hinc translate *emunctæ naris homo* dicitur, qui est acris ingenii ac judicii, sollers, perspicax, acutus; ducta ex eo metaphora, quia emunctæ nares acriorem sensum habent, & acutius distinctiusque odorantur.

(27) *Verba . . . dare*. Idest externa specie decipere.

(28) *Procurare*. Idem ac *expiare*, ut supra, seu avertere ac declinare.

(29) *Uxores &c.* Ex hoc versiculo videtur posse colligi Æsopum in ea fuisse opinione, ut crederet ex hominum per-

mixtione cum brutis oriri aliquid. At id numquam fieri probatur ex ipſa naturæ conſtitutione. *Quid enim*, ut *Manilius* ait, *nobis commune feriſque?*

(30) *Ad Lanium*. Idest apud Lanium: sic *ad forum*, pro apud forum in *Plauto*, & *ad exercitum* in *Terentio*.

(31) *Quale*, *inquit*, *&c.* Qualis nempe exterior rei species, talis quoque ſapor ejus.

(32) *Et turpi &c.* Ita Phædrus in gratiam Æſopi, qui corpore deformis fuerat, sed mire ingenioſus: sic etiam apud *Ovidium* Sappho poetria:

Si mihi difficilis formam natura negavit,
Ingenio forma damna rependo meæ.

(33) *Tanto . . . Melior*. Vetus formula laudantis, probantis, plaudentis. Sic *tanto nequior* improbantis & condemnantis.

(34) *Vide*. Ultima corripitur metri neceſſitate.

(35) *Dolone*. *Dolo* est flagellum, intra cujus virgam latet pugio: a *fallendo* dictus, quod decipiat ferro, cum speciem præferat ligni. De muſcæ aculeo tranſlate dicitur.

(36) *Sella . . . prima*. Idest, ſcamno equis proximo, in quo propria ſedes aurigarum.

(37) *Flagello temperat lento*. Flexibili nempe flagello moderatur ac regit, ne tardius aut celerius incedam, quam oportet.

(38) *Strigandum*. Tamquam a *ſtringo*, & dicitur de equis, & jumentis, cum interquieſcunt, & deſtringuntur ad urinam mittendam, aut vires recuperandas.

(39) *Nihil eſt*. Elegans omnino diſſimulantis aliquid formula.

(40) *Pulmentarium*. Idest, reliquias, quæ ſuperſunt ex menſa, & a convivis negliguntur. Proprie autem dicitur de iis, quæ coquuntur, & condiuntur.

(41) *Ut non ſim &c.* Hac lege, hac conditione, ut non ſim liber; idest, conditione libertatis amittendæ.

(42) *Turpiſſimam*. *Heinſ.* legit *turpiſſima*. *Turpis* autem pro *deformis* ab Auctoribus probatiſſimis paſſim adhibetur.

(43) *Quid enim?* Cur non?

(44) *Vincas*. Idest, ita te geras, ut ne appareat quidem faciei deformitas, præ morum pulchritudine.

(45) *Cujus &c.* Socrates accuſatus ob invidiam ab Anyto & Melito, tamquam communes Deos contemneret, & novos introduceret, damnatuſque capitis, in carcere ſumta cicuta interiit. Plebs Athenienſis facti pœnitens eum poſt mortem abſolvit, ſtatuam æneam eidem dedicavit, accuſatores pepulit in exſilium.

(46) *Novercæ*. Phædræ ſcilicet Hippolitum apud Theſeum ejus

patrem, virumque suum falso criminanti, tamquam sibi stuprum inferre voluisset. Ita *Ovidius* Met. lib. XV, v. 500.

. . . Me Pasiphëia quondam
Tentatum frustra patrium temerare cubile,
Quod voluit, finxit voluisse, & crimine verso,
Indiciine metu magis, offensave repulsæ,
Arguit.

(47) *Sed fabulosa &c.* Ne scilicet id extenuem, & minuam fabulosis antiquitatis exemplis, quod supra proposui, *narrabo* &c.

(48) *Puram.* Quia scilicet nullo purpuræ prætextu distincta, quam sumebant adolescentes completo ætatis anno XVI, cum prætextam deponebant.

(49) *Proximum.* *Secundum* appellat *Horatius*, idest substitutum.

(50) *Tonsum.* Tonsum nuper filio caput, quia togam puram sumturus erat: neque enim ulterius capillos alere permittebatur.

(51) *Repræsentavit.* Statim de se sumsit, omnibus præsentibus.

(52) *Ut adjuvaret &c.* Opem ferret in judicio maxime ambiguo, & difficili. Adjuvare fidem jurisjurandi idem est, ac judicibus, qui juramenti fide ac religione obstricti nonnisi convictos reos damnare poterant, lumen afferre, ut recte judicent. Solemne erat apud Romanos, ubi satis non constaret de re judicanda, illud testari, *Sibi non liquere*, ne scilicet in juramenti fidem inconsulto peccarent.

(53) *Aut gratiæ &c.* Dissidentes scilicet mortales adprobant assensu suo, confirmant, vel sequuntur aliquid, prout gratia, vel odio moventur, & impelluntur. *Ovid.* 1 Trist. eleg. 2, v. 3.

Neve, precor, magni subscribite Cæsaris iræ.

(54) *Super.* Idest, præter. Ita *Livius* lib. 28: *Super morbum, etiam fames adflixit.*

(55) *Damnum &c.* Ob jacturam scilicet amissæ virilitatis illudebat Eunucho.

(56) *En, ait, &c.* Idcirco igitur laboro validius, & majore constantia tecum litigo, quia mihi desunt innocentiæ testes, & candoris, quos contra te proferre apud judices possim. Eleganter & verecunde ludit Auctor in ambigua vocabuli significatione.

(57) *Sterculinio.* Quod a *stercus*: legunt alii *sterquilinio*, quod perinde est.

Digitized by Google

(58) *Quanta*. Quantæ nempe æſtimationis, & pretii.

(59) *Hoc ſi quis &c.* Qui legunt *O ſi quis*, videntur magis vim admirationis exprimere.

(60) *Olim rediſſes &c.* Fieres in poſterum quam maxime nobilis, & ſplendorem priſtinum recuperares.

(61) *Nec tibi prodeſſe*. Subintellige *poſſum*.

(62) *Inertes*. Proprie *artis ejus imperiti: iners* enim perinde eſt, ac *ſine arte*. At cum *iners* pro *ignavus* etiam accipiatur, & Fucis utrumque conveniat, vocabuli ambiguitas ſalem hic habet, & elegantiam.

(63) *Sed, ne religio &c.* Ideſt, ne judex ego per imprudentiam, ſi minus omnia providero, in jurisjurandi religionem peccem.

(64) *Opus*. Per *opus* mel intelligit; ideo ait, *infundite*.

(65) *Non poſſit*. Nempe *facere*.

(66) *Fuci*. Ideſt, vani homines, qui verſus meos ſibi vindicarunt.

Hos ego verſiculos feci, tulit alter honores:
Sic vos non vobis mellificatis apes.

(67) *Deriſor*. Illius nimirum Attici ſtulte ridentis, quod nucibus ipſe luderet.

(68) *Expedi, quid &c.* Explica, quo nempe fine id fecerim, quid innuam.

(69) *Torquet*. De iis dicitur eleganter, qui multo, ſed irrito, labore in quæſtione difficili verſantes, extricant nihil.

(70) *Melior &c.* Ideſt, ut promtior, & experrectior quodammodo ad te revertatur, tamquam prius tædio laboris abierit.

(71) *Balanti*. Matrem ſcilicet quærenti, ac balatibus quaſi vocanti.

(72) *Prolapſam &c.* Ideſt, ejicit gravantem fœtum, atque humo prolabi negligenter patitur.

(73) *Niger, an albus*. Juxta proverbium illud: *Albus, an ater ſis, neſcio;* quod de eo dicitur, quem omnino, quis ſit, ignoramus: & contemtum ſignificat.

(74) *Beneficium &c.* Elegans admodum Ironia.

(75) *Cujus &c.* Ideſt, quæ me naturæ neceſſitate genuit; neque enim poterat, quin me gigneret, poſtquam conceperat.

(76) *Meritis*. Beneficiis ſcilicet in obſequium & amorem trahi.

(77) *Oppetit*. Dat, luit, vel ſubit. Sic *mortem oppetere* eleganter optimi dicunt Auctores.

(78) *Cavoque ramo*. Alii legunt *Cavoque rami*. Sic prope finem fabulæ legitur: *Egreſſa e cavo*.

Digitized by Google

(79) *Nullum eſſe &c.* Nil ſibi prodeſſe verba, preceſque contra clamorem accenſæ magis Cicadæ.

(80) *Sonare cithara &c.* Ideſt, qui ſunt adeo ſuaves & blandi, ut eos Apollinis cithara ſonare, ſeu canere videaris. Alii aliter legunt. Hunc autem patet eſſe ſenſum ex ſequentibus.

(81) *Pallas.* Suas cuique Deo dedicavit aves Antiquitas ſuperſtitioſa, ut Aquilam Jovi, Pavonem Junoni, Veneri Columbam, Noctuam Palladi &c.

(82) *Cybelæ.* Media hic producitur ob liquidam concurrentem: at negant id licere, & legunt alii *Cybebæ*. Utraque ſcribendi ratio ſuos aliquot habet & Codices MSS. & fautores.

(83) *Honore.* Pro honore. Senſus autem hic eſt: Ne videamur ſcilicet fructum arborum a nobis electarum hominibus vendere, ut ab iis honorem tamquam fructuum pretium recipiamus.

(84) *At mehercule &c.* At quidquid narraverit quiſque pro lubitu ad rationem aliquam afferendam propoſiti ſui, nil moramur aliena judicia, & *Oliva nobis &c.*

(85) *Dicere.* Pro *diceris*, ideſt *haberis*.

(86) *Luſcinii.* Legunt alii *Luſciniæ*. At dicitur etiam *Luſcinius* pro *Luſcinia*, ut *Simius* pro *Simia*.

(87) *Quo mi, &c.* Dii nempe dederunt? Ideſt, quid prodeſt mihi muta ſpecies, ſi vincor ſuavitate cantus? Sic *Horatius* 1, ep. 5.

Quo mihi fortunæ, ſi non conceditur uti?

(88) *Partes &c.* Deſumta e ſcena locutio, in qua alteri primæ, ſecundæ alteri adſignantur.

(89) *Augurium corvo, læva &c.* In auguriis corvus a ſiniſtra volans omen infauſtum præbere creditus eſt, a dextra bonum: contra vero cornix. *Cicero* de Divinatione: *A dextra corvus, a ſiniſtra cornix facit rata.*

(90) *Noli adfectare &c.* Exemplo ſit camelus, qui, ut eſt in fabulis, cornua Jovem poſcens, auribus quoque privatus eſt.

(91) *Recidat.* Prima a Poetis interdum producitur. Sic etiam *Ovidius* 10 Met. v. 18.

In quem recidimus quidquid mortale creamur;

& alibi.

(92) *Solus cum eſſet familia.* Ideſt, inſtar familiæ, vel conſtitueret ipſe ſolus domini familiam.

(93) *Medio ſole.* Ad meridiem ſcilicet evecto.

Digitized by Google

(94) *Hominem . . . quæro*. Hoc & a Diogene Cynico factum ſcribunt.

(95) *Ad animum retulit*. Conſideravit, examinavit animo.

(96) *Qui natus &c.* Qui ſcilicet fato malo natus eſt. Fato autem plurimum tribuebant Ethnici.

(97) *Galli Cybebes*. Sacerdotes Deæ hujus tum in Phrygia, tum in urbe Roma: a Gallo primo ſacerdote, vel a Gallo Phrygiæ fluvio, qui templo Cybebes vicinus erat, unde aquam ad ſacrificia hauriebant: vel ita dicti juxta *Feſti* ſententiam, quia qui ex eo fluvio bibiſſent, in hoc furere incipiebant, ut ſe privarent virilitatis parte. Sacerdotes autem iſtos ex vetuſto more Deæ ita mutilatos eſſe opertebat, in memoriam Atys pueri; qui a Cybele adamatus, ſuisque Sacris præfectus eſt, ea tamen conditione, ut caſtum ſe & ab omni Venere integrum ſervaret. At cum id nequaquam præſtitiſſet, ab irata Cybele adeo eſt in furorem actus, ut deinceps voluerit cauſſa facinoris carere. *Curetes* etiam, & *Corybantes* appellari paſſim reperies.

(98) *Circum quæſtus &c.* Alii aliter legunt: nos eorum lectionem ſequimur, qui legendum autumant *quæſtum*, ut ſit poſitum pro *quæſitum* in ſupino, quod eſt perinde ac *ad quærendum*. Solebant autem Sacerdotes illi ſtipem oſtiatim quærere, ut colligimus etiam ex *Cicer.* lib. 2 de Legibus: *Præter Ideæ Matris, eoſque juſtis diebus, ne quis ſtipem cogito*. Et paucis interjectis: *Stipem ſuſtulimus, niſi eam, quam ad paucos dies propriam Matris Ideæ excepimus; implet enim ſuperſtitione animos, & exhaurit domos*.

(99) *Tympana*. Tympanis enim ſolemniter uti ſolebant in Sacris Ideæ Matris peragendis.

(100) *Delicio ſuo*. Nempe Aſino. *Delicium* proprie vocabantur pueri elegantes, qui in deliciis erant alicui, & interdum etiam puellæ. Hic autem vel ideo dicitur illorum Sacerdotum *delicium* Aſinus, quia, ut videre eſt apud *Ovidium* Faſt. lib. 6, v. 320 & ſeqq. Cybele quondam, Aſino rudente, excuſſa ſomno Priapum ſuæ virginitati inſidiantem eluſit: vel ironice, & in contemtum illius pueri, quem ſecum habebant Sacerdotes illi; *qui foris quidem circumgeſtantibus Deam cornu canens adambulabat, domi vero promiſcuis operis partiarios agebat concubitus*, ut ex *Apuleji* lib. 8 colligimus.

IN LIBRUM QUARTUM.

(1) *Nænias*. Vid. ad Præfat. Lib. III.

(2) *Non ſemper &c.* Ideſt, quæ ſeſe nobis exhibent, non ſemper ejuſmodi ſunt, qualia videntur eſſe; ac propterea multi prima fronte, ſive exteriore ſpecie decipi ſolent.

(3) *Rara mens &c.* Pauci videlicet, & nonniſi mentis acumine pollentes intelligunt, quem ſenſum latere volucrim ſub involucris fictarum fabularum cura hac mea, ſive ſcribendi dexteritate.

(4) *Hoc ne locutus &c.* Ne videar igitur gratis dixiſſe, multos prima fronte decipi, paucos quæ latent intelligere, *Fabellam adjiciam &c.*

(5) *Retorridus*. Mus vetus ſcilicet, pelle corrugata & arida.

(6) *Sic valeas &c.* Ideſt, tam valeas, quam es farina; quod perinde eſt, ac Male pereas; nec enim farina es, quam ita jacens eſſe te ſimulas.

(7) *Elevant*. Levia & vilia eſſe dicunt, contemnunt.

(8) *Auxilium petiit hominis*. Sic etiam *Horatius* ad Fuſcum Ariſtium fabulam narrans de equo & cervo:

Imploravit opes hominis, frenumque recepit.

(9) *Parvæ vindictam &c.* Id uſuvenire frequentiſſima videas; adeo enim efferuntur vindictæ cupiditate multi, ut nullam vel imminentium calamitatum rationem habeant, dummodo leves etiam injurias ulciſcantur.

(10) *Impune potius &c.* Ideſt, pati potius, eos, qui injurias inferunt, impunes eſſe, quam ſe fieri obnoxios alteri, cujus ope vindictæ cupiditatem explere valeant.

(11) *Et oculis &c.* Elegantiſſime: nam ut venator variis inſidiis captat volucres, at viſco & retibus præcipue; ſic formoſa femina callidis lenociniis, ſed oculorum præſertim mobilitate & laſcivia homines capit & attrahit. Sic *Ovidius* etiam:

Oculis venatur amorem.

(12) *Turpiſſimam*. Ideſt, omnino deformem.

(13) *Ne data poſſideant &c.* Ideſt, ita ſingulis diſtribuat, ne poſſideant accepta, fructumve percipiant; verum divendant & diſtrahant, ac ex pretio inde collecto *Centena matri &c.* Quod quidem eveniet, ſi ita fiat patrimonii diſtri-

Digitized by Google

butio, ut, quæ res singularum indoli & ingenio convenirent, contingant nemini. Ex totius narrationis contextu id facile colliges.

(14) *Quæ tulerint nihil*. Quæ nullum nempe fructum perceperint.

(15) *Fidem advocavit*. Fidem consuluit, conscientiam nempe propriam; & bonam fidem secuta, cum non potuissent Jurisconsulti explicare conditionem appositam testamento, priori saltem ejusdem patti satisfacere meditabatur.

(16) *Mundum muliebrem*. *Mundi muliebris* nomine ea omnia instrumenta significat, quibus mulieres mundiores cultioresque fiunt, veluti specula, unguenta, vasa unguentaria, lavationem argenteam, & si qua similia dici possunt.

(17) *Glabros*. Pueros nempe imberbes & delicatos.

(18) *Apothecam*. Vinariam scilicet cellam.

(19) *Vitam quæ luxu &c*. Quæ luxuriose vivit, profuso & soluto in convivia & compotationes sumtu.

(20) *Paret*. *Gronovius* legit *petat*, nam sequitur *ornatum paret*.

(21) *Abjiciet*. Quocumque pretio vendet, & quasi projiciet.

(22) *Trepidarent*. Idest, præ timore festinarent ingredi.

(23) *Conspicuum ... signum*. Notam videlicet, qua duces a gregariis discernerent.

(24) *Quos &c*. Poetice hæc exaggerat, ut in re humili risum augeat.

(25) *Periclitatur &c*. Sic supra lib. II, Fab. 7.
Tuta est hominum tenuitas:
Magnæ periclo sunt opes obnoxiæ.

(26) *Tu, qui, nasute &c*. Idest, o nimis acute, dicax, & acer, qui nostra carpis &c.

(27) *Novis*. Neque enim tragicis rebus assurgere consueverat Æsopus.

(28) *Utinam &c*. Hæc omnia, paucis præmissis, facile intelligentur. Jason igitur, natione Thessalus, cum ad auferendum aureum Vellus Æetæ regi Colchos navigare deberet, navem construi jussit, quam vocavit *Argo* ab Auctoris nomine, opem ferente Pallade, & arbores operi necessarias dejiciente. Ubi Colchos pervenit, Medea Regis filia, forma ejus capta, certissimo eum eripuit exitio, ostensa ratione, qua æripedes tauros posset perdomare, & draconem pervigilem sopire. Medeæ consilia secutus est Jason, aureumque vellus victor sustulit. Quo facto filia patris iram metuens cum Jasone amatore fugit, patremque insequentem, discer-

ptis Abſyrti fratris membris, & per viam diſperſis, retardavit. In Græcia vero aliud ingens facinus patravit; namque Peliam Jaſonis patruum, Theſſaliæ regnum nepoti debitum injuſte occupantem, callido artificio de medio ſuſtulit: impulſis videlicet filiabus ejus, quibus promiſerat ſe Peliæ ſenectam renovaturam commutato ſanguine, ut ſpecie pietatis illuſæ e paternis venis veterem ſanguinem extraherent, atque adeo necopinantes interficerent.

(29) *Profeſſæ mortis*. Mortis ſcilicet, quam ſibi præſtituerant: profeſſi enim erant Argonautæ, quorum princeps Jaſon, ſe, nulla habita ratione mortis, quæcumque maris pericula ſubituros, nihilque æripedum taurorum prœlia & pervigiliis Draconis impetum formidaturos.

(30) *Vetuſtior*. Non jam revera, ſed opinione vulgi, ex qua naſuto illi tribuit Noſter hanc ſententiam.

(31) *Juſtoque &c.* Incurſum ſcilicet piratarum *juſto exemplo*, ideſt, plena victoria ultus eſt. Id enim ſignificat aliquando τὸ *juſtus*, quod *plenus*, ut apud *Liv.* etiam, *Cic.* & alios.

(32) *Cato*. Difficilem hominem, & moroſum intelligit.

(33) *Si nec fabellæ &c.* Inter *fabellas* & *fabulas* ſæpe apud Noſtrum diſcrimen nullum: hic vero *fabellas* dicit, quas ipſe tractat; *fabulas* vero, quas exhibent Tragici poetæ.

(34) *Cælum &c.* Ne ipſorum quidem Numinum operibus parcunt.

(35) *Improbo dente*. *Dens* hic tranſlate pro livore, & invidia ſumitur, ſeu pro mordacium dictorum acrimonia.

(36) *Si qua res eſſet cibi*. Pro *ſi quid cibi*, vel *ſi quis cibus* eſſet. *Heinſius* legit, *Si qua ſpes eſſet cibi*: quæ ſane lectio cum præcedente verbo *tentaret* valde congruit.

(37) *Inſcia*. Ignorans ſubeſſe puteum.

(38) *Barbatus*. Solet ſæpe Noſter vocare animalia ab ea corporis parte deſumto nomine, qua maxime cognoſcuntur. Sic *Auritulus* pro *Aſino*, *Bidens* pro *Ove*, pro *Equo Sonipes &c.*

(39) *Hærentem*. Eleganter exprimit & elabendi difficultatem, & hæſitationem animi.

(40) *Propriis &c.* Elegantiſſime *Horatius* Satyr. 1, 3.
Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum?

(41) *Ipſumque &c.* Ipſum nempe Jovem, ejuſque fanum exſpoliavit, proprio Jovis lumine ſceleri prælucente.

(42) *Malorum quamvis &c.* Ideſt, quamvis iſta munera

collata mihi fuerint ab improbis hominibus, atque ideo ita sint invisa, *ut non offendar*, quod subripiantur mihi; *Tamen &c.*

(43) *Adscriptus*. Definitus scilicet, & præstitutus a Fatis.

(44) *Nec de lucerna &c.* Ita *Serv.* ad XII *Æn.* *Apud Majores aræ non incendebantur, sed ignem divinum precibus eliciebant, qui incendebant altaria.*

(45) *Quam qui reperit*. Phædrus scilicet ipse. Unde discimus eumdem esse primum Fabulæ hujus auctorem.

(46) *Alueris*. Quos nempe adjuveris non modo præstitis necessariis rebus, sed foveris etiam, & ad honores promoveris.

(47) *Scelera &c.* Non jam ab iratis Superis puniri, sed a Fatis, seu Parcis. Sane expilatus Jupiter nullum supplicium de Fure sumserat.

(48) *Opes &c.* Non quia malæ revera sint, sed quia plures divitiarum insolenti cupiditate capti ad veram laudem sibi præcludunt viam.

(49) *Pater*. Jupiter, qui Herculem ex Alcmena procreasse dicitur.

(50) *Simulque &c.* Hoc eleganter explicat *Propertius* etiam lib. 3.

Auro pulsa fides: auro venalia jura:
Aurum lex sequitur: mox sine lege pudor.

(51) *Recte*. Idest, aperte, sincere, simpliciter, & *Falsi positis ambagibus oris*.

(52) *Postquam &c.* *Gronovius* legit, *Post quæ &c.* Idest *mutato animo deficere a proposito*. Nonnullorum opinionem prætermittimus, qui versum hunc aliter legunt, interpretantur, & sequenti Fabulæ adscribunt.

(53) *Rogavit &c.* Hæc narratio est pars fabellæ, cujus altera periit, præter bina præcedentia carmina, eaque minus interpretatione digna. Inducitur Æsopus roganti respondens. Cum igitur rationem aliquis quæreret, cur contra naturæ legem feminæ, quæ tribades vocantur, feminis, & masculi cinædis se commiscerent; respondet Æsopus, Prometheum, postquam finxisset ex luto humana corpora, & deinde seorsim sexus utriusque partes corporibus subnectendas construxisset, ad cœnam invitatum fuisse a Libero, & ebrium deinceps ab eadem cœna revertentem præpostere partes illas iisdem corporibus adplicuisse. Senis Æsopi sensus generatim est, cinædos feminarum vicem gerere cum masculis, masculorum tribadas cum feminis. Verum quod spectat ad feminas, Veterum error fuit esse aliquas duplici donatas sexu, in qui-

bus tamen masculinus prævaleat. Error hic originem habuit ex peculiari partium ad sexum spectantium deformitate.

(54) *Qui simul &c.* Admodum eleganter dictum, similitudine ducta ex vasis fictilibus, quæ, simul ac impegerint in dura corpora, franguntur.

(55) *Fortitudinis.* Legunt alii *Fortitudini*. At *par* & *dispar* genitivo etiam casu efferri Auctor est *M. Tullius* in Pis. *Illum, cujus paucos pares hæc civitas tulit.*

(56) *Extollere.* Securos reddere, tamquam nihil mali amplius posset accidere.

(57) *Parce &c.* Moderationem animi in utraque fortuna adhibendam esse significat. Hoc idem monet, præter alios, *Horatius* Carm. II, Od. 3.

Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis,
Ab insolenti temperatam
Lætitia.

(58) *Furfuribus . . . conspersum.* Deteriore nempe simila, sive sordidum panem, & immixtum paleis.

(59) *Turbatos.* Quod scrutantes escam in stercore obliti fere fuissent commissi sibi muneris, & a Mercurio requiri debuissent.

(60) *Adscribi.* Alii aliter legunt. Nostra tamen nobis lectio potior videtur: sensus enim Auctoris est, a Canibus legares alios, quos ad Jovem mitterent, adscriptos fuisse; additos videlicet catalogo legatorum, sive in legatorum numerum relatos.

(61) *Odore.* Fragranti scilicet & aromatico; ne Jovis regiam concacent, & illis accidat, quod prioribus acciderat.

(62) *Adeunt.* Rectius *abeunt*, præsertim cum statim sequatur vox *aditum*.

(63) *Reclamant.* Iterum clamant, ut nuper fecerant, cum priores legati sic se gessissent.

(64) *Non est legatos. Non est regis*, idest, non decet regem. Sic *Cic.* de Arusp. responsis: *Sic enim sentio, jus legatorum cum hominum præsidio munitum, tum etiam divino jure esse vallatum.*

(65) *Sed hoc feretis &c.* Pro sententia, & pœna in vos merito decernenda, hoc feretis præmium, Canes. Tum ad cœtus Deorum conversus Jupiter subjungit: *Non veto dimitti, verum jubeo cruciari fame,* in remedium futuræ continentiæ.

(66) *Tam futiles.* Proprie, qui ventrem continere non po-

Digitized by Google

tuerant. Sic translate homines, qui silere tacenda nequeunt, & commissa non retinent, *futiles* dicuntur.

(67) *Post tempus*. Post id tempus, scilicet elapso tempore, quo malus auxilio indiguerat.

(68) *Ne quis &c.* Ut acuta hæc sententia intelligatur, animadvertendum est in fabellis facta animalium semper ad hominum documentum referri. Colubra igitur caussam facinori prætexens ita ratiocinatur: Si ego pepercissem illi homini, qui me in hominum perniciem natam stulta misericordia fovit, homines ceteri admirantes incredibilem illius humanitatem, quam exercuit in colubram, didicissent multo potiori jure idem improbis & perfidis hominibus præstare. Ne hoc igitur exemplo foret, hominem interfeci.

(69) *Pervenit ad Draconis &c.* Ad ultimam, idest profundissimam, & a terræ superficie maxime recedentem Draconis speluncam pervenit.

(70) *Vitæ meæ*. Id Vulpis amoliendæ suspicionis gratia dicit, ne videatur Draconi auri furandi cupiditate illuc descendisse.

(71) *Ut careas &c.* Veteres enim finxerunt Dracones esse pervigiles. *Ovid.* VII *Met.*

Pervigilem superest herbis sopire draconem.

(72) *Abiturus &c.* In avaros acriter invéhitur, eosque ineluctabili necessitate mortis proposita rogat, cur animum cæcitate capti tam misere torqueant.

(73) *Tibi dico &c.* Graphice prorsus, & vere gaudium heredis sui avarum nominat, quod *Horatius* etiam innuit Carm. lib. 2, ode 14.

Absumet heres cæcuba dignior,
Servata centum clavibus: & mero
Tinget pavimentum superbum
Pontificum potiore cœnis.

(74) *Qui tristis &c.* Adeo enim difficiles ac morosi sunt avari homines, ut quæcumque recreant alios & erigunt, molestiam & fastidium illis afferant; præcipue cum pecuniæ aliquid conferendum esset ante fores divitum ad tibiam, & citharam canentibus.

(75) *Qui, dum &c.* Qui scilicet nil dubitas, dummodo tibi vel minimæ pecuniæ accessio fiat, sordide pejerando Deos omnes fatigare.

(76) *Qui circumcidis &c.* Idest, nullam impensam facis, ne quid lucri capiant in Libitinæ templo rerum ad sepulturam spectantium venditores.

(77) *Contendet &c.* Idest, certabit meum esse, paratus quodvis pignus deponere.

(78) *Circumire &c.* Proprie de iis, qui incerto & instabili vivendi genere utuntur; vel qui quovis modo quærunt aliquid, aut impetrare cupiunt.

(79) *Mercede &c.* Simonides Victorum in ludis Olympicis laudes canere consueverat, at nonnisi mercede pacta, vel accepta, ne gratis caneret, sed sibi divitias arte conquireret. Id etiam de Arione narrat *Ovidius*.

(80) *Cursu pelagio.* Pro *cursu pelagi*, iter nempe pelago facturus.

(81) *Hi zonas.* In quibus repositam habebant pecuniam. Sic utitur *Horatius* 2, ep. 2.

Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.

(82) *Curiosior.* Proprie; sic enim vocantur, qui magis, quam par est, de aliis solliciti sunt.

(83) *Mecum &c.* Sic etiam Sapientem illum Biantem, qui numeratur in Septem, simile quid interroganti cuidam respondentem facit *Cicero* Parad. 1, c. 2. *Ego vero, inquit, facio; nam omnia mea porto mecum.*

(84) *Extulit.* E mari scilicet, & naufragio subtraxit.

(85) *Sermone ab ipso.* Emphatice significat, priusquam indicaret nomen suum, cognitum fuisse, & omnibus, quæcumque opus erant, instructum splendide & abunde.

(86) *Ceteri tabulam &c.* Qua depictum exhiberent naufragii sui casum, commiserationis commovendæ gratia; & stipem ostiatim rogantes, victum facilius sibi acquirerent.

(87) *Magna cum &c.* Sensus est, eos, qui præ se ferunt, jactant, pollicentur magna & plurima, nihil tandem absolvere, perficere, vel expedire.

(88) *Templa &c.* Alii conjunctim legunt, *templa perlustro omnia.* At perperam; videntur enim minus intelligere vim hujus carminis, quo jactat Musca sibi locum esse inter aras ac templa, se unam inspicere, examinare omnia.

(89) *Casta delibo &c. Delibare oscula* perinde est, ac *leviter tangendo* osculari, vel *summis labellis oscula dare.*

(90) *Rustica.* Formicæ rusticam vivendi rationem acriter perstringit.

(91) *Quo venis.* Pro *quocumque*, vel *in quemcumque locum* venis.

(92) *Superba &c.* Nam quæ jactas, ejusmodi sunt omnia, ut ignominiæ potius vertenda tibi sint, quam laudi.

Digitized by Google

(93) *Contractam*. Pigram torpore, & ad volandum ineptam. Sic de Apibus *Virgilius* lib. 4 Georg. v. 256.

Ignavæque fame, & contracto frigore pigræ.

(94) *Copiosa*. Rebus omnibus affluens & instructa.

(95) *Victoris &c.* Pyctæ cuidam, seu pugili, cui nomen *Scopas*, Simonides pacto pretio *Victoris laudem* scribere debebat, idest laudationem ejusmodi texere, qualis solebat iis, qui in solemnibus spectaculis, & Olympicis præcipue certaminibus victoriam retulissent.

(96) *Condixit*. Idest, convenit. Alii legunt *conduxit*: minus recte.

(97) *Exigua &c.* Totius hujusce loci sensus est: Cum tenuis materia imaginantis facultatis impetum coerceret, more poetarum, liberius evagatus est ultra materiæ terminos; *Atque interposuit*, idest, subtexuit filiorum Ledæ, Pollucis & Castoris, egregias in eodem genere laudes, quibus in cœlum transferri meruerant, similis gloriæ comparationem instituens.

(98) *Opus &c.* Simonides scilicet illi pyctæ *opus adprobavit*: *adprobare* enim *opus alicui* dicitur conductor, qui opus repræsentat locatori ita factum, ut conventum erat.

(99) *Quorum &c.* Illi nempe, quorum sunt duæ partes laudationis, reddent tibi reliquum, quod postulas.

(100) *Ad cœnam &c.* Idest, promitte ad cœnam apud meipsum te venturum, quem perinde amore prosequor, ac si mihi fores in numero cognatorum.

(101) *Ne male &c.* Sensus est, Simonidem ad cœnam se iturum promisisse, ne, si male dimissus & iratus discessisset, hominis tam nobilis & potentis gratiam amitteret.

(102) *Diffluentes &c.* Madentes scilicet sudore multo, membris omnibus diffluente.

(103) *Ut est vulgatus &c.* Ubi distincte narratus est, & expositus ordo, sive series eorum, quæ acciderant, intellexerunt omnes Castorem & Pollucem laudatori suo gratam hanc vicem rependisse, eumque incolumem ab interitu ac ruinæ oppressione eripuisse.

(104) *Parco &c.* Scilicet *scribere*; idest, de industria, scribere supersedeo. Hinc infra lepide occasionem arripit suæ brevitati præmium ab Eutycho postulandi, quod jam sibi pollicitus fuerat ille, favorem nempe & patrocinium contra malevolos homines, suæque integritatis oppressores.

(105) *Exhibe &c.* Præsta ipso opere, quod voce ac sermone promisisti.

(106) *Flagitabit &c.* Vitam scilicet, quam omnes ei debe-

Digitized by Google

mus. Sic *Nepos* in Regibus c. 1. *Morbo naturæ debitum reddiderunt*.

(107) *Stultum &c.* Mallem scribere *existimo:* hic enim Auctoris sensus est: Eutyche, cum erga me ultro sis ipse misericors, nec opus sit precibus, supervacaneum, imo stultum existimo importunas tibi preces admovere.

(108) *Tuæ prius &c.* Elegans locutio, petita a Scenicis, ut alias admonui. Id vero significat, Eutychum debere prius Phædri innocentiæ officium præstare, mox alios, & sic deinceps ceteros, Eutychi exemplum, depulso metu, secuturos.

(109) *Et gratulari &c.* Effice nempe, ut ex judicio tuo beneficium sentiam.

(110) *Continetur &c.* Ægre videlicet impetum animi frænare possum, dum sinceræ integritatis meæ conscius ab insolentiis noxiorum premor. Hic quoque Sejanum carpere videtur Auctor, de quo supra Prol. lib. 3, & Sejani fautores ac socios.

(111) *Palam &c.* Plebejæ conditionis homini ingens scelus est vel unam vocem palam emittere, vel unum verbum proferre.

(112) *Dum sanitas &c.* Dum sana ratio mihi constabit, dum mentis compos ero, hujus sententiæ prudenter & caute meminero.

IN LIBRUM QUINTUM.

(1) *In hoc.* Hac nempe mente, hoc fine.

(2) *Nam si quis &c.* Idest, si quis alius & ipse scribere fabellas volet.

(3) *Quo pacto &c.* Quomodo divinare poterit, quas ego omiserim, ut eas ipsas famæ tradat, non autem alias, quas ipse fingat, & ab illis longe diversas, quas omittere proposueram?

(4) *Colorque &c.* Sensus est: Unicuique sua est cogitandi forma, sua indoles, ingenium suum, suaque scribendi ratio.

(5) *Ergo non &c.* Non jam levitas resiliendi a proposito, *sed certa ratio* ad scribendum me rursus impulit.

(6) *Quare &c.* Hujusmodi est totius loci sensus: Particulo, quoniam te delectant fabulæ, quas, ad imitationem Æsopi a me fictas, *Æsopeas, non Æsopi nomino*, quia paucas

tan-

tantum ille ſcripſit; ego vetuſto illo ſcribendi genere, ſed rebus novis uſus, plures confingo.

(7) *Vacive*. Ideſt otioſe, vacuo animo, & a negotiis libero.

(8) *Inliteratum &c.* Inliteratorum ſcilicet plauſus, & laudes nil moror, facio nihili; ſatis enim mihi eſt, a te ſimilibusque tui meas fabulas comprobari.

(9) *Quidquid &c.* Fabulas ab *Æſopo* acceptas intelligit, quas ait ſe eidem reddidiſſe, cum ſub ipſius nomine in præcedentibus propoſuerit.

(10) *Praxitelen &c.* Praxiteles, & Myro perilluſtres fuerunt artifices, quorum alter ſculpto præcipue marmore, cælato alter argento nobilis evaſit. Hinc artifices alii, ut operibus ſuis pretium majus invenirent, tam præclara nomina eiſdem adſcribere conſueverant, ſubdole & artificioſe detrito marmore vel argento, ut emtores caperent fictis vetuſtatis indiciis.

(11) *Fabulæ &c.* Senſus eſt: Ut igitur pretioſiora fiunt quorumdam artificum opera, Praxitelis vel Myronis adſcripto nomine; ſic meæ fabulæ, a nonnullis odio quodam habitæ atque rejectæ, eiſdem in poſterum bene audiant, ſive probentur, Æſopi ſcilicet nomine ſæpius interpoſito.

(12) *Talis &c.* Quod probare poſſit ſententiam de invidia dictam.

(13) *Feliciter &c.* Solemni plauſu lætantur, & ajunt: Io, Princeps, io; ſis ipſe felix.

(14) *Ne defuiſſe &c.* Ne ſibi noceat gratulationis officio defuiſſe, veluti novum Regem contemnerent.

(15) *Unguento &c.* Ita nempe prodire ſolent noſtris quoque temporibus delicatuli, languiduli, toti e capſula Ganymedes: at quantum ipſius Menandri vi mentis & ſagacitate diſſimiles!

(16) *Quinam &c.* Pro *quinam eſt &c.* Quo preſſius vero loquitur, eo ſignificantius illius cinædi temeritatem arguit.

(17) *Proximi*. Qui ex aulicis Demetrium circumſtabant.

(18) *Timidus*. Qui fuerat ante timidus, ſublato jam periculo, fidens adcurrit, ardorem ac virtutem ſimulans, & minas intempeſtivas exaggerans.

(19) *Conſtantior*. Fortior nempe, & animoſior.

(20) *Quantis &c.* Elegans ſane jocus eſt in hiſce verbis, cum virtus non in fugiendo, ſed in certamine ſubeundo eminere debeat.

(21) *Quid facies &c.* Rixantur Interpretes in loci hujus explicatione. Quid enim ſit contumeliam addere injuriæ, quæ

hoc in loco diſcrepantia inter utriusque vocabuli significationem, non satis inter se conveniunt. At profecto nihil obſcuritatis ſubeſſe crediderim huic verſiculo, si ita ſenſus efferatur: Quam de te pœnam ſumes, qui injuriæ a me tibi pungendo illatæ ſuperaddideris gravem alapam ori tuo inflictam, quæ non modo injurioſa eſt, damnum ſcilicet & dolorem parit, ſed etiam valde probroſa?

(22) *Mecum &c.* Ideſt, mihi facile parco.

(23) *Hoc argumentum &c.* Senſus omnino clarus, si ita explicetur: Hæc fabula docet, veniam magis, ideſt rectius, dari illi, qui &c. Uſitatum enim eſt apud Latinos antecedentes caſus omittere, ſi ex conſequentibus facile colligantur.

(24) *Sancto.* Quidam Interpretes pro *Sancto* legunt *Sanco*, quod nimirum ita proprie Hercules unus a Sabinis nominaretur, & quod ſancti nonniſi Dii illi veteres & principes dicerentur. At Herculem ita veneratos fuiſſe Romanos, ut communi cum ſummis Diis appellatione eumdem colerent; teſtes ſunt Inſcrip. vet. plurimæ, & non pauca Poetarum loca. *Cicero* pro Sextio cap. 68 Herculem non modo ſanctum, ſed ſanctiſſimum dixit.

(25) *Poni.* Ideſt apponi.

(26) *Hujus &c.* Hujus videlicet fabulæ conſideratione.

(27) *Qui deprenſi &c.* Nimirum improviſa veluti tempeſtate capti, unde *Virgilius*:

Deprenſis ſtatio tutiſſima nautis.

Auctor porro hac imagine ſignificat ſummum divitum periculum, regnante Tiberio, divitiarum maxime cupido. Hujus crudelitati ii magis obnoxii, qui magis divites.

(28) *Pravo favore &c.* Homines cæco favore ducti præpoſtere judicant, & dum acriter tuentur errorem ſuum, manifeſta ipſius veritate facti ad pœnitendum impelluntur.

(29) *Quam quiſque &c.* Ut quiſque ſcilicet pro ingenio ſuo novitatem aliquam, ſive nova inventa proferret: quo *novitatis* vocabulo utitur *Horatius* etiam de Arte Poetica:

Illecebris erat & grata novitate morandus
Spectator, functuſque ſacris, & potus, & exlex.

(30) *Nullis &c.* In rebus ſcenicis ii proprie appellantur *Adjutores*, qui voce, vel alia ratione Mimos, & cum tragicos, tum comicos Actores adjuvant.

(31) *Et excuti &c.* Pallium ſcilicet & veſtis ſinum.

(32) *Jam favor mentes &c.* Ita erant erga Scurram favore captæ multitudinis ignaræ mentes, ut illis omnis eſſet adempta libertas judicandi.

(33) *Latens*. Nihil videlicet suſpectus ipſe ſpectatoribus; qui, quoniam in Scurra nil compererant, ne ſuſpicari quidem poterant eſſe calliditatis aliquid in Ruſtico.

(34) *Aperto &c.* Manifeſto argumento & certiſſimo, facto ſcilicet ipſo.

(35) *Chartis nomen &c.* Idem ſibi ſpondet etiam & Cæſari *Lucanus* lib. 9.

Venturi me teque legent. Pharſalia noſtra
Vivet, & a nullo tenebris damnabitur ævo.

(36) *Quanto Poetæ &c.* Recitationibus nempe ſuis futiles Poetæ auditores enecant; de quibus *Horatius* ait poſtremis de Arte Poetica verſiculis:

Indoctum doctumque fugat recitator acerbus:
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non miſſura cutem, niſi plena cruoris, hirudo.

(37) *Superûm &c.* Solemne hoc illis, qui, ne reſtituant Domino, ſi quid invenerint, id Superis acceptum referunt.

(38) *Carbonem &c.* Proverbium ex vulgi ſuperſtitione natum, cui perſuaſum erat, niſi penitus obſervarentur omnia in theſauris effodiendis, argentum omne diſparere, & carbones tantummodo reperiri.

(39) *Aura*. *Auræ* vocabulo vulgi gratiam & favorem ſignificat, metaphora a navigatione ducta: quæ vox eodem ſenſu ab optimis Auctoribus frequentiſſime ponitur.

(40) *Princeps*. Nomen illius Tibicinis, quo de agitur: ſolebat autem inflare tibias, quarum ſono auxiliabatur quodammodo Bathyllo, ut ad numeros ſaltaret agilior. Bathyllus autem pantomimus fuit, Mæcenatis libertus.

(41) *Pegma*. *Pegmata* in Theatro præcipue, Circo, & Ludis adhiberi ſolebant: ligneæ moles erant occulto artificio ita compactæ, ut & attollerentur, & deprimerentur, variaque ſpectacula ad oblectationem repræſentarent, ut incendium, ſubitam ruinam, oſtenſionem alicujus numinis, aſcenſum celerem cujuſpiam, quaſi in aera volantis, & hujuſmodi; *Ægid. Forcell.*

(42) *Duas cum &c.* Jocus elegans & lepidus in ambiguitate vocis. *Siniſtram fregit tibiam*, crus nempe ſiniſtrum, cum dextras duas tibias, muſica ſcilicet inſtrumenta, maluiſſet perdere. Ex tibiis aliæ fuere dextræ, aliæ ſiniſtræ: illæ dextra parte oris, & manu dextra a tibicine tenebantur; hæ vero ſiniſtra.

(43) *Lepidum*. Lætis rebus gaudens ac jucundis, ſeque exhilarari cupiens.

(44) *Cujus flatibus &c.* Ille nempe *desiderari cœpit*, cujus tibia Bathylli vigor excitabatur.

(45) *Et incipiebat &c.* Sanato scilicet crure incipiebat incedere, & poterat Ludis interesse.

(46) *Aulæo &c.* Idest demisso sipario. Animadvertas velim antiquis illis temporibus aperiri scenam aulæo ex superiore parte ad inferiorem demisso, eamdem vero claudi, post completam Fabulam, ex inferiore ad superiorem sublato, cum spectatores dimittebantur. Quod nostris temporibus inverso more fieri nemo non novit. Aulæo igitur demisso, saxis in morem grandinis magno cum fragore dejectis, Dii in scenam prodierunt.

(47) *Sunt locuti more &c.* More scilicet usitato & passim recepto prodibant in scenam Superi, ornati magnifice, cum præsertim difficilis in Fabula nodus incidisset. Sic *Horatius* de Arte Poetica:

> *Nec Deus intersit, nisi dignus vindice nodus*
> *Inciderit.*

(48) *Chorus &c.* Nempe significat chorum, & canticum illud imposuisse reducto in theatrum Tibicini, idest eumdem fefellisse, & induxisse, ut nomine *Principis* se designari crederet, cum de Imperatore sermo haberetur. Nec huic interpretationi officit, quod canticum illud, utpote notum & fieri solitum in obsequium Principis, Tibicinem in errorem inducere non deberet: nam stolidus & ineptus homo hujusmodi sententiam tempore tali ad semetipsum ab omnibus referri facile sibi persuadebat.

(49) *Lætare &c.* Lætitiam & incolumitatem Romæ a Principis salute pendere hujusmodi sententia denotat.

(50) *In plausus &c.* Omnes scilicet surrexere honoris præcipui caussa, & stantes plausere.

(51) *Homo meus.* Elegantissime hoc loco τὸ *meus* stolidum hominem, & bardum significat.

(52) *Coronam.* Præmium scilicet operæ suæ in Ludis illis præstitæ.

(53) *Princeps ligato &c.* Vivida prorsus imago hæc est Tibicinis illius candidis ornamentis, & regiam dignitatem præ se ferentibus induti, quo magis emineat ridiculi hominis figura.

(54) *Superbiens &c.* Honore scilicet Regiæ, Augustæ, Imperatoriæ domus superbe exsultans foras protruditur.

(55) *Pendens.* Idest, ita leviter insistens, ut vix illam attingat.

Digitized by Google

(56) *Comosa &c.* Frons comosa Occasioni, Tempori, sive Fortunæ fabulose tribuitur, qua prehendi quodammodo possit.

(57) *Quem si &c.* Inopinatum quasi ac non sentientem præveniendo.

(58) *Reprehendere.* Omissæ semel Occasionis recuperandæ difficultatem ostendit.

(59) *Quo se pacto &c.* Quo se modo inflecteret, ut posset ingredi.

(60) *Aliquando &c.* Congressus scilicet cum hispido Sue, illum aure adripuit.

(61) *Non te destituit &c.* Non jam animi culpa tibi desum, sed virium effœtarum vitio.

(62) *Hoc cur, Philete, &c.* Vult se excusare Phileto, quod non ea scribat alacritate senex, qua scripsit olim, cum adhuc ætate viribusque esset integris.

IN APPENDICEM.

(1) *Sancta &c.* Deorum delubra scilicet circumiret omnia, eosque precibus & votis fatigaret pro salute recuperanda. Solemne hoc est scelestis & impiis hominibus, dum incolumes sunt, Superos contemnere; ad eosdem supplicibus votis confugere, dum gravius ægrotant. Vere prorsus ait & eminenter *C. Plinius* lib. 7, Ep. 26, de infirmo quodam amico suo: *Tunc Deos, tunc hominem esse se meminit*: concluditque sapientius præcipiens, *ut tales esse sani perseveremus, quales nos futuros esse profitemur infirmi.*

(2) *Sed qui &c.* Exprobrat Miluo in Superos crimina, eique dicit vereri se vehementer, ut rogantis precibus Superi flectantur, sibique annuant.

(3) *Alios &c.* Aliorum scilicet calamitates ob oculos sibi ponat, & assuescat tolerantiæ.

(4) *Pellex &c.* Nempe Junonis, quæ vera Jovis uxor. *Pellicis* autem vocabulum nonnulli ducunt a *pellicio*, quia blanditiis maritum ab uxore ad se pellicit.

(5) *Quæ nostris &c.* Quæ nostris scilicet beneficiis abuteris, & collatæ tibi dignitatis oblivisceris.

(6) *Luxuriantes.* Legunt alii *luxuriabant*, quæ lectio probabilior est. *Luxuriare* autem perinde est, ac lascivire, sive

Digitized by Google

exsultare; quo sensu *Ovidius* etiam illud adhibet Fast. lib. 1.

Ludit & in pratis, luxuriatque pecus.

(7) *Crimen fatetur &c.* Idest, se quidem errasse dicit, at errorem hunc non jam scelus esse, sed culpam imprudentiæ. Sic *Ovidius* Trist. lib. 1, eleg. 2, vers. 98.

A culpa facinus scitis abesse mea.

& infra:

Stultaque mens nobis, non scelerata fuit.

(8) *In foveam.* Insidiose paratam, & cassibus ac laqueis plenam.

(9) *Mox omnes &c.* Nodos retium scilicet, & nodorum commissuras *lustrare cœpit;* & ubi nervos cognovit, quibus sectis artus sive nodi laxantur, *artuum ingenia*, sive ingeniosum nodorum artificium rodens dissolvit, & Leonem liberat.

(10) *Dixisse &c.* Simile hoc illi, quod Lib. I, Fab. 31, de Ranis dixerat.

ERRATA CORRIGE

Pag. 100	lin. 10	unglis	ungulis
125	19	dixit	discit

Digitized by Google

EDITIONES PRÆCIPUÆ

P H Æ D R I.

1596 Fabularum Æsopicarum Libri V, Augustoduni Tricassium, a *Petro Pithœo*, *in* 12. Editio prima.
1598 Lugd. Bat. Plant. a *Conr. Rittbersbusio*, *in* 8.vo.
1599 Paris. a *Nic. Rigaltio*, *in* 12.
1657 Salm. a *Tanaq. Fabro*, *in* 4.to.
1667 Amst. cum not. var. *in* 8.vo.
1668 Lond. a *Christ. Wase*, *in* 8.vo.
1671 Hamburg. a *Petro Axen.* in 8.vo.
1675 Paris. in usum *Delphini*, a *Petro Danetio*, *in* 4.to.
1698 Amst. cum not. var. a *Petro Burmanno*, *in* 8.vo. Et 1718 ab eodem *Burmanno*, *in* 8.vo. Et 1745 Lugd. Bat. ab eodem *Burmanno*, *in* 8.vo.
1701 Amst. a *Dav. Hoogstratano*, *in* 4.to.
1703 Amst. a *Joan. Frid. Gronovio*, *in* 12.
1703 Lond. a *Sam. Hondly*, *in* 8.vo.
1713 Lond. a *Mich. Maittaire*, *in* 12.
1714 Lond. a *Th. Johnson*. *in* 8.vo.
1727 Leidæ, cum comment. *Petri Burmanni*, *in* 4.to.
1719 Paris. Typ. Reg. *in* 12.
1757 Edimb. ab *Alex. Cuningamio*, *in* 8.vo.

VA1
1551678

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

110
9
10

Digitized by Google